

Utlåtande 2001:161 RV (Dnr 590/00)

Utvärdering av handikappråden

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Utvärderingsrapporten "Hur fungerar handikappråden i Stockholm" godkänns.
2. Nämnder med handikappråd ges ansvar för att handikapprådets ledamöter erhåller erforderlig information och utbildning för att fullgöra sina uppdrag och att ekonomiska resurser ställs till rådets förfogande härför i enlighet med instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd.
3. Nämnder med handikappråd ska ta ansvar för att rådets ledamöter erhåller det stöd som behövs för att kunna delta i sammanträden och ev. arbetsgrupper, vilket innebär tillgång till tolkservice, inläsningstjänst, funktionella sammanträdeslokaler som är utrustade med erforderliga tekniska hjälpmedel.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda och bereda frågan om ev. förändringar i arvoden och instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd i anslutning till den översyn av pensionärsrådets verksamhet som skall göras år 2001.

Föredragande borgarrådet Kristina Axén Olin anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade den 26 december 1996 om ändringar i stadens handikappråd med anledning av stadsdelsnämndsreformen. Den nya organisationen trädde i kraft 1997-01-01. Kommunstyrelsen gavs i uppdrag att utvärdera organisationen med handikappråd efter 2 år för att se om större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vilket inflytande handikappråden innebär för funktionshindrade samt vilka effekter avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli fick. Stadsledningskontoret har den 5 maj 2000 inkommit med en utvärderingsrapport till kommunstyrelsen; "Hur fungerar handikappråden i Stockholm". Stadsledningskontorets rapport samt tjänsteutlåtande med bilagor bifogas.

Remisser

Ärendet har för yttrande remitterats till socialtjänstnämnden, gatu- och fastighetsnämnden, Östermalms stadsdelsnämnd, Rinkeby stadsdelsnämnd och Vantörs stadsdelsnämnd.

Socialtjänstnämnden beslutade den 9 september 2000 att som svar på remissen överlämna socialtjänstförvaltningens utlåtande där förvaltningen framför följande.

Handikappråden är ett viktigt forum för arbetet att ge funktionshindrade möjligheter att leva som andra. Utvärderingen visar också att nämnderna lägger stor vikt vid de synpunkter som handikappråden lämnar. Den påtalar dock även vissa brister vad gäller information och utbildning samt brister i tillgången till erforderliga tekniska hjälpmedel så att ledamöter och ersättare kan ta del av handlingar och delta i handikapprådens sammanträden och andra möten.

Förvaltningen tillstyrker stadsledningskontorets förslag då utvärderingen påvisar att vissa nämnder behöver uppmärksammas på detta behov.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 22 augusti 2000 att som svar på remissen i huvudsak överlämna gatu- och fastighetskontorets utlåtande samt att anföra följande.

Handikapprådets synpunkter är ett viktigt underlag inför nämndernas beslut. Det är därför viktigt att handikapprådets synpunkter delges respektive nämnd. Staden har en restriktiv inställning när det gäller arvodering av

beredande organ. Handikappråden bör härvidlag behandlas lika som andra beredande organ. Frågan måste därför belysas närmare.

I gatu- och fastighetskontorets utlåtande framför förvaltningen följande.

Gatu- och fastighetskontoret tycker i huvudsak som stadsledningskontoret ang. utvärderingen av handikappråden. Att slå ihop flera stadsdelsförvaltningars handikappråd vore ett sätt att minska antalet råd och därmed antalet ledamöter. För att avsevärt förbättra arbetsvillkoren inom rådet skulle en "tillgänglighetskonsult" kunna anställas på heltid som en kvalificerad länk mellan kontorets tjänstemän, nämndens ledamöter och rådet. En sådan person skulle kunna vara en funktionshindrad person utbildad inom Hadar med t ex Hässleholms kommun som förebild. Personen skulle förutom arbetet med handikapprådet vara en konsult för gatu- och fastighetskontorets tjänstemän och för stadsdelsförvaltningarna i tekniska tillgänglighetsfrågor.

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade den 24 augusti 2000 att som svar på remissen överlämna stadsdelsförvaltningens utlåtande där förvaltningen framför följande.

För att underlätta inhämtande av synpunkter från handikappråden bör arvode i undantagsfall kunna utbetalas för medverkan i arbetsgrupper och vid annan kommunikation där rådets specialkunskaper efterfrågas.

Hanteringen av information till handikappråden bör kunna samordnas inom staden på samma vis som inläsningstjänsten och även omfatta hjälp och upplysningar kring datorstöd och andra informationstekniska lösningar. Stora övergripande dokument, som t ex stadens budget, handikapplan och integrationsprogram, bör finnas inläst och tillgängligt på datamedia som sänds till nämnderna för vidare distribution till handikappråden.

Rinkeby stadsdelsnämnd beslutade den 24 augusti 2000 lägga utvärderingen till handlingarna.

Vantörs stadsdelsnämnd beslutade den 31 augusti 2000 att som svar på remissen överlämna stadsdelsförvaltningens utlåtande där förvaltningen framför följande.

Stadens nämnder och handikappråd kan i rapporten finna idéer och förslag till förbättringar av sin egen verksamhet. Ett minimikrav är dock att nämnden lever upp till kommunfullmäktiges instruktion för handikappråd (Kfs 1996:40.)

I utvärderingsrapporten föreslås att nämnder med handikappråd ska ges ansvar för att handikapprådens ledamöter får erforderlig information och utbildning och tillgång till tolkservice, inläsningstjänst, funktionella sammanträdeslokaler med erforderliga tekniska hjälpmedel. Stadsdelsförvaltningen anser att det är rimligt att respektive nämnd i huvudsak ansvarar för information och stöd till sitt handikappråd. Däremot finns det

stöd till sitt handikappråd. Däremot finns det områden, som t ex inläsningstjänst, utbyggnad av datorstöd och en del utbildningsinsatser, som med fördel kan vara kommungemensamma och samordnas. Den sammanlagda kostnaden för staden torde därmed bli lägre samtidigt som möjligheterna ökar att nämndernas handikappråd får likvärdiga förutsättningar.

Mina synpunkter

Jag anser att frågan om hur de funktionshindrades delaktighet i politiska beslut som rör dem skall kunna öka vara en mycket viktig fråga. Det är för mig självklart att de funktionshindrade, via deras representanter, bör ha en god insyn i samt en påverkansmöjlighet rörande beslut som omfattar dem. Handikappråden uppfyller, vilket utvärderingen visar, till en stor del detta. Det går dock att vidareutveckla detta arbete ytterligare varför jag anser att utvecklingen även i fortsättningen bör följas noga.

Det är och bör vara upp till de olika nämnderna att tillse att de olika lokala handikapprådens ledamöter får den service och den utbildning de är i behov av för att kunna utföra sina uppdrag. Det är nämndernas ansvar att de tekniska hjälpmedel som behövs finns tillgängliga. Inläsningshjälp, datorstöd samt en del utbildningsinsatser kan med fördel samordnas mellan de lokala nämnderna.

Handikappråden bör fungera som naturliga instanser i de frågor som berör de funktionshindrade innan frågorna kommer upp i respektive nämnd för beslut. Det är viktigt att det tillses att handlingar i god tid kommer respektive lokalt handikappråd till handa.

Utredningen visar att nedläggningen av KHR:s kansli har inte haft de negativa effekter på handikapprådets arbete som befarats från vissa håll. Nätverken mellan de olika sekreterarna i de olika handikappråden har på eget initiativ återupptagits och de olika lokala nämnderna har blivit bättre på att själva förbereda och hantera handikappråden även om detta kan bli ännu bättre. Stadens inrättande av funktionshindersombudsmannen är ett viktigt steg i målsättningen om att bli en ännu mer tillgänglig stad. Till funktionshindersombudsmannen borde kommunstyrelsens handikappråd bli en självklar partner varför det finns anledning att göra en ny översyn av handikappråden och dess funktioner när ytterligare en tid har gått.

Frågan om arvodering av ledamöterna i handikappråden bör utredas vidare. Kommunen har en restriktiv policy rörande arvodering och beredande organ ges inte normalt arvoden. Möjligen bör viss ersättning kunna utgå för att underlätta ledamöternas deltagande i råden. Detta bör utredas vidare.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Margareta Olofsson* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Utvärderingsrapporten "Hur fungerar handikappråden i Stockholm" godkänns.
2. Nämnder med handikappråd ges ansvar för att handikapprådets ledamöter erhåller erforderlig information och utbildning för att fullgöra sina uppdrag och att ekonomiska resurser ställs till rådets förfogande härför i enlighet med instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd.
3. Nämnder med handikappråd ska ta ansvar för att rådets ledamöter erhåller det stöd som behövs för att kunna delta i sammanträden och ev. arbetsgrupper, vilket innebär tillgång till tolkservice, inläsningstjänst, funktionella sammanträdeslokaler som är utrustade med erforderliga tekniska hjälpmedel.
4. I alla tjänsteutlåtanden ska redovisas huruvida handikapprådet hörts.
5. Nämnder och förvaltningar får i uppdrag att tillse att handikappråden bereds tillfälle att medverka i ärendenas beredning på ett tidigt stadium.
6. Nämnder och förvaltningar får i uppdrag att anordna regelbundna träffar där handikappråden får möjlighet att utbilda och samtala med nämndens politiker.
7. Ett kansli som ska bistå KHR inrättas på stadsledningskontoret.

Jag föreslår kommunstyrelsen för egen del besluta följande

Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda och bereda frågan om ev. förändringar i arvoden och instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd i anslutning till den översyn av pensionärsrådets verksamhet som skall göras år 2001.

Därutöver anför.

Rapporten visar att det finns ett stort missnöje med handikapprådets påverkansmöjligheter. 62 % av rådets ledamöter och ersättare och 65 % av handikappföreningarna anser att funktionshindrade inte ges ett verkligt inflytande genom råden. Detta är allvarligt och måste leda till att rådets arbetssätt ändras. Det är av avgörande betydelse att råden får möjlighet att vara delaktiga i processen och lämna sina synpunkter på ett så tidigt stadium som möjligt för att dessa ska kunna beaktas.

Det finns också åtskilliga synpunkter på att förvaltningarna använder råden på ett felaktigt sätt. Det gäller framförallt vid upphandlingar där man anser att det räcker att informera råden istället för att brukare och berörd organisation bereds samråd och inflytande enligt LSS. Men även i andra fall hänvisas till att rådet har medverkat trots att rådets synpunkter inte har tagits tillvara.

Det är uppenbart att KHR, kommunstyrelsens handikappråd, inte har fått den avsedda funktionen. Rådet ska regelbundet träffa kommunstyrelsens presidium och ska vara den instans som följer handikappfrågorna på ett övergripande sätt. Detta försvåras av att rådet inte har ett kansli till sin hjälp. Att lägga sekreterarfunktion på socialtjänstförvaltningen ger rådets arbete en övervikt åt sociala frågor istället för att kunna vara uppföljande och pådrivande och kunna initiera samarbete i handikappfrågor både inom staden och med andra myndigheter och organisationer.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Annika Billström* och *Erik Nilsson* (båda s) enligt följande.

Vi noterar med tillfredsställelse att den nya organisationen för handikappråd, som infördes på socialdemokratiskt initiativ i samband med stadsdelsnämndsreformen, har fungerat väl i väsentliga avseenden. Över trettio nämndanknutna råd med totalt omkring 300 ledamöter och ersättare tillförsäkrar de funktionshindrade inflytande på olika nivåer i frågor som har betydelse för deras möjligheter att leva ett liv på samma villkor som andra.

Utvärderingen visar dock att det finns brister som måste avhjälpas. Det är till exempel oacceptabelt att råden får handlingar så sent att deras synpunkter i praktiken inte kan påverka besluten i ärenden. Nämnder och förvaltningar måste betrakta handikapprådets synpunkter som en väsentlig del i beslutsunderlaget. Att först vid nämndsammanträden där beslut ska fattas duka rådets protokoll är inte tillfredsställande. Vi vill också kraftigt understryka vad stadsledningskontoret och socialtjänstförvaltningen skriver om nämndernas ansvar för att rådets ledamöter och ersättare får det tekniska och övriga stöd som de behöver för att kunna delta i sammanträden med mera, såsom tolkservice, inläsningsjänst och inte minst tillgängliga och för ändamålet anpassade lokaler.

I likhet med socialtjänstförvaltningen är vi mycket positiva till stadsledningskontorets förslag om översyn av arvoden till handikappråden. Att företräda de funktionshindrade i ett handikappråd är inte bara ett hedersuppdrag utan ett ansvarsfullt förtroendeuppdrag. Till uppdraget hör viktiga uppgifter utanför de formella sammanträdena. Det måste finnas möjligheter att arvoda sådant arbete.

Slutligen framkommer i utvärderingen att de minskade centrala kansliresurserna kan ha försvårat för kommunstyrelsens handikappråd (KHR) att fullgöra sina åtaganden. Även många föreningar tycker att detta har inneburit en försämring. Kommunstyrelsen bör enligt vår mening förstärka de centrala resurserna, så att KHR får bättre stöd och i sin tur kan ge viss service till de nämndanknutna handikappråden.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Utvärderingsrapporten "Hur fungerar handikappråden i Stockholm" godkänns.

2. Nämnder med handikappråd ges ansvar för att handikapprådens ledamöter erhåller erforderlig information och utbildning för att fullgöra sina uppdrag och att ekonomiska resurser ställs till rådets förfogande härför i enlighet med instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd.
3. Nämnder med handikappråd ska ta ansvar för att rådets ledamöter erhåller det stöd som behövs för att kunna delta i sammanträden och ev. arbetsgrupper, vilket innebär tillgång till tolkservice, inläsningstjänst, funktionella sammanträdeslokaler som är utrustade med erforderliga tekniska hjälpmedel.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda och bereda frågan om ev. förändringar i arvoden och instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd i anslutning till den översyn av pensionärsrådets verksamhet som skall göras år 2001.

Stockholm den 5 december 2001

På kommunstyrelsens vägnar:
CARL CEDERSCHIÖLD

Kristina Axén Olin

Yvonne Modén

Reservation anfördes av *Margareta Olofsson, Iris Birath* och *Claes-Göran Jacobson* (alla v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Annika Billström, Erik Nilsson* och *Leif Rönngren* (alla s) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av *Christopher Ödmann* (mp) enligt följande.

Om jag hade yrkanderätt hade jag föreslagit kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

- 1 godkänna Utvärderingsrapporten "Hur fungerar handikappråden i Stockholm"
- 2 det i alla tjänsteutlåtanden redovisas huruvida handikapprådet hörts

- 3 handikappråden och nämnden (ej enbart presidierna), även kommunstyrelsen, har gemensamma överläggningar och seminarier
- 4 ett kansli inrättas för handikappråden detta ska i samverkan med nämnder med handikappråd ansvara för att handikappråden ges erforderlig information och utbildning för att fullgöra sina uppdrag samt att rådets ledamöter erhåller sådant stöd som behövs för att de ska kunna delta i arbetsgrupper m.m.
- 5 ersättning bör utgå och stadsledningskontoret ges i uppdrag att utreda nivån för ersättning där bl.a. Stockholms läns landstings ersättning till handikappråden beaktas
- 6 i övrigt anföra följande.

Det är mycket märkligt att denna utvärdering redovisas först ett år efter det remissvaren från t.ex. socialtjänstnämnden inkommit. Någon måste ha legat på den väldigt länge. I utredningen framkommer också en hel del negativa aspekter om vad handikappråden kunnat uträtta bl.a. tydliggörs att inflytandet bedöms vara litet och att kopplingen till de verkliga besluten inte är särskilt stark.

Utvärderingen ger värdefull information om hur handikappråden i Stockholm fungerar. Stadsdelsanknutna handikappråd är dock något förhållandevis nytt och det tar tid att hitta en bra och fungerande form som alla kan känna sig nöjda med. Det var ett förhastat beslut att lägga ned handikapprådets kansli som hade till uppgift att ge utbildning och se till att tillgängligheten motsvarade behoven. Vidare finns nu för Kommun-HSO ingen fast punkt i kommunen att kommunicera med vad gäller utveckling av rådets arbetsformer och verksamhet i övrigt.

Kommunstyrelsens handikappråd har ett övergripande ansvar för att initiera åtgärder för staden som helhet och samverka med myndigheter och organisationer. Detta har inte fungerat. Det är miljöpartiets mening att kommunstyrelsens handikappråd bör erhålla kansliresurser för att ha möjlighet att fullfölja sina åligganden enligt fastställt reglemente. Vi menar också att utredningen om arvoden och reglemente ska föras i samråd med handikapporganisationerna och inte sammanblandas med pensionärsråden.

Det är självklart att samtliga lokaler som används av handikappråd ska vara tillgängliga för alla funktionshindrade på ett sätt som innebär att de kan delta i mötena.

ÄRENDET

Kommunfullmäktige beslutade den 26 december 1996 om ändringar i stadens handikappråd med anledning av stadsdelsnämndsreformen. Den nya organisationen trädde i kraft 1997-01-01. Kommunstyrelsen gavs i uppdrag att utvärdera organisationen med handikappråd efter 2 år för att se om större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vilket inflytande handikappråden innebär för funktionshindrade samt vilka effekter avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli fick. Stadsledningskontoret har den 5 maj 2000 inkommit med en utvärderingsrapport till kommunstyrelsen; "Hur fungerar handikappråden i Stockholm". Stadsledningskontorets rapport samt tjänsteutlåtande med bilagor bifogas, *bilaga 2-5*.

REMISSER

Ärendet har för yttrande remitterats till socialtjänstnämnden, gatu- och fastighetsnämnden, Östermalms stadsdelsnämnd, Rinkeby stadsdelsnämnd och Vantörs stadsdelsnämnd.

Socialtjänstnämnden beslutade den 9 september 2000 att som svar på remissen överlämna socialtjänstförvaltningens utlåtande.

Reservation anfördes av *Catharina Tarras-Wahlberg m.fl. (s)*, bilaga 1.

Reservation anfördes av *Iris Birath m.fl. (v)*, bilaga 1.

Ersättaryttrande gjordes av *Lena-Maj H Anding (mp)*, bilaga 1.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 5 juli 2000 redovisar i huvudsak följande.

Handikappråden är ett viktigt forum för arbetet att ge funktionshindrade möjligheter att leva som andra. Utvärderingen visar också att nämnderna lägger stor vikt vid de synpunkter som handikappråden lämnar. Den påtalar dock även vissa brister vad gäller information och utbildning samt brister i tillgången till erforderliga tekniska hjälpmedel så att ledamöter och ersättare kan ta del av handlingar och delta handikapprådets sammanträden och andra möten.

I instruktionen för nämndanknutna handikappråd anges att ekonomiska resurser ska ställas till rådets förfogande för utbildning och information. SLK föreslår att nämnder med handikappråd även ska ges ansvar för att handikappråden får erforderlig

utbildning och information. Förvaltningen tillstyrker detta förslag då utvärderingen påvisar att vissa nämnder behöver uppmärksammas på detta behov.

SLK föreslår också att nämnder med handikappråd ska ta ansvar för att rådets ledamöter ska få det stöd som behövs för att kunna delta i sammanträden och arbetsgrupper. Det kan tyckas självklart att handikapprådets ledamöter och ersättare ska få tillgång till nödvändiga tekniska hjälpmedel för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Då sådana brister påtalats i utvärderingen tillstyrker förvaltningen SLK:s förslag.

I utvärderingen betonas vikten av att handikappråden kommer in ärendeberedningen på ett tidigt stadium för att få en reell möjlighet att påverka besluten. Förvaltningen delar uppfattningen att handikappaspekter bör tillföras beslutsunderlag så tidigt som möjligt för att kunna beaktas fullt ut. Man får pröva olika vägar att uppnå detta mål. I vissa ärenden kan det vara lämpligt att ha en referensgrupp med representanter för funktionshindrade. I andra ärenden kan det vara lämpligare att kontakta företrädaren för en viss kategori funktionshindrade och efterlysa synpunkter. Förvaltningen är positiv till SLK:s förslag om översyn av arvoden för handikappråden. Ledamöter/ersättare i handikappråd kan för närvarande inte få ersättning vid deltagande i t.ex. arbetsgrupper. Förtroendevalda i nämnder har till skillnad från rådets ledamöter och ersättare ett årsarvode som bl.a. avser ersättning för deltagande i ärendeberedning.

För att säkerställa en positiv utveckling för handikappråden bör deras utveckling följas löpande. KF beslutade 1999-09-08 att anta handikapplan för staden samt uppdra åt samtliga stadsdelsnämnder, facknämnder och bolagsstyrelser att upprätta egna handikapplaner och årligen utvärdera dessa. I KF:s beslut fick SotN vissa samordningsuppdrag i utvärderingsarbetet. Vid uppföljningen av handikapplanerna planerar förvaltningen att bl.a. följa nämndernas samverkan med handikappråden.

Sammantaget anser förvaltningen att utvärderingen av handikappråden lyfter fram frågan om funktionshindrades möjligheter att delta i samhället som andra. Det är viktigt att handikappråden ges förutsättningar att fortsätta verka för att handikappaspekterna blir en naturlig del i det arbete som bedrivs av stadens nämnder och bolag. SLK:s förslag om ökat ansvarstagande för nämnder med handikappråd bör förhoppningsvis ge goda effekter.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 22 augusti 2000 att

1. i huvudsak godkänna kontorets förslag till beslut
2. därutöver anföra följande.

Handikapprådets synpunkter är ett viktigt underlag inför nämndernas beslut. Det är därför viktigt att handikapprådets synpunkter delges respektive nämnd. Staden har en restriktiv inställning när det gäller arvodering av beredande organ. Handikappråden bör härvidlag behandlas lika som andra beredande organ. Frågan måste därför belysas närmare.

Reservation anfördes av *Barry Andersson m.fl.* (s), bilaga 1.

Reservation anfördes av *Ann-Marie Strömberg m.fl.* (v), bilaga 1.

Reservation anfördes av *Per Bolund* (mp), bilaga 1.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 juli 2000 redovisar i huvudsak följande.

Gatu- och fastighetskontoret tycker i huvudsak som stadsledningskontoret ang. utvärderingen av handikappråden och föreslår att gatu- och fastighetsnämnden godkänner dessa synpunkter med tillägg av kontorets synpunkter enligt nedan.

Organisation

Det är positivt med handikappråd inom resp. facknämnd och i stadsdelsnämnderna. Nackdelen är att det kräver många personer med kompetens och intresse. Många ledamöter sitter i flera råd vilket tillsammans med arbeten i arbetsgrupper och ett civilt arbete gör att arbetsbelastningen i vissa fall blir alltför stor.

Att slå ihop flera stadsdelsförvaltningars handikappråd vore ett sätt att minska antalet råd och därmed antalet ledamöter.

För gatu- och fastighetsnämndens handikappråd har stadens satsning på tillgängligheten betytt att arbetet har fokuserats på dessa frågor. Dels har man att ta ställning till frågor inom Tillgänglighetsprojektet och dels till nya projekt som genomförs inom kontoret vilket medfört svårigheter att fördjupa sig i alla detaljfrågor. För att avsevärt förbättra arbetsvillkoren inom rådet skulle en "tillgänglighetskonsult" kunna anställas på heltid som en kvalificerad länk mellan kontorets tjänstemän, nämndens ledamöter och rådet. En sådan person skulle kunna vara en funktionshindrad person utbildad inom Hårdhet med t ex Hässleholms kommun som förebild. Personen skulle förutom arbetet med handikapprådet vara en konsult för gatu- och fastighetskontorets tjänstemän och för stadsdelsförvaltningarna i tekniska tillgänglighetsfrågor.

Arvoden

Arvoden till handikapprådens ledamöter bör utgå även vid arbete i arbetsgrupper för beredning av ett ärende eller en fråga. Statusen på arbetet inom handikappråden kommer därigenom att ökas.

Namnet "handikappråd" bör också ändras till ett namn utan ordet "handikapp".

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade den 24 augusti 2000 att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av *Rolf Lindell m fl* (s) med instämmande av ledamöterna *Aila Erkkilä* (v) och *Ann-Sofi Matthiesen* (mp), bilaga 1.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 juni 2000 redovisar i huvudsak följande.

Stadsdelsförvaltningen anser att handikapprådet på Östermalm i huvudsak fungerar tillfredställande. Vissa områden kan dock förbättras.

Det är otydligt vilka ärenden som bör behandlas i handikappråden vilket medför svårigheter att avgöra vad som ska tas upp. Det innebär även att handikappråden inom staden får olika arbetsbörda och förutsättningar att påverka beslut.

På grund av den begränsade tidsramen för hantering av tjänsteutlåtanden inom förvaltningen tenderar tidsutrymmet för att inhämta handikapprådets synpunkter ofta att bli mycket snäv.

En viktig förutsättning för att handikappråden ska kunna inkomma med synpunkter på verksamheter och beslutsunderlag är att arvoden utbetalas för det arbete som utförs. För att underlätta inhämtande av synpunkter från handikappråden bör arvode i undantagsfall kunna utbetalas för medverkan i arbetsgrupper och vid annan kommunikation där rådens specialkunskaper efterfrågas.

Hanteringen av information till handikappråden bör kunna samordnas inom staden på samma vis som inläsningstjänsten och även omfatta hjälp och upplysningar kring datorstöd och andra informationstekniska lösningar. Stora övergripande dokument, som t ex stadens budget, handikapplan och integrationsprogram, bör finnas inläst och tillgängligt på datamedia som sänds till nämnderna för vidare distribution till handikappråden.

Rinkeby stadsdelsnämnd beslutade den 24 augusti 2000 att lägga utvärderingsrapporten till handlingarna.

Rinkeby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 augusti 2000 redovisar i huvudsak följande.

Rinkeby handikappråd beslutade godkänna utvärderingen av handikappråden, vilket beslutades vid handikapprådets möte den 7 juni 2000.

Vantörs stadsdelsnämnd beslutade den 31 augusti 2000 att nämnden skulle överlämna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 augusti 2000 redovisar i huvudsak följande.

Stadsledningskontorets utvärdering redovisar att den nya handikapporganisationen i huvudsak uppfattas som en förbättring. Handikappföreningarna och handikapprådets ledamöter upplever oftast att deras behov beaktas i större utsträckning idag än för tre år sedan.

I utvärderingsrapporten redovisas en mängd olika synpunkter på hur handikappråden i staden fungerar. Stadens nämnder och handikappråd kan i rapporten finna idéer och förslag till förbättringar av sin egen verksamhet. Ett minimikrav är dock att nämnden lever upp till kommunfullmäktiges instruktion för handikappråd (Kfs 1996:40.)

I utvärderingsrapporten föreslås att nämnder med handikappråd ska ges ansvar för att handikapprådets ledamöter får erforderlig information och utbildning och tillgång till tolkservice, inläsningstjänst, funktionella sammanträdeslokaler med erforderliga tekniska hjälpmedel. Stadsdelsförvaltningen anser att det är rimligt att respektive nämnd i huvudsak ansvarar för information och stöd till sitt handikappråd. Däremot finns det områden, som t ex inläsningstjänst, utbyggnad av datorstöd och en del utbildningsinsatser, som med fördel kan vara kommungemensamma och samordnas. Den sammanlagda kostnaden för staden torde därmed bli lägre samtidigt som möjligheterna ökar att nämndernas handikappråd får likvärdiga förutsättningar.

RESERVATIONER M M

Socialtjänstnämnden

Reservation av Catharina Tarras-Wahlberg m.fl. (s) är av följande lydelse.

Socialtjänstnämnden föreslås besluta följande.

1. SotN åberopar i huvudsak tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämnar det till KF/KS kansli
2. SotN anför dessutom följande.

Vi noterar med tillfredsställelse att den nya organisationen för handikappråd, som infördes på socialdemokratiskt initiativ i samband med stadsdelsnämndsreformen, har fungerat väl i väsentliga avseenden. Över trettio nämndanknutna råd med totalt omkring 300 ledamöter och ersättare tillförsäkrar de funktionshindrade inflytande på olika nivåer i frågor som har betydelse för deras möjligheter att leva ett liv på samma villkor som andra.

Utvärderingen visar dock att det finns brister som måste avhjälpas. Det är till exempel oacceptabelt att råden får handlingar så sent att deras synpunkter i praktiken inte kan påverka besluten i ärenden. Nämnder och förvaltningar måste betrakta handikapprådets synpunkter som en väsentlig del i beslutsunderlaget. Att först vid nämndsammanträden där beslut ska fattas duka rådets protokoll är inte tillfredsställande. Vi vill också kraftigt understryka vad SLK och förvaltningen skriver om nämndernas ansvar för att rådets ledamöter och ersättare får det tekniska och övriga stöd som de behöver för att kunna delta i sammanträden med mera, såsom tolkservice, inläsningstjänst och inte minst tillgängliga och för ändamålet anpassade lokaler.

I likhet med förvaltningen är vi mycket positiva till SLK:s förslag om översyn av arvoden till handikappråden. Att företräda de funktionshindrade i ett handikappråd är inte bara ett hedersuppdrag utan ett ansvarsfullt förtroendeuppdrag. Till uppdraget hör viktiga uppgifter utanför de formella sammanträdena. Det måste finnas möjligheter att arvodera sådant arbete.

Slutligen framkommer i utvärderingen att de minskade centrala kansliresurserna kan ha försvårat för kommunstyrelsens handikappråd (KHR) att fullgöra sina åtaganden. Även många föreningar tycker att detta har inneburit en försämring. Kommunstyrelsen bör enligt vår mening förstärka de centrala resurserna, så att KHR får bättre stöd och i sin tur kan ge viss service till de nämndanknutna handikappråden.

Reservation av Iris Birath m.fl. (v) är av följande lydelse.

Socialtjänstnämnden föreslås besluta följande.

1. I huvudsak tillstyrks förvaltningens förslag.
2. I alla tjänstelåtanden ska redovisas huruvida handikapprådet hörts.
3. Härutöver anför;

Rapporten visar att det finns ett stort missnöje med handikapprådets påverkansmöjligheter. 62 % av rådets ledamöter och ersättare och 65 % av handikappföreningarna anser att funktionshindrade inte ges ett verkligt inflytande genom råden. Detta är allvarligt och måste leda till att rådets arbetssätt ändras. Det är av avgörande betydelse att råden får möjlighet att vara delaktiga i processen och lämna sina synpunkter på ett så tidigt stadium som möjligt för att dessa ska kunna beaktas. Det finns också åtskilliga synpunkter på att förvaltningarna använder råden på ett felaktigt sätt. Det gäller framförallt vid upphandlingar där man anser att det räcker att informera råden istället för att brukare och berörd organisation bereds samråd och inflytande enligt LSS. Men även i andra fall hänvisas till att rådet har medverkat trots att rådets synpunkter inte har tagits tillvara.

Det är uppenbart att KHR, kommunstyrelsens handikappråd, inte har fått den avsedda funktionen. Rådet ska regelbundet träffa kommunstyrelsens presidium och ska vara den instans som följer handikappfrågorna på ett övergripande sätt. Detta försvåras av att rådet inte har ett kansli till sin hjälp. Att lägga sekreterarfunktion på socialtjänstförvaltningen ger rådets arbete en övervikt åt sociala frågor istället för att kunna vara uppföljande och pådrivande och kunna initiera samarbete i handikappfrågor både inom staden och med andra myndigheter och organisationer.

Många efterlyser också den utlovade handikappombudsmannen alternativt handikappinspektörer.

Utöver de förslag som lämnas i rapporten föreslår nämnden att

- ? Nämnder och förvaltningar får i uppdrag att tillse att handikappråden bereds tillfälle att medverka i ärendenas beredning på ett tidigt stadium.
- ? Nämnder och förvaltningar får i uppdrag att anordna regelbundna träffar där handikappråden får möjlighet att utbilda och samtala med nämndens politiker.
- ? Ett kansli som ska bistå KHR inrättas på stadsledningskontoret.
- ? Den utlovade handikappombudsmannen/handikappinspektörer tillsätts.

Ersättaryttrande gjordes av ersättaren Lena-Maj H Anding (mp) enligt följande.

Om jag hade haft yrkanderätt hade jag föreslagit socialtjänstnämnden besluta

1. I huvudsak återopas tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. I alla tjänsteutlåtanden redovisas huruvida handikapprådet hörts.
3. Tjänsteutlåtandet överlämnas till KF/KS kansli

4. I övrigt anför;

Utvärderingen ger värdefull information om hur handikappråden i Stockholm fungerar. I flera avseenden har det inte fungerat särskilt bra. Man ska dock komma ihåg att stadsdelsanknutna handikappråd är förhållandevis nytt och det tar tid att hitta en bra och fungerande form som alla kan känna sig nöjda med.

Kommunstyrelsens handikappråd har ett övergripande ansvar för att initiera åtgärder för staden som helhet och samverka med myndigheter och organisationer. Detta har inte fungerat. Det är miljöpartiets mening att kommunstyrelsens handikappråd bör erhålla kansliresurser för att ha möjlighet att fullfölja sina åligganden enligt fastställt reglemente. Vi menar också att utredningen om arvoden och reglemente ska föras i samråd med handikapporganisationerna och inte sammanblandas med pensionärsråden.

Gatu- och fastighetsnämnden

Reservation av Barry Andersson (s) samt ledamöterna Karin Wanngård (s) och Börje Vestlund (s) är av följande lydelse.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutar

att i huvudsak bifalla kontorets förslag till beslut

att samt därutöver anför följande

Om man skall lyckas med målsättning att göra staden tillgängligt för alla är det viktigt att funktionshindrade och deras organisationer genom handikappråden ges möjlighet att påverka de beslut som fattas lokalt och centralt i staden. Undersökningen visar att många handikappråd känner sig maktlösa. Alltjämt otillgängliga lokaler och icke anpassad information sätter hinder för deltagande.

Vi tycker inte att lösningen är att bytta namn på råden eller slå samman dem, eftersom handikappråd är ett väl inarbetat namn sedan många år och det är viktigt att det finns handikappråd i varje stadsdels- och facknämnd. Slutligen instämmer vi i förslaget om översyn av arvodesreglerna.

Reservation anfördes av Ann-Marie Strömberg (v) och Hamid Mosavi-Porasl (v) enligt kontorets förslag.

Reservation anfördes av Per Bolund (mp) enligt det av honom framställda yrkandet enligt följande.

Gatu- och fastighetsnämnden överlämnar gatu- och fastighetskontorets utlåtande utan eget ställningstagande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Östermalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande av Rolf Lindell m fl (s) med instämmande av ledamöterna Aila Erkkilä (v) och Ann-Sofi Matthiesen (mp) är av följande lydelse.

Socialdemokraterna ställer sig i huvudsak bakom förvaltningens förslag till remissvar. Det är viktigt att de sakkunniga, genom handikappråden, får yttra sig i ärenden som berör dem, därför skall arvoden utbetalas till deltagarna vid varje möte, inte endast i undantagsfall. Vid behov skall tidsramarna vidgas så att handikappråden kan lämna sina synpunkter. Den viktiga sakkunskap som handikappråden besitter får inte åsidosättas.

Utvärdering av handikappråden

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande:

- ? Utvärderingsrapporten "Hur fungerar handikappråden i Stockholm" godkänns.
- ? Nämnder med handikappråd ges ansvar för att handikapprådets ledamöter erhåller erforderlig information och utbildning för att fullgöra sina uppdrag och att ekonomiska resurser ställs till rådet förfogande härför i enlighet med instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd.
- ? Nämnder med handikappråd ska ta ansvar för att rådets ledamöter erhåller det stöd som behövs för att kunna delta i sammanträden och ev. arbetsgrupper, vilket innebär tillgång till tolkservice, inläsningstjänst, funktionella sammanträdeslokaler som är utrustade med erforderliga tekniska hjälpmedel.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande:

- ? Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda och bereda frågan om ev. förändringar i arvoden och instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd i anslutning till den översyn av pensionärsrådets verksamhet som skall göras år 2001.

Jörgen Kleist
Stadsdirektör

Anette Holm
Bitr. stadsdirektör

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade den 26 december 1996 om ändringar i stadens handikappråd med anledning av stadsdelsnämndsreformen. Den nya organisationen trädde i kraft 1997-01-01. Kommunstyrelsen gavs i uppdrag att utvärdera organisationen med handikappråd efter 2 år för att se om större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vilket inflytande handikappråden innebär för funktionshindrade samt vilka effekter avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråd kan ha. Resultatet i att större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vid samhällsplanering m.m. Förändringen upplevs i riktning till det bättre. Det har blivit lättare att påverka besluten i och med att stadsdelsnämnderna fick vidgade ansvarsområden. Det verkar som större hänsyn tas till fysiskt funktionshindrade än psykiskt funktionshindrade och personer med osynliga

hindrade än psykiskt funktionshindrade och personer med osynliga handikapp. Handikappråden har fått en mer framträdande roll än tidigare.

På frågan om handikappråden givit ett verkligt inflytande för funktionshindrade eller bara blivit en byråkratisk organisation utan större betydelse kan konstateras att det finns ett visst inflytande för handikappråden på frågor som behandlas i nämnden. Graden av inflytande uppfattas olika.

<i>Grad av inflytande (%)</i>	<i>mycket stort</i>	<i>ganska stort</i>	<i>ganska litet</i>	<i>mycket litet</i>	<i>inget alls</i>	<i>Vet ej ingen åsikt</i>
<i>Ledamöter/e rsättare</i>	2	28	45	13	4	7
<i>Ordförande /vice ordf.</i>	11	49	21	15	0	4
<i>Handikapp-föreningar</i>	0	21	26	21	16	16

Inflytandet kan förbättras genom ökad insyn i stadens verksamheter och bättre kunskap om stadens organisation. Ökad insyn ger bättre förutsättningar att påverka besluten genom att handikappråden kan komma in tidigt i ärendeprocesserna. Brister i tillgång på bl.a. tolkservice och tekniska hjälpmedel medför ibland att funktionshindrade ledamöter inte kan delta i handikapprådets möten.

Uppfattningen att det är en byråkratisk organisation framkommer inte i resultaten.

För flertalet tycks effekterna av nedläggningen av kommunstyrelsens handikappråds (KHR) kansli då servicen i stället skulle ges av stadsledningskontorets VO:1 (avdelningen för samhällsservice) och kommunfullmäktige/kommunstyrelsens kansli inte uppfattas som påtagligt negativ. KHR upplever viss brist på resurser för stöd och uppföljning, bl.a. har nämnts uppföljning av nämndernas handikappplaner.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Stadsledningskontoret i samarbete med utrednings- och statistikkontoret (USK).

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 26 december 1996 om ändringar i stadens handikappråd med anledning av stadsdelsnämndsreformen. Förutom organisatoriska förändringar och nya instruktioner gavs kommunstyrelsen i uppdrag att utvärdera organisationen med handikappråd efter 2 år. Frågor som man vill ha belysta i utvärderingen är om större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vilket inflytande handikappråden innebär för funktionshindrade samt vilka effekter fick avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli.

De organisatoriska förändringarna innebar i huvudsak att råd knutna till nämnder som lades ned upphörde och nya råd knöts till nyinrättade nämnder. I bilaga 3 har nämnder med handikappråd förtecknats. Före stadsdelsnämndsreformen erhöll kommunstyrelsens handikappråd (KHR) service från ett eget kansli som organisatoriskt tillhörde socialförvaltningen. Kansliet lades ned den 1 januari 1997. KHR erhöll från denna tidpunkt service från stadsledningskontoret. KHR är ett rådgivande organ sidoordnad övriga nämnders handikappråd. KHR skall verka som samarbetsorganisation mellan olika samhällsorgan och mellan dessa och handikapporganisationerna. De nämndanknutna handikappråden är rådgivande organ med uppgift att bereda funktionshindrade i Stockholm inflytande och insyn i allmänna frågor som berör funktionshindrades levnadsförhållanden.

Av uppdraget framgår att utvärderingen bör belysa

- ? om organisationen resulterat i att större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vid samhällsplanering m.m. ?
- ? om handikappråden givit ett verkligt inflytande för funktionshindrade eller bara blivit en byråkratisk organisation utan större betydelse ?
- ? vilka effekter fick avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli (KHR) och servicen i stället ges av stadsledningskontorets VO:1 (avdelningen för samhällsservice) och kommunfullmäktige/kommunstyrelsens kansli

Härutöver skall frågan om arvoden till ledamöter i handikappråden och instruktionerna beröras något.

Genomförandet

För att belysa de aktuella frågeställningarna har Utrednings- och statistikkontoret (USK) anlitats för enkätundersökningar bland ledamöter och ersättare i handikappråden, ordförande och vice ordförande i stadsdelsnämnder och facknämnder med handikappråd, sekreterarna i nämndernas handikappråd och handikappföreningarna. Varje grupp har besvarat frågor som har fokus på deras respektive kontaktytor med och erfarenhet av handikapprådets arbete.

Som komplement till detta har 1999 års protokoll från samtliga facknämnder, några stadsdelsnämnder och kommunstyrelsens handikappråd gått igenom. Samtal har genomförts med några sekreterare i handikappråd, tjänstemän vid f.d. kommunstyrelsens handikappråds kansli och stadsledningskontoret samt handikapporganisationernas samarbetsorganisation i Stockholms kommun (Kommun-HSO).

Förändrad organisation från 1997-01-01

För att belysa vilka effekter avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli fick har en genomgång av kansliets uppgifter gjorts samt vilken typ av service de gav och till vilka. Motsvarande genomgång görs för stadsledningskontoret avseende tiden 1997-1998 och socialtjänstförvaltningen 1999.

Innan stadsdelsnämndsreformen som trädde i kraft 1997-01-01 erhöll Kommunstyrelsens handikappråd (KHR) service från ett eget kansli. Vid denna tidpunkt bestod kansliet av fyra personer. Kansliet var organisatoriskt placerat på socialförvaltningen och hade egna budgeterade medel. Uppgifterna bestod i att administrera KHR:s sammanträden (bereda och utforma förslag till beslut), visst utredningsarbete, viss utbildning för politiker och tjänstemän, kontinuerliga träffar med handikapprådets sekreterare och nyhetsbrev till handikapprådets sekreterare med aktuella frågor rörande funktionshindrade. Kansliet gav i viss utsträckning även service till enskilda ledmöter i KHR i form av t.ex. inhämtade av vissa uppgifter. KHR hade ett arbetsutskott bestående av 2 politiker och 2 företrädare för handikapporganisationerna som tillsammans med kansliet fungerade som beredningsinstans för ärenden som skulle tas upp i KHR. För beredning av aktuella frågor tillsattes ibland arbetsgrupper, t.ex. för handikapplanen och utemiljöns handikappanpassning. Kansliet sammanställde årligen en verksamhetsberättelse avseende KHR:s verksamhet som lämnades till Kommunstyrelsen. Sekreterare och föredragande i rådet var chefen för kansliet. Föredragande var även ordförande i arbetsutskottet. Ordförande i KHR var ett borgarråd. Arvoden utgick vid deltagande i sammanträden, utskotts och arbetsgrupper. Efter stadsdelsnämndsreformen, från 1997-01-01 t.o.m. 1998-12-31 bereddes ärendena till KHR av stadsledningskontoret, avdelningen för samhällsservice, vuxenheten (SamS). Avdelningen utförde inget eget utredningsarbete – utredningar och policy avseende funktionshindrade åvilade resursförvaltningen. Sekreterare i KHR var en tjänsteman från KF/KS kansli. Föredragande var tjänstemän från SamS. Utbildningsverksamhet, träffar med handikappsekreterarna och nyhetsbrev upphörde; den nya organisationen var inte bemannad för dessa uppgifter.

Från 1 mars 1999 har sekreterarfunktionen överförs till socialtjänstförvaltningen. Utredningar och policy avseende stadsövergripande handikappfrågor utförs fr.o.m. 1 mars 1999 av socialtjänstförvaltningen. Beredning av ärenden sker av respektive rotel och föredragande är ordförande i KHR. Under 1999 har sekreterarna i nämndernas handikappråd på eget initiativ träffats två gånger och en gång i februari 2000 för att utbyta information och erfarenheter.

Ärendet

Handikappråden

Utöver vad som framgår av rapporten ”Hur fungerar handikappråden i Stockholm” har följande framkommit.

Enligt instruktionen skall de nämndanknutna handikappråden sammanträda minst 6 gånger per år, varav ett tillsammans med nämndens presidium. Av protokollen från 1999 års sammanträden framgår att antalet sammanträden varierar mellan 2 och 19. Fem facknämnder har haft färre än 6 sammanträden. Integrationsnämnden handikappråd inrättades i december 1999 och ledamöter utsågs i januari 2000. Näringslivsnämnden har inte inrättat något handikappråd. I enkätkommentarerna har framförts att man vill att handikappråden kommer igång även i dessa nämnder. Av

man vill att handikappråden kommer igång även i dessa nämnder. Av protokollen att döma så finns det handikappråd som inte haft sammanträden med nämndernas presidier.

En del handikappråd går igenom samtliga ärenden som skall behandlas av nämnd och andra råd har annan ordning för vilka ärenden som kommer upp på dagordningen. Några exempel på ärenden som behandlas av handikappråden är tillgänglighetsfrågor, detaljplaner, översiktsplaner, sophantering, konkurrensutsättning/förfrågningsunderlag, IT-frågor, tillståndsärenden, lukt- och ljudproblem, riktvärden (luftföroreningar) verksamhetsplaner, handikapplaner, budget m.m. Många ledamöter/ersättare (38 %) i handikappråden anser att det finns frågor som borde behandlas men hamnar mellan stolarna.

I några protokoll kan utläsas att det finns exempel på att kommunikationen mellan nämnd, handikappråd och förvaltning inte fungerar tillfredsställande. Det har rört frågor om hur nämnden/förvaltningen hanterat handikapprådets synpunkter liksom svårigheter att få ta del av handlingar.

Intressekonflikter

Av enkätsvaren kan utläsas att det ibland uppstår intressekonflikter av olika slag.

Det kan t.ex. avse tillgänglighetsfrågor kontra bevarande av kulturmiljöer, att olika funktionshindrades intressen står mot varandra (t.ex. elöverkänsliga kontra synskadade i fråga om belysning/hörselsskadade i fråga om elslingor).

Synpunkter från kommunstyrelsens handikappråd (årsberättelsen 1997)

I årsberättelsen 1997 från kommunstyrelsens handikappråd sägs ”I samband med stadsdelsnämndsreformen lades rådets kansli ned. Servicen har istället tillhandahållits av stadsledningskontoret och kommunstyrelsens kansli. Detta har under året kommit att fungera allt bättre men de minskade administrativa resurserna har ändå märkts.”

Tillgänglighet till sammanträdeshandlingar/kommunal information

Genom sekreterarna i handikappråden har frågan om ersättning till ledamöter och ersättare för datorer och kringutrustning, mjukvara, datautbildning, support i hemmet, pappers- och färgpatronkostnader och abonnemangskostnader - fasta och rörliga aktualiserats. Hemutrustningen används för att ta emot sammanträdeshandlingar och andra handlingar som kan vara aktuella för att bereda insyn i den kommunala verksamheten. En oro för vad som händer med inläsningstjänsten har också uttalats. Ett helhetsgrepp över staden efterlyses vad gäller kostnader för inläsningstjänst och datorstöd i vid bemärkelse. Ersättning för hemutrustning innebär ökade möjligheter till elektronisk överföring och kan ses som ett smidigt och snabbt alternativ till att handlingar kopieras och förstoras.

Arvoden

Till ordförande och politisk förtroendevalda ledamöter i kommunstyrelsens handikappråd utges årsarvode och sammanträdesarvoden. Övriga ledamöter och ersättare i kommunstyrelsens handikappråd liksom ordförande, ledamöter och ersättare i nämndanknutna handikappråd erhåller sammanträdesarvoden.

Före stadsdelsnämndsreformens genomförande erhöles sammanträdesarvode även vid deltagande i arbetsgrupper (motsvarande) för beredning av visst ärende/fråga. Från 1997 sker inte denna tillämpning. Vid sammanträffande med sekreterarna i handikappråden och Kommun-HSO har framförts att det vid beredning av vissa ärenden är önskvärt att företrädare för de funktionshindrade deltar för att ge ett bra beslutsunderlag. Deltagande från de funktionshindrade begränsas avsevärt genom att sammanträdesarvoden ej utges och en återgång till tidigare tillämpning har framförts.

Stadsledningskontorets synpunkter

Utifrån resultaten av enkäterna och övriga genomgångar kan Stadsledningskontoret sammanfatta följande synpunkter.

Uppnåa syftena

Handikappråden som forum att föra fram funktionshindrades synpunkter uppfattas ganska positivt av ledamöter och ersättare i råden och även av deras föreningar. De förändringar man upplever i hur funktionshindrades behov beaktas av nämnderna går i positiv riktning. Oftast tycker ledamöter/ersättare och föreningarna att deras behov beaktas i större utsträckning idag än för tre år sedan. Frågor som rör psykiskt funktionshindrade eller de med osynligt handikapp tycks inte beaktas i lika stor grad som de som rör fysiskt funktionshindrade. Det största inflytandet upplevs handikappråden ha på tillgänglighetsfrågor. Stadsledningskontoret finner inga skäl att föreslå ändringar vad avser detta forum.

Många upplever ett inflytande för funktionshindrade på nämndernas planer. Främst gäller det på handikapplanen och i mindre utsträckning budgeten. Av svaren framgår att det finns delade uppfattningar. Handikappråden fungerar antagligen mer eller mindre bra. Bara varannan ledamot/ersättare svarar att det alltid finns de hjälpmedel som behövs för att kunna delta fullt ut på möten. Många ledamöter och ersättare framför önskemål om mer kunskap kring kommunen och beslutsgången. Man anser i stor utsträckning att handikapprådets resurser är otillräckliga för utbildning och information. Stadsledningskontoret anser att nämnderna måste ta ett ansvar för att handikapprådets ledamöter får utbildning och information i erforderlig omfattning för att fullgöra sitt uppdrag och att tillgång till hjälpmedel och funktionella lokaler säkerställs så att ledamöterna kan delta i sammanträden (möten). ~~Det är viktigt att~~ ~~Det är viktigt att~~ handikappråden skulle kunna förbättras i ärendeprocesserna. Möjlighet att lämna synpunkter i tid för att kunna påverka beslut skulle kunna förbättras ytterligare. Idag upplever drygt var tredje detta som tillfredställande. Det

ras ytterligare. Idag upplever drygt var tredje detta som tillfredställande. Det finns en viss tveksamhet bland ledamöter och ersättare om nämnden betraktar handikapprådets synpunkter som ett viktigt beslutsunderlag. Från ordförande och vice ordförande får vi veta att nämnderna tillmäter synpunkterna stor vikt. Man är också från nämndens sida ofta nöjd med hur funktionshindrades behov har beaktats i nämndens ärenden. Stadsledningskontoret har noterat att några nämnder inte har sammanträden minst 6 gånger per år som instruktionen föreskriver. Ett sätt att öka delaktigheten och förbättra möjligheterna att påverka beslut är att leva upp till vad instruktionen föreskriver.

Om funktionshindrade genom handikappråden ges ett verkligt inflytande på frågor inom samhällsplanering som rör deras levnadsförhållanden besvaras med "ganska stort" av ordförande/vice ordförande medan ledamöter och ersättare svarar "ganska litet".

Av resultaten ser vi att ledamöter från handikappråden i viss utsträckning deltar i arbetsgrupper på förvaltningen. Det förekommer också åtminstone sporadiska kontakter med tjänstemän på förvaltningen vid sidan av handikapprådets möten. Ledamöter och ersättare är den vanligaste källan till information om funktionshindrades villkor för sekreterarna i handikappråden. Dessa kontakter främjar också inflytandet för de funktionshindrade.

Kontakterna mellan handikappråden och nämnderna är främst mötet med presidiet som skall ske årligen enligt instruktion. I övrigt tar nämnden del av synpunkter från handikappråden genom dessas protokoll.

Avskaffandet av KHR:s kansli visar inga påtagligt negativa effekter. Stödet för sekreterarna i handikappråden upplevdes litet. Var femte upplever att det är svårare att erhålla motsvarande utbildning och information som kansliet ordnade. Information skaffar man sig genom flera kanaler. Utbildningsbehovet för att klara sekreteraruppgiften bedöms av flertalet som ganska litet. Sekreterarna har på eget initiativ återupptagit nätverksträffarna.

Bland föreningarna upplever en mindre andel (25%) att nedläggningen av kansliet har minskat föreningens möjligheter att följa arbetet i KHR. Bland de förtroendevalda är uppfattningarna också blandade. Ingen tycker att nedläggningen av kansliet har förbättrat möjligheterna för KHR att fullfölja sina uppgifter. En tredjedel tycker de har försämrats.

KHR skall verka som samarbetsorganisation mellan olika samhällsorgan och mellan dessa och handikapporganisationerna. Bland ledamöter och ersättare är det ¼ som tycker det fungerar bra och hälften tycker det fungerar dåligt. Av ordförande och vice ordförande är det 1/3 som inte har någon bestämd uppfattning och av de övriga är det betydligt fler som anser att det fungerar ganska bra än de som uppfattar att det inte fungerar. Stadsledningskontoret uppfattar att detta kan tyda på att KHR har otillräckliga resurser för att vara den länk mellan staden, olika samhällsorgan och handikapporganisationerna som var tänkt.

Intressekonflikter

Det är ofrånkomligt att intressekonflikter uppstår. Stadsledningskontoret menar att det är av stor vikt vid beredning av alla slags sakfrågor att konsekvenserna av olika alternativ/lösningar noggats beskrivs ur de funktionshinderperspektiv. Frågan tangerar ett ärende som kommunstyrelsen behandlat under hösten och som rör hur miljöfrågorna bättre kan bevakas. Miljöfrågor/miljöaspekter återfinns i många typer av ärenden och stadsledningskontoret anser att alla handikappråd i staden vid behandling av "sina" ärenden bör bevaka alla förekommande aspekter. Samverkan, remissförfaranden kan t.ex. ingå i beredningen av ett ärende för att det ska få en allsidig belysning.

Arvoden

I ärendet som låg till grund för nuvarande handikappråd och pensionärsråd sades att arbetsformerna bör vara lika när det gäller arvoden. En översyn härav för de båda råden och ev. förändringar bör således göras samtidigt. Kommunstyrelsen har i september 1999 beslutat att utvärderingen av pensionärsrådets verksamhet skall göras år 2001 och även innefatta förslag från Stadsledningskontoret vad avser pensionärsorganisationernas representation som är reglerad i instruktionen. Stadsledningskontoret föreslår att frågan om förändringar i arvoden för handikappråden och instruktionerna för dessa behandlas i samband med utvärderingen av pensionärsråden år 2001.

Tillgänglighet till sammanträdeshandlingar/kommunal information

Ur demokratisk synvinkel är det oerhört viktigt att ledamöterna i handikappråden ges möjligheter till insyn genom att de kan ta del av sammanträdeshandlingar och annan kommunal information som de behöver för fullgörande av sitt uppdrag. Den s.k. Inläsningstjänsten som idag finns på kulturförvaltningen och som anlitas för synskadade bekostas av helt av kulturnämnden. I anslutning till den upphandling av inläsningstjänsten som kulturnämnden fattade beslut om den 27 april 2000 har kulturförvaltningen i sitt tjänsteutlåtande skrivit följande: "När det gäller inläsning av kommunala handlingar och protokoll föreslår förvaltningen, att stadens nämnder och råd själva ansvarar för att synskadade ledamöter får del av handlingarna. Detta sker redan idag i många stadsdelar, ofta genom elektronisk överföring av handlingar. De nämnder som idag anlitar inläsningstjänsten med stora inläsningsuppdrag kan då givetvis, om de så önskar, anlita det företag där stadsbiblioteket upphandlar den övriga inläsningstjänsten." Kulturförvaltningen redogör i samma ärende för att elektronisk överföring av material till synskadade är möjligt med det förutsätter att mottagaren har dator utrustad efter det enskilda behovet med syntetiskt tal, punktskriftsdisplay, erforderlig programvara etc. Stadsledningskontoret har inte utrett vilka kostnader som är förenade med sådan anpassning av datorutrustning.

När det gäller inläsningstjänsten så beslutade kulturnämnden 27 april 2000 att avbryta upphandlingen och att nämnden skall fortsätta att driva inläsningstjänsten.

Förvaltningen fick i uppdrag att utreda frågan om driftsformer för inläsningstjänsten och snarast återkomma till nämnden med förslag.

Stadsledningskontoret anser att likställighetsprincipen måste garanteras så att ledamöterna i handikappråden kostnadsfritt får tillgång till information i samma utsträckning som icke funktionshindrade ledamöter i andra nämnder (motsvarande).

Stadsledningskontorets förslag

Stadsledningskontoret föreslår att Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande:

- ? Utvärderingsrapporten "Hur fungerar handikappråden i Stockholm ?" godkänns.
- ? Nämnder med handikappråd ges ansvar för att handikapprådets ledamöter erhåller erforderlig information och utbildning för att fullgöra sina uppdrag och att ekonomiska resurser ställs till rådet förfogande härför i enlighet med instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd.
- ? Nämnder med handikappråd ska ta ansvar för att rådets ledamöter erhåller det stöd som behövs för att kunna delta i sammanträden och ev. arbetsgrupper, vilket innebär tillgång till tolkservice, inläsningstjänst, funktionella sammanträdeslokaler som är utrustade med erforderliga tekniska hjälpmedel.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande:

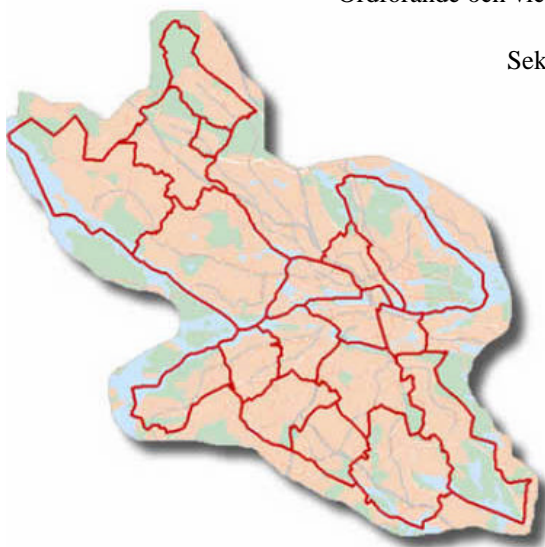
- ? Stadsledningskontoret får i uppdrag att utreda och bereda frågan om ev. förändringar i arvoden och instruktionerna för nämndanknutna handikappråd och kommunstyrelsens handikappråd i anslutning till den översyn av pensionärsrådets verksamhet som skall göras år 2001.

<i>Bilagor</i>	<i>Nr</i>
Rapport "Utvärdering av handikappråden"	3
Förteckning över handikappråden	4
Förteckning över handikappföreningarna	5

Hur fungerar handikappråden i Stockholm?

Resultat från enkäter med

Ledamöter och ersättare i handikappråd
Ordförande och vice ordförande i nämnder
Handikappföreningar
Sekreterare i handikappråd

Utrednings- och statistikkontoret
2000-04-27
Hans-Åke Gustavsson

Hur fungerar handikappråden i Stockholm

På uppdrag av stadsledningskontoret har utrednings- och statistikkontoret (USK) genomfört enkäter med ledamöter och ersättare i handikappråd, ordförande och vice ordförande i nämnder, sekreterare i handikappråd samt handikappföreningar i Stockholm. Enkätundersökningarna ingår i den utvärdering av organisationen av handikappråden kommunstyrelsen givits i uppdrag att genomföra.

Ansvarig för utvärderingen är projektledare Eva Woll Tegbäck (Integrationsförvaltningen sedan feb 2000) och för enkätundersökningarna och föreliggande resultatsammanställning Hans-Åke Gustavsson på USK.

Innehållsförteckning

1	<i>Inledning.....</i>
1.1	<i>Bakgrund.....</i>
1.2	<i>Syfte.....</i>
1.3	<i>Frågeställningar</i>
1.4	<i>Metod.....</i>
1.5	<i>Statistisk säkerhet</i>
2	<i>Resultat från enkät med ledamöter/ersättare</i>
2.1	<i>Arbetet i handikapprådet.....</i>
	Antal uppdrag
	Arbetsformer.....
	Kunskap om verksamheten.....
2.2	<i>Inflytande</i>
	Förslag till nämnden.....
	Kontakter med förvaltningen
	Kontakt med egen organisation
	Handikapprådet som forum
	Förändringar de senaste tre åren
2.3	<i>Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter..</i>
	Uppfattning om kommunstyrelsens handikappråd.....
	Övriga synpunkter.....
3	<i>Resultatrapport ordförande/vice ordförande.....</i>
3.1	<i>Information och synpunkter från handikapprådet</i>
3.2	<i>Handikapprådets inflytande.....</i>
3.3	<i>Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter..</i>
3.4	<i>Uppfattning om kommunstyrelsens handikappråd (KHR).....</i>
	Övriga synpunkter.....
4	<i>Resultat från enkäter med sekreterare i handikappråd</i>
4.1	<i>Arbetet i handikapprådet.....</i>
4.2	<i>Uppfattning om kommunstyrelsens handikappråds kansli.....</i>
4.3	<i>Information och stöd idag</i>
	Informella kontakter med handikapprådets ledamöter
4.4	<i>Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter..</i>
5	<i>Resultat från enkät med handikappföreningar</i>
5.1	<i>Tas medlemmarnas intressen tillvara</i>
5.2	<i>Åtterrapporering från handikappråden.....</i>
5.3	<i>Inflytande för funktionshindrade.....</i>

5.4	Synpunkter på kommunstyrelsens handikappråd.....
5.5	Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter..
6	<i>Summering</i>
6.1	Har organisationen resulterat i att större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vid samhällsplanering m.m.
6.2	Har handikappråden givit ett verkligt inflytande för funktionshindrade eller bara blivit en byråkratisk organisation utan större betydelse
6.3	Vilka effekter fick avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli då servicen i stället ges av stadsledningskontorets VO:1 (avdelningen för samhällsservice) och kommunfullmäktige/kommunstyrelsens kansli
6.4	Förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter
7	<i>Uppnås syftena</i>

Bilaga 3:1

Synpunkter i klartext

"Är det något Du vill ändra på i handikapprådets arbetssätt och uppgifter?"

"Är det några ytterligare synpunkter Du vill framföra angående de kommunala handikappråden eller annan som rör funktionshindrade?"

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade den 26 december 1996 om ändringar i stadens handikappråd med anledning av stadsdelsnämndsreformen. Förutom organisatoriska förändringar och nya instruktioner gavs kommunstyrelsen i uppdrag att utvärdera organisationen med handikappråd efter 2 år.

De kommunala nämndanknutna handikappråden är rådgivande organ med uppgift att bereda funktionshindrade i Stockholm inflytande och insyn i allmänna frågor som berör funktionshindrades levnadsförhållanden. Kommunstyrelsens handikappråd ska verka som samarbetsorganisation mellan olika samhällsorgan och mellan dessa och handikapporganisationerna. Råden ska ta initiativ till förbättringar för handikappade.

1.2 Syfte

Frågor som man vill ha belysta är om större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vilket inflytande handikappråden innebär för funktionshindrade samt vilka effekter fick avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli.

1.3 Frågeställningar

Av uppdraget framgår att utvärderingen bör belysa:

- ? *om organisationen resulterat i att större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vid samhällsplanering m.m.*
- ? *om handikappråden givit ett verkligt inflytande för funktionshindrade eller bara blivit en byråkratisk organisation utan större betydelse.*
- ? *vilka effekter fick avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli då servicen i stället skulle ges av stadsledningskontorets VO:1 (avdelningen för samhällsservice) och kommunfullmäktige/kommunstyrelsens kansli.*

I utvärderingen har 1999 års protokoll från samtliga facknämnder, några stadsdelsnämnder och kommunstyrelsens handikappråd gått igenom. Samtal har genomförts med några sekreterare i handikappråd, tjänstemän vid f.d. kommunstyrelsens handikappråds kansli och f.d SamS (avdelningen för samhällsservice vid VO:1) samt handikapporganisationernas samarbetsorganisation i Stockholms kommun (Kommun-HSO).

Utrednings- och statistikkontoret (USK) har anlitats för enkätundersökningar bland ledamöter och ersättare i handikappråden, ordförande och vice ordförande i stadsdelsnämnder och facknämnder med handikappråd, sekreterarna i nämndernas handikappråd och handikappföreningarna. Varje grupp har besvarat frågor som har fokus på deras respektive kontaktytor med och erfarenhet av handikapprådets arbete. Den mest omfattande enkäten har besvarats av ledamöter/ersättare.

I föreliggande rapport redovisas resultaten från enkätundersökningarna.

1.4 Metod

Enkäterna har skickats till samtliga som hade uppdrag i respektive funktion 1999. Insamlingsarbetet har pågått under mars och början av april. Uppgift om ledamöter och ersättare samt handikappföreningar har lämnats av Kommun-HSO. Förtroendemannaregistret har varit källa för uppgifter om ordförande och vice ordförande i nämnderna.

Bland ledamöter och ersättare finns de som har behov av att få information i stor stil, på kassett eller i blindskrift. De som inte kunnat ta del av skriftliga enkäter har telefonintervjuats.

Bland ledamöter/ersättare fanns 28 personer som när de kontaktades uppgav att de lämnat sina uppdrag tidigare, hade flyttat eller inte tillträtt uppdraget än. Dessa definierades bort ur gruppen som skulle tillfrågas som netto innehöll 203

erades bort ur gruppen som skulle tillfrågas som netto innehöll 203 ledamöter/ersättare.

I sammanställningen framgår hur många som tillfrågades och svarsfrekvensen

<i>Funktion</i>	<i>Antal tillfrågade</i>	<i>Slutat, urvalsfel</i>	<i>Nettourva l</i>	<i>Antal svar</i>	<i>Svars-frekvens (%)</i>
Ledamöter/e rsättare	231	28	203	160	79
Ordförande/ vice ordf i nämnd	57	-	57	47	82
Handikappf öreningar	30	-	30	20	67
Sekreterare i handikapprå d	31	-	31	30	97

1.5 Statistisk säkerhet

Enkäterna är totalundersökningar i respektive grupp. Dvs alla ledamöter/ersättare, ordförande/vice ordförande, sekreterare och i handikappföreningar har fått enkäter. Den statistiska säkerheten ökar ju högre svarsfrekvensen blir. Svarsfrekvenserna i de olika grupperna är höga. I sekreterargruppen är det bara en person som inte svarat på enkäten. I de övriga grupperna ligger svarsfrekvensen på 82% för ordförande/vice ordförande, 79% för ledamöter/ersättare och något lägre för föreningarna, 67%. Underlaget för säkra skattningar måste anses gott med visst undantag för föreningarna.

De som svarat bör heller inte skilja sig från bortfallet. När det gäller ledamöter/ersättare kan vi se på antalet uppdrag och huruvida de olika handikappråden är representerade bland de svarande. För ordförande/vice ordförande kan vi se om alla nämnder är representerade. För föreningarna har vi uppgift om antalet ledamöter/ersättare i de olika handikappråden.

När vi jämför ledamöter/ersättare som har svarat med bortfallet är fördelningen på antal uppdrag ganska jämn. Det finns en viss överrepresentation i bortfallet av de som har enbart ett uppdrag. Det har 84% i bortfallet jämfört med 77% bland de som svarat. Bland de svarande återfinns nästan samtliga som har tre eller fler uppdrag.

Svaren bland ledamöter och ersättare ger en god täckning av handikappråden. Ledamöter från samtliga facknämnders och stadsdelsnämnders handikappråd är representerade. Inte i något råd har mindre än hälften av ledamöterna svarat. I tre handikappråd har samtliga svarat.

Svar har kommit från ordförande och/eller vice ordförande i samtliga nämnder utom en stadsdelsnämnd och en facknämnd. I 20 nämnder har både ordförande och

vice ordförande lämnat svar och i sju nämnder enbart vice ordförande. Dessutom har två ledamöter i KHR lämnat synpunkter på främst arbetet där.

Vi kan konstatera att svaren från såväl ledamöter/ersättare som ordförande/vice ordförande väl representerar i de olika handikappråden liksom nämnderna.

Genom ledamöternas svar är alla föreningar som har representanter i handikappråd utom en (21 av 22 föreningar) representerade bland svaren. Däremot har inte alla föreningar inkommit med svar. Det är främst föreningar utan representation eller med få ledamöter som ej har svarat. Svar saknas från en större förening. Föreningarna som svarat står för 80% av antalet ledamöter/ersättare i handikappråden. Svaren ger en god bild av hur föreningarna med representation ser på arbetet i handikappråden. Däremot finns viss osäkerhet om hur föreningar utan representation i handikappråd ser på dess arbetssätt och funktion.

2 Resultat från enkät med ledamöter/ersättare

2.1 Arbetet i handikapprådet

Antal uppdrag

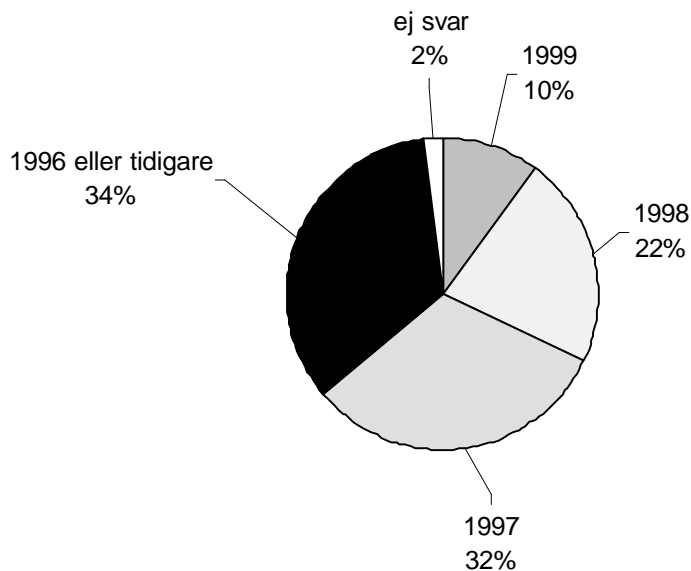
Fyra av fem ledamöter/ersättare har uppdrag i enbart ett handikappråd. 15% har uppdrag i två handikappråd, oftast tillhörande en facknämnd och en stadsdelsnämnd. Några har tre uppdrag och någon enstaka upp till fem uppdrag.

Andel ledamöter/ersättare med uppdrag i handikappråd som tillhör facknämnd, stadsdelsnämnd eller kommunstyrelsen.

<i>Handikappråd till:</i>	<i>Andel (%)</i>
F A C K N Ä M N D	32
Stadsdelsnämnd	71
Kommunstyrelsen	13
Ej svar	3

Ledamöter och ersättare väljs för ett år i taget. Flertalet av de tillfrågade (66%) har haft uppdrag i handikappråd minst två år. Var tredje har haft uppdrag i handikappråd innan stadsdelsnämndsreformen. Var tionde är ny i sitt uppdrag 1999.

Hur länge man har haft uppdrag som ledamot/ersättare i något av stadens handikappråd?

Arbetsformer

Vi har bitt ledamöterna och ersättarna ta ställning till ett antal påståenden om arbetet i rådet. Om mötesfrekvens, om utskick och tillgänglighet till handlingar, resurser och hur de bedömer rådets kunskap om olika funktionshindrades behov.

"Vi ber Dig ta ställning till följande påståenden. Ange om Du instämmer helt, delvis eller inte alls i följande:"

Påståenden	Andel % som instämmer			Ingen uppfattning	Ej svarat
	helt	delvis	inte alls		
? Handikapprådet	38	41	13	5	3
träffas tillräckligt					
ofta för att kunna					
följa nämndens					
arbete					

?	Jag får alltid handlingarna till handikapprådets möten i god tid	53	35	8	1	3
?	Jag får alltid handlingarna i sådan form att jag lätt kan ta del av dem	69	20	7	2	2
?	På handikapprådets möten finns alltid tillgång till de ev. hjälpmedel jag behöver för att kunna delta fullt ut	48	16	13	20	3
?	Handikapprådet har tillräckliga resurser till förfogande för utbildning och information	13	35	23	26	2
?	Handikapprådet har god kännedom om vilka krav olika grupper av funktionshindrade ställer på den verksamhet nämnden bedriver	25	59	6	7	3

Det som får störst grad av instämmande är påståendet att handlingarna alltid har sådan form att de är tillgängliga för ledamöterna/ersättarna. Det instämmer 69% helt i och 20% delvis i. Av övriga påståenden instämmer varannan helt i att handlingarna kommer i god tid, och att det finns tillgång till de ev. hjälpmedel som behövs på mötet. 38% tycker att handikapprådet träffas tillräckligt ofta för att kunna följa nämndens arbete. Det påstående som får minst instämmande är att handikapprådet har tillräckliga resurser till förfogande för utbildning och information. Det är bara var tionde som instämmer helt i detta. Var fjärde har ingen uppfattning men 23% instämmer helt i att de endast delvis eller inte alls får tillgång till de hjälpmedel som behövs för att kunna delta fullt ut på nämndens möten. Två av tre instämmer bara delvis i att handikapprådet har god kännedom om vilka krav olika grupper av funktionshindrade ställer på verksamheten nämnden bedriver.

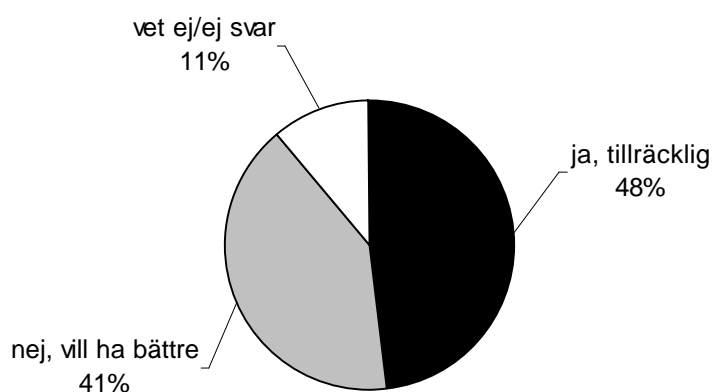
Vi har bett om synpunkter om vad som brister. Många kommentarer rör bristen på tillgång till hjälpmedel (gäller såväl syn- som höreselskadade) för att kunna delta fullt

ut i sammanträden. Hörselslinga kanske saknas liksom teckentolk. Några kommenterar att de själva tar med hjälpmedel. Annat som nämnts är inga eller bristande resurser (tid och pengar) för utbildning och information. Det förekommer också kommentarer att handlingar kommer för sent och att antalet möten kunde vara fler.

Kunskap om verksamheten

Arbetet i handikapprådet ställer naturligtvis krav på ledamöter och ersättare att vara insatta i verksamheten som nämnden ansvarar för. Ungefär varannan känner att de har tillräcklig kännedom om förvaltningen medan 41% skulle vilja ha bättre inblick i något.

”Har Du tillräckligt god kännedom om den berörda förvaltningens verksamhet för att kunna ta ställning till frågor inom förvaltningens ansvarsområde när dessa behandlas av handikapprådet eller skulle Du vilja ha bättre inblick i något?”

Exempel på områden där man önskar en bättre inblick är stadens organisation, nämndernas ansvarsområden och uppgifter. Bättre inblick önskas i budget och verksamhetsplaner. Flera nämner också bättre kunskap om beslutsgången (var och när olika beslut fattas) för att ha möjlighet att påverka under ärendenas gång.

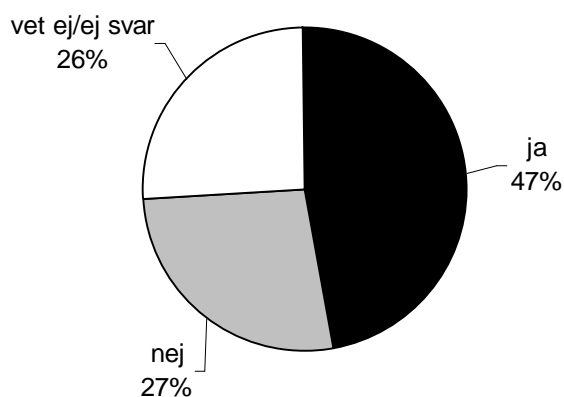
Mer än varannan (60%) har under de tre senaste åren deltagit i någon utbildning. Förutom de av staden och dess nämnder anordnade kurser/konferenser har deltagande skett i utbildning/konferenser som anordnats av bl.a. olika handikappförbund, HSO (handikapporganisationernas samarbetsorgan) och Vägverket. Exempel utbildningar är socialtjänstlagen, datakurs, ritningsgranskning, trafikmiljö, tillgänglighet och FN:s

standardregler. Även deltagande i konferenser om mindre kända handikappgrupper har förekommit.

Varannan uppger att de har behov av ytterligare utbildning eller annat stöd för att underlätta arbetet i handikapprådet. Var femte (21%) är osäkra på detta medan 27% inte känner behov av ytterligare utbildning eller stöd.

Utbildningsbehovet upplevs störst av de som är nya i sitt uppdrag. 76% har behov av utbildning eller annat stöd. Men även bland de som haft uppdrag längre tid finns behov av detta. 45% av dem som satt i handikappråd före stadsdelsnämndreformen upplever behov av ytterligare utbildning eller stöd. Det är naturligtvis något som hela tiden behöver kompletteras.

"Har Du behov av någon utbildning/ytterligare utbildning eller stöd som skulle underlätta ditt uppdrag i handikapprådet?"

Som exempel på behov av utbildning återkommer flera till behovet av inblick i stadens organisation och beslutsgången samt kunskap om den kommunala handläggningen. Man vill ha kunskap om begreppsapparaten i tjänstemanna- och politiska språket. Ett par önskemål framförs t.o.m. om utbildning i retorik. Det finns också önskemål om mer kunskap om verksamheterna, hur de bedrivs och fungerar, även om budgetsprocessen. Ytterligare exempel är mer kunskap om olika funktionshinder och vilka krav på anpassning de ställer.

2.2 Inflytande

Förslag till nämnden

Handikapprådets uppgift är att vara rådgivande till sin nämnd och bevaka att de funktionshindrades behov beaktas. Det är enligt ledamöterna i råden inte helt ovanligt att handikapprådet lämnar förslag till beslut i någon fråga till sin nämnd. 44% svarar att det åtminstone är ganska vanligt. Två av fem uppger att detta är ovanligt, 16% svarar att de inte känner till om det sker.

"Hur vanligt är det att handikapprådet lämnar förslag till beslut till berörd nämnd i någon fråga?"

<i>Mycket vanligt</i>	<i>Ganska vanligt</i>	<i>Varken/ eller</i>	<i>Ganska ovanligt</i>	<i>Mycket ovanligt</i>	<i>Vet ingen åsikt</i>	<i>ej/ Ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
7	37	17	14	9	10	6	100

De flesta exempel på förslag till beslut rör tillgänglighet. Det kan röra tillgänglighetsfrågor i allmänhet men ofta i konkreta ärenden. Exempelvis avfasning av trottoarkanter, utformning av parksoffor, beläggning på torg eller synpunkter på utformning av gångstig. Andra exempel på beslut rör service till funktionshindrade, utformning av bostäder och arbetsplatser vid ny- och ombyggnad samt kommunikationer. Handikappråden lämnar också förslag som rör handikapplan, budget och försöksplaner. Det är förklaring till att handikapprådet alltid ges möjligheter att lämna synpunkter i tid för att ha inflytande på frågor som tas upp i nämnden. Men det är inte heller fler som svarat att det aldrig sker. 48% uppger att det sker ibland och 28% att det ofta sker i tid för att man ska ha inflytande på frågorna.

Vi har frågat ledamöterna hur de uppfattar att rådets synpunkter behandlas av nämnden. Var fjärde tycker att de behandlas som ett viktigt beslutsunderlag medan 57% tror att synpunkterna har mer blygsam betydelse.

"Tycker Du att nämnden behandlar handikapprådets synpunkter som ett viktigt beslutsunderlag eller har synpunkterna mer blygsam betydelse?"

	<i>Andel (%)</i>
<i>Behandlas som viktigt beslutsunderlag</i>	23
<i>Har mer blygsam betydelse</i>	57
<i>Vet ej/ingen åsikt</i>	20
<i>Summa</i>	100

Ett par spontana kommentarer har lämnats till denna fråga. En ledamot/ersättare har kommenterat att "de i instruktionen föreskrivna årliga mötena med presidier får man

tjata sig till". En ledamot/ersättare har sagt att synpunkterna troligen får blygsam betydelse p.g.a. okunskap om vad funktionshindret har för betydelse i den specifika frågan.

Som framgår av följande tabell är det främst i handikapplanen ledamöterna tycker att de funktionshindrades behov vad gäller fysisk utformning och service i ganska eller mycket stor utsträckning beaktas. Det anser 58% men var fjärde tycker att dessa behov även i handikapplanen beaktas i liten utsträckning.

"I förvaltningens olika planer skall funktionshindrades behov vad gäller fysisk utformning och service alltid beaktas. I hur stor utsträckning tycker Du att detta görs i följande aktuella planer?"

	<i>mycket stor</i>	<i>ganska stor</i>	<i>ganska liten</i>	<i>mycket liten</i>	<i>vet ej/ ingen åsikt</i>	<i>Ej svar</i>	<i>Summ a (%)</i>
<i>BUDGET</i>	5	21	29	20	20	5	100
<i>Verksamhetsplan</i>	4	37	23	14	18	5	100
<i>Handikapplan</i>	18	40	15	10	13	4	100
<i>Aktivitetsplan</i>	4	23	20	13	36	5	100

När det gäller budget och verksamhetsplan anser 26 % respektive 41% att inflytande ges i ganska eller mycket stor omfattning medan 49% respektive 37% tycker det görs i liten utsträckning.

Ett par kommentarer lämnas här som handlat om att det är ekonomiska anslag som styr ev. satsningar och de måste inrymmas i budgeten. En långsiktig planering anses nödvändig för att kunna satsa de medel som krävs för att avhjälpa bristerna.

Vi har också frågat i vilka frågor som rör funktionshindrade ledamöterna tycker att handikapprådet har störst respektive minst påverkan.

38 % har ingen åsikt eller har avstått från att svara. 54% av ledamöterna har angett områden där man anser att påverkan är störst och 46% där den är minst.

Störst påverkan rör frågor om tillgänglighet (yttre och inre miljö) därnäst handikapplanerna. Ledamöterna upplever att handikapprådet har minst påverkan på budgeten och därnäst på frågor om boende. Påverkansmöjligheterna upplevs vara större då gäller fysiskt funktionshindrade jämfört med psykiskt funktionshindrade/personer med osynliga handikapp. Det upplevs också vara lättare att påverka frågor som inte är ekonomiskt resurskrävande.

Kontakter med förvaltningen

Det förekommer att handikapprådet är representerat i arbetsgrupper på förvaltningarna. Omfattningen på sådan medverkan är enligt ledamöterna inte så stor. En tredjedel uppger att det under en treårsperiod har förekommit någon enstaka gång. 15% av ledamöterna uppger att handikapprådet varit representerat flera gånger i

ledamöterna uppger att handikapprådet varit representerat flera gånger i arbetsgrupper eller utredningar.

"Hur ofta under perioden 1997-1999 har handikapprådet varit representerat i arbetsgrupper/utredningar på förvaltningen?"

<i>Flera gånger</i>	<i>Enstaka gång</i>	<i>Aldrig</i>	<i>Vet ej</i>	<i>Ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
15	32	26	23	4	100

Störst har deltagandet varit i arbetsgrupper som behandlat tillgänglighet i såväl inom- som utemiljö, därnäst har det rört upphandling/konkurrensutsättning följt av handikappplan. Andra arbetsgrupper har behandlat frågor om verksamhetsbidrag, budget, kommunikationer m.m.

Till handikappråden finns knutet en sekreterare från förvaltningen. Sekreteraren är ett stöd för rådet och planerar också tillsammans med rådets ordförande rådets mötesverksamhet. Vi har frågat om rådets ledamöter har kontakter med förvaltningens tjänstemän vid andra tillfällen än rådets ordinarie möten. 40 % svarar att kontakt aldrig förekommer, men i stort sett lika många (43%) har sporadiska kontakter och 12 % kontinuerlig kontakt med tjänstemän på förvaltningen.

Initiativ till kontakterna tas från flera håll (ledamot/ersättare, handikapprådet, förvaltningen, handikapporganisation, annan). Av de som har haft kontakt svarar 32% att initiativ tas från 2 håll och 22% att det tas från 3 eller flera håll.

Om kontakter mellan ledamöter och förvaltningen vid andra tillfällen än handikapprådets ordinarie möten, på vems/vilkas initiativ (% av de som haft kontakt)

	<i>Andel (%)</i>
Eget (ledamot/ersättare)	47
Handikapprådet	35
Förvaltningen	63
Handikapporganisation	9
Annan	4
Ej svar	2

I vilka frågor man tar kontakt varierar kraftigt. De som nämns mest frekvent är kontakter om som har att göra med dagordning/praktiska mötesfrågor och tillgänglighet av olika slag. Andra exempel som nämns är frågor rörande omsorg, planer, remisser m.m.

Kontakt med egen organisation

Det är ganska sällan som frågor som tas upp i handikappråden har förberetts i den egna organisationen. 7% av ledamöterna svarar att de alltid görs och 12% att detta ofta görs. Vanligare är att det görs ibland, 30%, eller inte alls, 38%.

Att frågor förberetts i annan organisation är ovanligt. Bara 15% svarar att detta skett ibland. När det gäller detta är också osäkerheten stor, 69% vet ej.

Tre av fyra, 75%, rapporterar från handikapprådets möten till egen handikappförening, 10 % rapporterar även till annan handikappförening medan 20 % inte säger sig rapportera alls.

Rapportering till egna föreningen sker huvudsakligen på möten (styrelsemöten/andra möten), genom kontakter med kanslifunktionär på handikappförbund, annan personlig kontakt eller genom utskick av protokoll eller minnesanteckningar. Det förekommer också att man informerar genom föreningens tidning. Några nämner att föreningen samlar sina ledamöter och ersättare två gånger per år för att informera om utbyte av rapporter. Förutom på utbyte av rapporter till andra föreningar sker har nämnts protokoll eller muntliga kontakter med kanslifunktionär.

Handikapprådet som forum

Vad anser då ledamöter och ersättare om handikapprådet. Är det ett bra eller dåligt forum för att föra fram synpunkter från de funktionshindrade? Av svaren att döma ser de flesta ganska positivt på detta. 27% tycker det är ett mycket bra forum och 46% ganska bra forum att föra fram synpunkter. Var tionde anser däremot att det är ett ganska eller mycket dåligt forum.

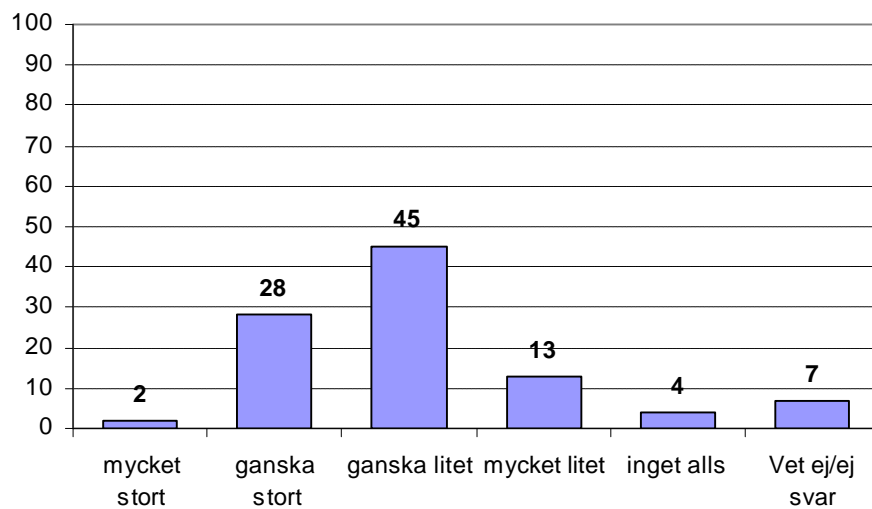
"Tycker Du att handikapprådet är ett bra eller dåligt forum för att föra fram synpunkter från de funktionshindrade till nämnden/förvaltningen?"

Av de som tycker att det fungerar dåligt har nämnts att handikappråden är en skendemokrati/man lyssnar men handlar inte. Andra synpunkter som framkommit är att de kommer sent in i processerna och att handikappråden inte har status eller makt. Man lyssnar på rådet men det är klent med konkreta resultat.

Uppfattningarna om vilket inflytande de funktionshindrade genom handikappråden har på frågor inom samhällsplanering är oftast att det är ganska litet. 62 % tycker att inflytandet är litet eller inget alls. Var tredje (30%) tycker det är åtminstone ganska stort.

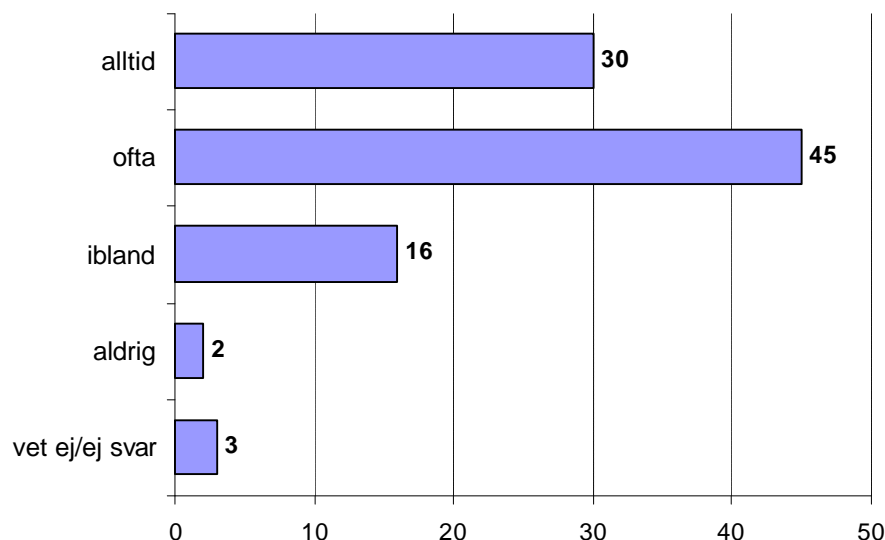
"Tycker Du att de funktionshindrade genom handikapprådet ges ett verkligt inflytande på frågor inom samhällsplanering som rör deras levnadsförhållanden (bostad, service, fritid mm)?"

Tre av fyra ledamöter tycker att rådet ofta eller alltid tar upp frågor som har relevans för funktionshindrade. Det tycks ytterst ovanligt att detta aldrig är fallet.

Några synpunkter om vad som saknas på dagordningen har tagits upp bl.a. har nämnts att psykiskt funktionshindrade glöms bort och att FN:s standardregler ingalunda präglar tänkesättet i staden ännu.

"Tycker Du att handikapprådet tar upp relevanta frågor för funktionshindrade?"

Vi har också frågat om det är frågor som rör funktionshindrade som ej behandlas i handikapprådet och därför hamnar mellan stolarna. Ganska många (40%) kommer inte att tänka på något medan nästan lika många (38%) svarar att det finns frågor som hamnar mellan stolarna.

Exempel på frågor som ej behandlas är villkor för psykiskt funktionshindrade, de med lågfrekventa och osynliga funktionshinder och funktionshinder som inte har representanter i rådet. Annat är aktiviteter/fritidsverksamhet för alla funktionshindrade, diskrimineringsaspekten m.m.

Förändringar de senaste tre åren

En central fråga i undersökningen är hur de funktionshindrades behov beaktas idag jämfört med för tre år sedan (före 1997). Drygt var tredje har ingen uppfattning om detta, man var kanske inte med i handikappråd eller deltog inte föreningsarbete där detta diskuterades. Av övriga är det en betydligt vanligare uppfattning att detta beaktas mer idag än att det skulle göras mindre. 35% tycker det görs i större utsträckning medan 6% har motsatt uppfattning. Var femte upplever ingen skillnad.

Uppfattning om hur funktionshinderades behov beaktas idag jämfört med för tre år sedan

	Ledamot/ersättare i hk-råd:				
	sedan 1999	sedan 1998	sedan 1997	1996 tidigare	el samtliga
mer idag	0	19	49	45	35
ingen skillnad	6	22	21	20	20
mindre idag	0	0	8	11	6
vet ej/ingen åsikt	94	59	21	24	38
Summa (%)	100	100	100	100	100

Vi ser att nästan varannan som varit med i handikappråd tre år eller längre tycker att funktionshinderades behov beaktas mer idag. Några kommenterar att det beaktas mera genom att man talar mer om tillgänglighet idag än tidigare och någon tror att politikerna lärt sig lite mera. Några kommenterar andas visst missnöje. Det som förs fram har inte hörsammats, det heter ofta att "ärendet har skett i samråd med hk-rådet" fast rådet har en annan uppfattning än vad nämnden beslutar eller att frågorna beaktas mindre pga. det ekonomiska läget.

Efter stadsdelsnämndsreformen 1997 har stadsdelsnämnderna ansvaret för de flesta kommunala verksamheter i stadsdelsområdet. Vi har frågat om detta inneburit att det blivit lättare eller svårare för handikapprådet att påverka frågor om fysisk utformning och service för funktionshindrade. Även här är uppfattningen oftare att det skett en positiv förändring och blivit lättare. Det anser 23% medan 14% tycker det blivit svårare. Var fjärde upplever inte någon skillnad och ännu fler har inte någon uppfattning.

Om vi även här ser på svaren hos de som haft uppdrag före stadsdelsnämndsreformen visar det sig att uppfattningarna är mera blandade. Nästan lika många tycker det blivit lättare som svårare, 20% respektive 18%.

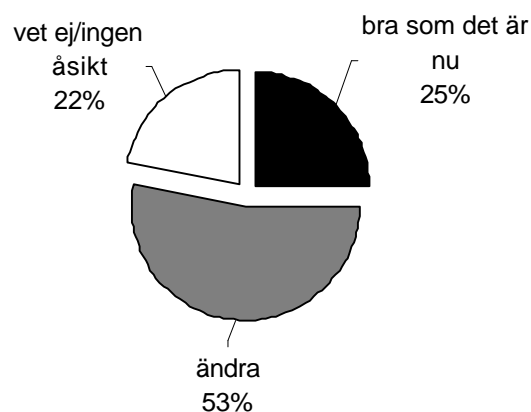
När vi frågar om handikappråden fått en mer framträdande roll i det lokala arbetet i stadsdelsnämnderna är det 27% som tycker detta medan 7% tycker rollen är mindre framträdande. Även här är det många som inte upplever någon skillnad (34%) eller som saknar en bestämd uppfattning.

Bland de som varit med längst i handikappråden överväger uppfattningen att rollen är mer framträdande klart över att den blivit mindre framträdande, 27% jämfört med 11%.

2.3 Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter

Varannan (53%) har synpunkter på saker som borde ändras i handikapprådets arbetssätt och uppgifter.

"Är det något Du vill ändra på i handikappsrådets arbetssätt och uppgifter?"

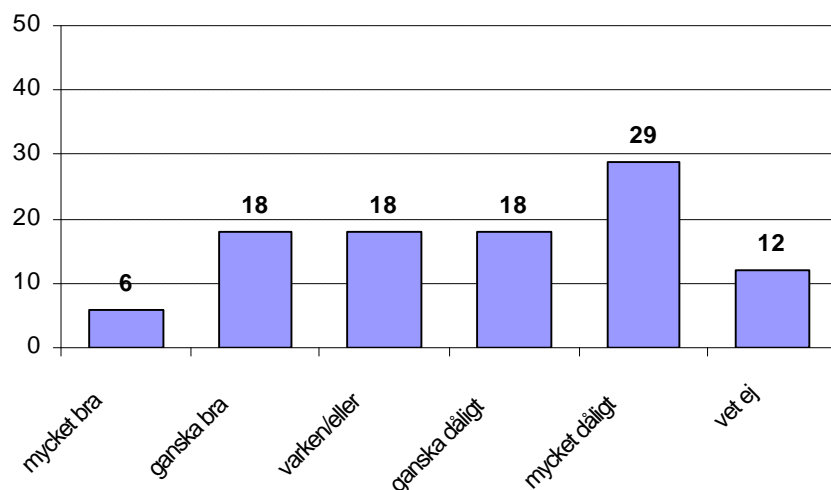
Många synpunkter på ändringar har framkommit. Som exempel kan nämnas bredare representation med avseende på handikapporganisationer och ålderssammansättning, större påverkansmöjligheter/beslutsfunktion, beredning av ärenden och arbetsgrupper, arvoden m.m.

Samtliga synpunkter avseende ändringar är redovisade i bilaga 1.

Uppfattning om kommunstyrelsens handikappråd

I enkäten har en särskild fråga ställt till ledamöter och ersättare i kommunstyrelsens handikappråd om hur detta fungerar som samarbetsorganisation mellan olika samhällsorgan. Var fjärde(24%) tycker det fungerar bra medan dubbelt så många (47%) tycker det fungerar ganska eller mycket dåligt.

"Tycker Du på det hela taget att kommunstyrelsens handikappråd fungerar som en bra eller dålig samsamarbetsorganisation mellan olika samhällsorgan (stadens verksamheter, försäkringskassa m. fl.) och mellan dessa och handikapporganisationerna?" (Svar från de som har uppdrag i KHR)

Synpunkterna som framförs om vad som fungerar dåligt är följande:

- ? Får för lite hjälp
- ? Finns ej resurser till det vi ska göra. Ledningen har ej förstått att använda rådet rätt
- ? Vi har ingen kontakt varken med dem eller gatu- och fastighetskontoret
- ? Försäkringskassa? Olika organisationer? Vi samarbetar inte alls utanför mötena och vi brukar inte alltid förbereda något gemensamt innan heller. Det skulle vara bra om man kunde urskilja vilka som är politiker, tjänstemän eller ledamöter snabbare när man är ny. Kommunstyrelsens handikappråd är annars ett av de mest seriösa eftersom vi kan påverka politiker och tjänstemän direkt. Men vi skulle behöva både namnskyltar och presentationsrunda varje möte
- ? För få kontakter, svårigheter att få ett fullt handikappråd
- ? Toppstyrt, ärendena sållas, sammanträden ställs in
- ? Saknar kontakt med KS, inga ärenden tas upp, bara SoT. Handläggare med överblick saknas
- ? Dålig kontakt, man har ingen kontakt helt enkelt
- ? Rådet skulle behöva eget kansli/sekr
- ? Ganska dåligt mellan försäkringskassan

- ? Behandlar bara remisser. Tar ej egna initiativ till frågor att driva/samarbete med andra organ
- ? Stor och otydlig organisation som brister i effektivitet och ibland kompetens
- ? Dålig information
- ? Dålig kontakt, dålig information
- ? Egentligen ska funktionshinderas aspekter tas in i allt arbete i den kommunal verksamheten. Ska finnas på dagordningen på alla möten. Vi från handikapprådet bör synas mer i stadsdelen (fysiskt)
- ? Det är ingen, om mycket liten kontakt med tex. försäkringskassan

Övriga synpunkter

Enkäten är ganska omfattande och går igenom arbetssätt, hur frågorna bereds, vilket inflytande rådet har och hur ledamöterna upplever de senaste årens förändringar. Enkäten avslutas med en öppen fråga om det är några ytterligare synpunkter man vill framföra angående de kommunala handikappråden eller annat som rör de funktionshindrade?

Denna fråga har fått många svar. Synpunkter avseende inflytande, organisation, representation, verksamhetsfrågor m.m. har lämnats. Samtliga synpunkter finns redovisade i bilaga 1 där de kan läsas i klartext.

3 Resultatrapport ordförande/vice ordförande

3.1 Information och synpunkter från handikapprådet

Ordförande och vice ordförande i stadsdelsnämnder samt facknämnder med handikappråd har tillfrågats om hur de ser på kontakter och samverkan med råden. De flesta har uppdrag i en nämnd men några i två. I kommunstyrelsens handikappråd har samtliga ledamöter tillfrågats.

Det vanligaste sättet för nämnden att ta del av synpunkterna från handikapprådet är genom dess protokoll.

”På vilket/vilka sätt får nämnden del av synpunkter från handikapprådet?”

	<i>Andel %</i>
<i>Protokollen från handikapprådet</i>	94
<i>Nämndhandlingar</i>	31
<i>Sekreteraren i handikapprådet</i>	18
<i>Annan tjänsteman på förvaltningen</i>	14
<i>Handikapprådets ledamöter direkt</i>	27
<i>Annat sätt</i>	18

71 % tar del av synpunkter enbart genom protokollen. 22 % får synpunkter genom 2 eller 3 informationskanaler.

Exempel på ”annat sätt” som nämnden får del av synpunkter från handikapprådet är genom träffar med handikapprådet eller träff mellan presidium och nämnd.

Som vi ser i nästa tabell förekommer det att nämnden får konkreta förslag till beslut från handikapprådet. Det är dock tämligen ovanligt.

”Hur vanligt är det att nämnden behandlar konkreta förslag till beslut från handikapprådet i någon fråga?”

<i>Mycket vanligt</i>	<i>Ganska vanligt</i>	<i>Varken/ eller</i>	<i>Ganska ovanligt</i>	<i>Mycket ovanligt</i>	<i>Vet ej / ingen åsikt</i>	<i>Summa (%)</i>
2	24	12	33	27	2	100

Exempel på frågor där konkreta förslag till beslut lämnats rör anbudsunderlag som ändrats delvis beroende på synpunkter från rådet, förbättring av förvaltningens lokaler, hiss istället för ramp till tunnelbana och bättre skyltning vid ombyggnation. Någon nämnd ”prickar av” en åtgärdslista som upprättats av handikapprådet tillsammans med sekreteraren och i en annan nämnd togs en ”tio-värsta” lista fram över tillgängligheten i stadsdelen. Andra exempel är olika tillgänglighetsfrågor och konkurrensutsättning.

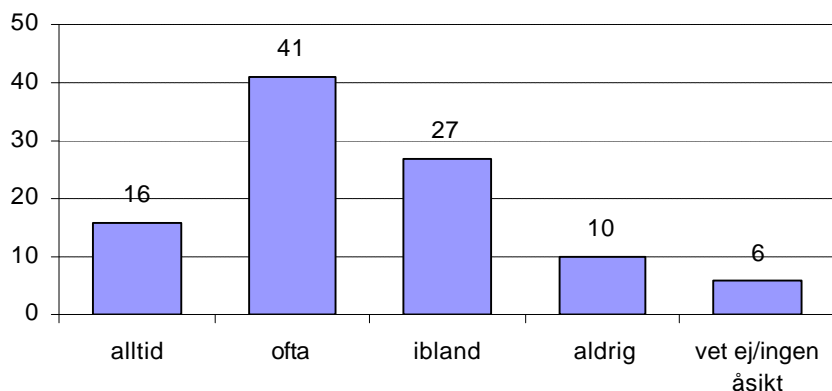
Majoriteten av ordförande och vice ordförande har uppfattningen att nämnden behandlar handikapprådets synpunkter som ett viktigt beslutsunderlag. Var tredje tycker de har mer blygsam betydelse.

”Tycker Du att nämnden behandlar handikapprådets synpunkter som ett viktigt beslutsunderlag eller har synpunkterna mer blygsam betydelse?”

	<i>Andel (%)</i>
Behandlas som viktigt beslutsunderlag	59
Har mer blygsam betydelse	33
Vet ej/ingen åsikt	8
Summa	100

Av kommentarerna framgår att handikapprådets synpunkter inte bara är viktiga för nämnden utan även för förvaltningstjänstemän.

”Får nämnden synpunkter från handikapprådet tillräckligt tidigt för att hänsyn till dem ska kunna tas i frågor som behandlas av nämnden?”

57 % tycker att handikapprådets synpunkter alltid eller ofta kommer i tillräckligt god tid. En av tio svarar emellertid att synpunkterna aldrig kommer i tid för att nämnden ska kunna ta hänsyn till dem.

”Hur viktiga är synpunkter från handikapprådet enligt Din uppfattning vid nämndens behandling av följande planer?”

	Mycket viktiga	Ganska viktiga	Mindre viktiga	Inte alls viktiga	Vet ej/ Ingen åsikt	Summa (%)
<i>BUDGET</i>	41	29	24	0	6	100
<u>Verksamhetsplan</u>	47	39	8	0	6	100
<i>Handikapplan</i>	80	16	0	0	4	100
<i>Aktivitetsplan</i>	37	37	10	2	14	100

Som framgår av tabellen bedöms synpunkterna från rådet i olika grad viktiga för nämnden. Viktigast är synpunkterna på handikapplanen som 80% anser är mycket viktiga. Men även för behandlingen av de övriga planerna anses handikapprådets synpunkter ganska eller mycket viktiga av en stor majoritet av ordförande och vice ordförande.

Handikapplan och verksamhetsplan behandlas som mycket viktiga respektive ganska viktiga i nämnd ordning. Detta gäller också budgeten även om den rangordnas efter handikapp- och verksamhetsplan.

Vi har frågat om det finns ärenden där handikapprådets synpunkter har särskilt stor betydelse. Det anser 78% av de tillfrågade att det finns.

Exempel på frågor där handikapprådets synpunkter har särskilt stor betydelse är tillgänglighetsfrågor (yttre och inre miljö) och handikapplan för nämndens verksamhetsområde. Här nämns även förvaltningens planer, trafikfrågor, byggnationsärenden och remisser.

Eftersom nämnden behandlar många skilda frågor kan det ju tänkas att funktionshinderades intressen får stå tillbaka för andra intressen. Var fjärde (27%) svarar att detta har förekommit, varannan (47%) uppger att det inte har förekommit i hans/hennes nämnd medan resten svarar att de inte säkert vet.

Exempel som nämns är att funktionshinderades intressen fått stå tillbaka för näringslivsintressen/kommersiella intressen, politiska intressen liksom brist på pengar som medfört att vissa tillgänglighetsproblem ej åtgärdats.

”Tycker Du att de funktionshinderades behov vad gäller fysisk utformning och service är tillräckligt väl belysta i nämndens beslutsunderlag?”

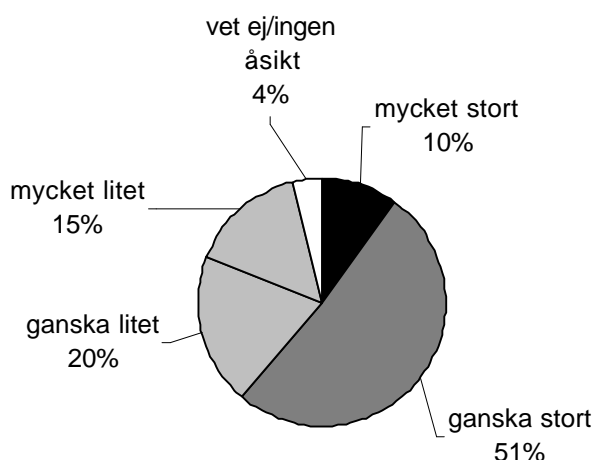
<i>Alltid</i>	<i>Ofta</i>	<i>Ibland</i>	<i>Aldrig</i>	<i>Vet ej/ Ingen åsikt</i>	<i>Summa (%)</i>
18	39	37	4	2	100

Uppfattningen är vanligen att funktionshinderades behov ofta eller alltid är tillräckligt väl belysta i nämndens beslutsunderlag.

3.2 Handikapprådets inflytande

Vilket inflytande tycker då nämndens ordförande/vice ordförande de funktionshinderade ges? Varannan tycker att det är ganska stort och var tionde att det är mycket stort. Men var tredje tycker att rådets inflytande på frågor inom samhällplanering som rör funktionshinderades levnadsförhållanden är ganska eller mycket litet.

”Tycker Du att funktionshindrade genom handikapprådet ges ett verkligt inflytande på frågor inom samhällsplanering som rör deras levnadsförhållanden (bostad, service, fritid mm)?”

Det är nästan ingen som anser att de funktionshindrades behov beaktas mindre vid nämndens beslut idag än för tre år sedan. Tvärtom anser varannan att detta beaktas mer idag.

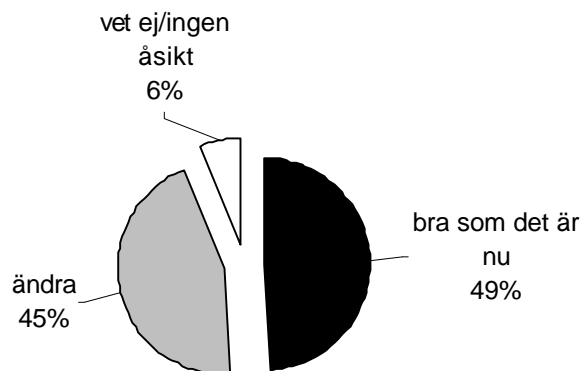
”Tycker Du att de funktionshindrades behov vad gäller fysisk utformning och service beaktas mer eller mindre vid nämndens beslut idag än för tre år sedan (före 1997) eller är det ingen skillnad?”

	Andel (%)
Mer idag	53
Ingen skillnad	22
Mindre idag	4
Vet ej/ingen åsikt	21
Summa	100

3.3 Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter

Som vi sett uppfattar nämnden handikapprådets synpunkter ofta som ett värdefullt och viktigt beslutsunderlag och att de funktionshindrades behov ofta är väl belysta och beaktas mer idag. Varannan tycker att handikapprådets kontakter och arbetssätt gentemot nämnden är bra som det är nu. Men lika många vill ändra något.

"Är det något Du tycker bör ändras i handikappsrådets kontakter och arbetssätt gentemot nämnden?"

Exempel på sådant man vill ändra är att man önskar mer aktivitet/drivkraft ifrån handikapprådet liksom fler/tätare kontakter mellan handikappråd och nämnd/presidium. Samliga synpunkter på ändringar redovisas i bilaga 1.

3.4 Uppfattning om kommunstyrelsens handikappråd (KHR)

Vi har frågat nämndernas ordförande och vice ordförande om hur de uppfattar kommunstyrelsens handikappråd som samarbetsorganisation. Ganska många (35%) har ingen bestämd uppfattning. Av övriga anser betydligt fler att KHR är en i alla fall ganska bra samarbetsorganisation än att det är en dålig sådan.

"Hur tycker Du på det hela taget att kommunstyrelsens handikappråd fungerar som samarbetsorganisation mellan olika samhällsorgan (stadens verksamheter; försäkringskassa m.fl.) och mellan dessa och handikapporganisationerna?"

Mycket bra	Ganska bra	Varken/eller	Ganska dåligt	Mycket dåligt	Vet ej/ Ingen åsikt	Summa (%)
8	31	16	8	2	35	100

Följande kommentarer har lämnats som belyser uppfattningen om KHR:

- ? (ganska dåligt) men det är inte bara handikapprådets fel – samordningen i dessa frågor är urusel (själv glömde vi en utomordentligt viktig post habilitering och sjukvård inom landstinget)
- ? Handikappfrågor har ett helt annat intresse idag än för tex 10 år sedan
- ? Verkar inte särskilt effektivt. Styrts av vissa begränsade intressen. Märkligt att rådet inte reagerar på vissa frågor. Kanske är den politiska dimensionen här ett hinder.
- ? Jag tror att handikapprådet fungerar bra som samarbetsorganisation
- ? Ingen utrednings- och samordningstjänst

De förtroendevalda i kommunstyrelsens handikappråd har fått ett par frågor om hur de ser på dess roll. Exempelvis om möjligheterna att fullfölja sina uppgifter påverkades av KHR:s kanslis nedläggning. Ingen tycker att de har förbättrats. Ungefär lika många tycker att de försämrats som att det inte är någon skillnad eller har ingen åsikt om det. En synpunkt på försämring har lämnats. Det är att KHR inte har lika mycket resurser som tidigare och att det är svårare med kontakten och förankringen

Vi har också bett dem ta ställning till ett antal påståenden om kommunstyrelsens handikappråd.

” Ange i vilken mån Du instämmer i följande:” (ledamöter i KHR)

	<i>Instämmer:</i>			<i>Ingen uppfattning</i>	<i>Summa (%)</i>
	<i>helt</i>	<i>delvis</i>	<i>inte alls</i>		
? <i>Kommunstyrelsens handikappråd är väl underrättad om samhällsplanering</i>	27	64	0	9	100
? <i>Kommunstyrelsens handikappråd följer på ett bra sätt den allmänna utvecklingen för funktionshindrade i Stockholm</i>	36	45	18	0	100
? <i>Kommunstyrelsens handikappråd tar initiativ till förbättringar för handikappade</i>	45	27	18	9	100
? <i>Kommunstyrelsens handikappråd tar initiativ till information till allmänhet och i synnerhet de funktionshindrade</i>	36	36	8	9	100

?	Kommunstyrelsens handikappråd har tillräckliga resurser för att följa upp handikapplanen och de nämndanknutna rådets arbete	9	27	27	36	100

Oftast instämmer de förtroendevalda åtminstone delvis i påståendena. I påståendet att KHR är väl underrättad om samhällsplanering instämmer 91% helt eller delvis. Beträffande resurser till kommunstyrelsens handikappråd för att följa upp handikapplanen och de nämndanknutna rådets arbete kan noteras att bara 36% instämmer i någon utsträckning.

Övriga synpunkter

Även ordförande och vice ordförande har tillfrågats om de har några ytterligare synpunkter de vill framföra angående de kommunala handikappråden eller annat som rör de funktionshindrade

Följande synpunkter har lämnats:

- ? De lokala råden kan ju inte representera alla handikapp. De har dessutom ingen eller begränsad kontakt med SDN-verksamheter för psykiskt eller fysiskt handikappade. Kanske får man acceptera denna mångfald och alla dessa nivåer. Och som politiker försöka att ändå se helheten och skaffa sig överblick. Livet består av småbitar. Gäller att se mönstret!
- ? Det krävs större utbildningsinsatser, djupare demokratiskt arbete mellan råd och nämnd, bättre samverkan mellan intresseorganisationerna lokalt och handikapprådet, informationsinsatser och rådgivning från råd till förvaltningens olika verksamheter efterlyses.
- ? Jag tror att handikapprådet skulle ha stor nytta av ett handikappkansli. För praktiska göromål och för omvärldsbevakning
- ? Viktigt att handikapprådets status ökar. Politikernas kunskap om handikappfrågorna bör ökas.

4 Resultat från enkäter med sekreterare i handikappråd

4.1 Arbetet i handikapprådet

Ledamöterna och ersättarna i handikappråden tillsätts efter nominering av Kommun HSO. Varje råd har en sekreterare från aktuell nämnds förvaltning. Kommunstyrelsens handikappråds sekreterare kommer från socialtjänstförvaltningen. Svaren i sammanställningen representerar såväl sekreterarna i stadsdelsnämndernas

ställningen representerar såväl sekreterarna i stadsdelsnämndernas handikappråd som facknämndernas.

"Hur länge har Du haft uppdraget som sekreterare i handikappråd?"

<i>Sedan 1999</i>	<i>Sedan 1998</i>	<i>Sedan 1997</i>	<i>Sedan 1996 eller tidigare</i>	<i>Ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
27	7	23	37	7	100

37 % av sekreterarna har haft uppdrag som sekreterare i handikappråd före stadsdelsnämndsreformens genomförande. Denna grupp kan alltså se hur stadsdelsnämndsreformens genomförande påverkat arbetet som sker i handikappråden.

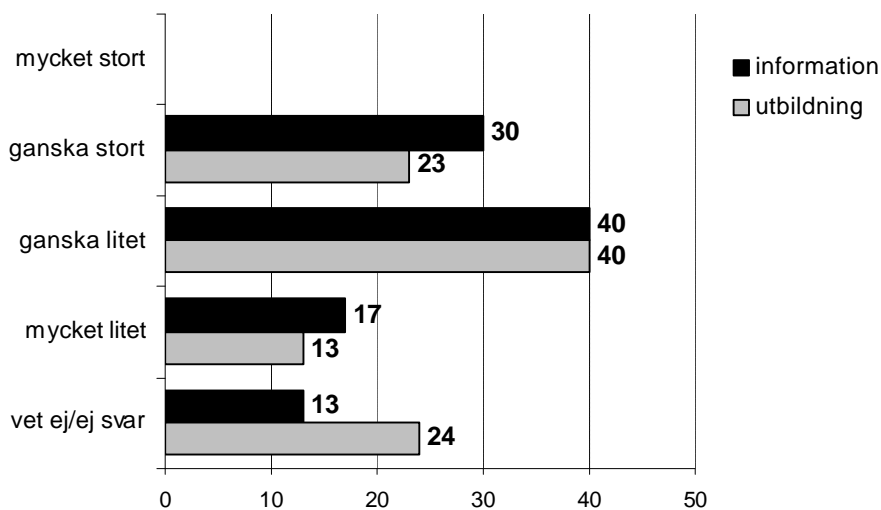
Sekreterarna svarar för sekreterarskapet i handikapprådet. Beredningen av frågor som berör funktionshindrades levnadsvillkor sker oftast av berörda handläggare (77%).

"Vem/vilka på Din förvaltning handlägger frågor som berör funktionshindrades levnadsvillkor (bostad, service, fritid mm)?"

	<i>Andel (%)</i>
<i>Sekreteraren i handikapprådet</i>	30
<i>Annan särskild handläggare av frågor för funktionshindrade</i>	17
<i>Berörda handläggare beroende på ärende</i>	77
<i>Annan</i>	7
<i>Ej svar</i>	7

Det är ovanligt att sekreterare i handikapprådet bereder dessa ärenden själva. Bara en av sekreterarna handlägger ensam ärenden som berör funktionshindrade. Om man är inblandad är man det oftast tillsammans med handläggare. Var tredje (30 %) svarar att det är 2 eller flera som är involverade i handläggningen.

"Hur stort bedömer Du ditt behov av utbildning och information om funktionshindrades behov för att klara ditt arbete som sekreterare i handikapprådet?"

Ingen har svarat att behovet av information och utbildning är mycket stort, 30% respektive 23 % har bedömt informations- respektive utbildningsbehovet som ganska stort. Exempel på behov av utbildnings som efterfrågas är utbildning om olika funktionshinder, vad de innebär och vilka hjälpmedel som finns. Här nämns även utbildning/information om handikapporganisationernas arbetssätt och om lagar och förändringar som rör funktionshindrade.

4.2 Uppfattning om kommunstyrelsens handikappråds kansli

Som stöd för KHR fanns innan stadsdelsnämndsreformen ett särskilt kansli. Detta fungerade även som stöd till övriga handikappråd genom att ordna utbildning, ge ut nyhetsbrev, ordna nätverksträffar för sekreterarna mm. 1997 övertogs sekreterarskapet av KF/KS kansli och det nya stadsledningskontoret gav utredningsstöd. Sedan våren 1999 svarar socialtjänstförvaltningen för sekreterarskapet och visst utredningsstöd.

Sekreterarna har fått frågan vilka kontakter de hade med kansliet och om nedläggningen påverkat arbetet som sekreterare i handikapprådet. Knappt hälften av sekreterarna har erfarenhet från tiden då kansliet fanns.

"Kommunstyrelsens handikappråd hade fram till stadsdelsnämndsreformen 1997 ett särskilt kansli (på socialförvaltningen). Tog Du del av den utbildning, de nyhetsbrev och nätverksmöten som kansliet anordnade?"

<u>Tog del av</u>	<i>Andel (%) av samtliga</i>	<i>Andel (%) av sekreterare före</i>
<u>Utbildning</u>	7	14 97
Nyhetsbrev	33	64
Nätverksträffar	27	50
Annat	7	14
Nej, hade ingen kontakt med kansliet	13	29
Ej svar	3	7
<i>Arbetade inte som sekreterare i 50 handikappråd före 1997</i>		

Av nuvarande sekreterare är det var tredje som tog del av kansliets nyhetsbrev och var fjärde som deltog i nätverksträffarna. Av de som var aktiva före stadsdelsnämndsreformen tog två av tre del av nyhetsbrev och varannan deltog i nätverksträffarna. Däremot är det bara ett par personer som har deltagit i utbildning som kansliet ordnade. Nästan var tredje hade ingen kontakt med kansliet.

Det är bara en av de "gamla" sekreterarna som svarat att nedläggningen påverkat arbetet som sekreterare och då genom att detta gjort det svårare att få en samlad bild av stadens handikapparbete. De flesta har ingen uppfattning om kansliets stöd eller att det utgjorde ett ganska litet stöd för dem som sekreterare i handikapprådet.

"Där sekreteraren haft kontakt med kansliet har de uttalat i vilken utsträckning kansliet utgjort ett stöd för dem i arbetet som sekreterare i handikapprådet?"

	Andel (%)
<i>Mycket stort stöd</i>	0
<i>Ganska stort stöd</i>	7
<i>Ganska litet stöd</i>	21
<i>Mycket litet stöd</i>	7
<i>Vet ej/Ingen åsikt</i>	64
<i>Summa</i>	100

Ett par synpunkter lämnas om stödet. En att man som sekreterare ofta är ensam och att kansliet då var ett stöd när man hade frågor och behövde hjälp. En annan att kansliet gav stöd i form av utbildning, information mm och även tipsade om föreläsare vid internutbildning.

4.3 Information och stöd idag

Vi har också frågat om det är lättare eller svårare idag att erhålla motsvarande information respektive utbildning som KHR:s kansli gav.

”Är det lättare eller svårare idag för Dig att erhålla motsvarande information som nyhetsbrev gav respektive att erhålla utbildning som kansliet ordnade?” (Av de som varit sekreterare före sdn-reformen)

	<i>Information</i>	<i>Utbildning</i>
<i>Lättare</i>	0	0
<i>Ingen skillnad</i>	14	14
<i>Svårare</i>	27	21
<i>Vet ej/ingen åsikt</i>	57	64
<i>Summa</i>	100	100

De flesta har ingen uppfattning om det är lättare eller svårare. Det är dock ingen som tycker det är lättare men några som upplever att det är svårare. Vi såg inledningsvis att sekreterarna inte heller upplevde så stort behov av information och utbildning.

1997 övertog stadsledningskontoret kansliets uppgifter och från 1999 övertog socialtjänstförvaltningen delar av det. Det som sekreterarna kommit i kontakt med från KHR:s kansli var nyhetsbrev och nätverksträffarna. Dessa upphörde i och med omorganisationen 1997. Var femte sekreterare har haft kontakter med SLK respektive socialtjänstförvaltningen någon enstaka gång per år kring frågor som rör funktionshindrade. Mer än varannan har inte haft några kontakter.

”Då kommunstyrelsens handikappråd avskaffades fick stadsledningskontorets avdelning för samhällsservice (VO1) ansvar för uppgifter som tidigare fullgjorts av kansliet. Från våren 1999 är det socialtjänstförvaltningen som övertagit dessa uppgifter. Hur ofta har Du som sekreterare i handikapprådet haft kontakt med VO1 respektive socialtjänstförvaltningen i frågor som rör funktionshindrade?”

	<i>Andel (%) som hade kontakt:</i>					<i>ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
	<i>varje månad</i>	<i>några gånger/år</i>	<i>enstaka gång/år</i>	<i>mera sällan</i>	<i>aldrig</i>		
<i>SLK, VO1</i>	0	0	17	20	57	7	100
<i>Socialtjänstförvaltningen</i>	0	3	20	23	43	10	100

Det har i kommentarerna påpekats att socialtjänstförvaltningen inte övertagit uppgifter som tidigare fullgjordes av kansliet för kommunstyrelsens handikappråd utan enbart sekreterarskapet och att staben vid socialtjänstförvaltningen övertagit de stadsövergripande policyfrågorna.

Hur håller sig sekreterarna idag informerade i frågor som rör funktionshindrade? Det gör man på flera sätt. Vanligast är kontakterna med ledamöterna i handikappråden, men även genom information från handikapporganisationer eller myndigheter. Varannan svarar också att man informerar sig genom kontakter med andra sekreterare i andra handikappråd. Hösten 1999 har nätverksträffarna återupptagits på initiativ av sekreterarna.

"På vilket/vilka sätt håller Du Dig idag informerad i frågor som rör funktionshindrade?"

<i>Informationssätt</i>	<i>Andel (%)</i>
Information från myndigheter	70
Handikapporganisationer	77
Handikapprådets ledamöter	83
Sekreterare i andra handikappråd	50
Annat sätt	40
Ej svar	3

Andra informationssätt som nämns är arbetskamrater, massmedia och facklitteratur, litteratur och utredningar/rapporter.

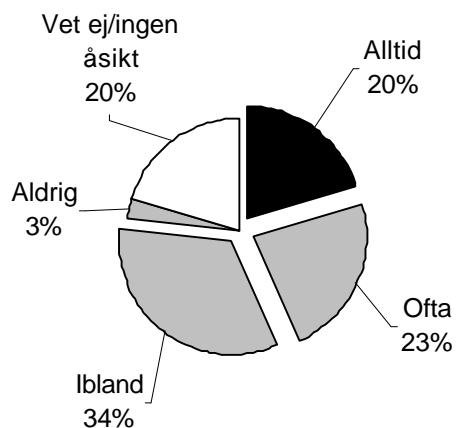
När det gäller utbildning för att underlätta uppdraget som sekreterare är det 17% som uppger att de har deltagit i sådan under de tre senaste åren. En person har tagit upp deltagande i seminarium. I övrigt har nämnts att man själv anordnat utbildning eller deltagit i nätverksträffar.

Informella kontakter med handikapprådets ledamöter

Sekreteraren utformar tillsammans med ordföranden i rådet dagordningen för rådets möten. Mötena ligger ofta i anslutning till nämndmöten och vi har frågat om handikapprådet tar upp alla frågor som tas upp i nämnden. Var femte svarar att man gör detta. Några nämner att föredragningslistan skickas till rådet. Vanligast är att handikapprådet enbart behandlar de frågor som rör funktionshindrade.

För att påverka nämndens beslut behöver rådets synpunkter komma fram i tid. Var femte (20%) säger att de alltid får lämna synpunkter i tid och 53 % säger att det sker ofta eller ibland. Att de aldrig skulle lämnas i tid för att kunna påverka beslut i nämnden tycks mycket ovanligt.

"Tycker Du att handikapprådet lämnar sina synpunkter i tid för att de ska kunna påverka beslut i nämnden?"

Vi har frågat om det förekommer kontakter mellan sekreterarna och rådets ledamöter vid sidan av handikapprådets ordinarie möten. De flesta har sådana kontakter. Var tredje (30%) uppger att han/hon har kontinuerliga kontakter och ytterligare 54% har sporadiska kontakter.

"Förekommer kontakter mellan Dig och handikapprådets ledamöter vid sidan av handikapprådets ordinarie möten?"

Kontakt förekommer:	Andel (%)
Kontinuerligt	30
Sporadiskt	54
Aldrig	13
Ej svar	3
Summa	100

Flertalet kontakter som nämnts rör planering av sammanträden och ärenden i anslutning till dagordningen. Man diskuterar frågor angående nästa möte. Det kan gälla remisser, ämnen som ska tas upp nästa handikappråd och tider då yttranden från rådet ska vara förvaltningen tillhanda. Det förekommer också att sekreterarna bokar ledamöter till konferenser och gemensamma utbildningar, planerar seminarier och studiebesök. Även i informationsutbyte förekommer kontakter mellan sekreterare och ledamöter/ersätare.

Initiativen till kontakterna tas ungefär lika ofta av ledamöter som av sekreteraren. Det är också ganska vanligt att samverkan sker genom initiativ från förvaltningen.

På vems/vilkas initiativ kontakter sker

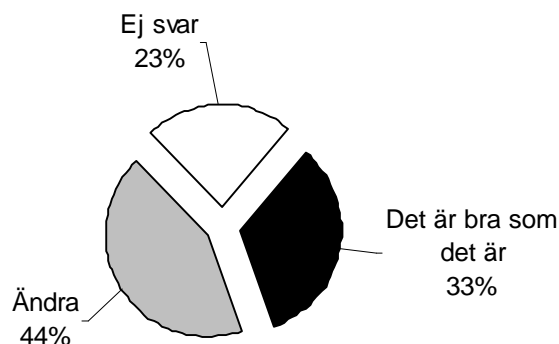
	<i>Andel (%)</i>
Handikapprådets medlemmar	77
Sekreteraren	70
Förvaltningen	43
Handikapporganisation	3
Annan	3
Vet ej	3
Ej svar	17

9 % av sekreterarna säger att initiativ till kontakt sker från 1 håll (antingen från sekreteraren själv, ledamot/ersättare eller förvaltningen) och 73 % säger att det sker på initiativ från 2 eller 3 håll.

4.4 Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter

Var tredje sekreterare tycker att handikapprådets arbetssätt och uppgifter inte behöver ändras. Var fjärde vet inte. Drygt två av fem (43%) har något förslag på förändring.

"Är det något Du tycker bör ändras i handikappsrådets arbetssätt och uppgifter?"

Sekreterarnas synpunkter på hur de tycker att handikappsrådets arbetssätt och uppgifter behöver ändras redovisas i bilaga 1. Här lämnas bl.a. synpunkter på rådets storlek och arbetsformer. Synpunkter om arvodering förs också fram.

I en avslutande fråga har funnits möjlighet att lämna ytterligare synpunkter angående de kommunala handikappsråden och rollen som sekreterare i handikappsråd. Av synpunkterna framkommer att rollen som sekreterare varierar från att vara enbart en administrativ resurs i samband med sammanträden medan andra tillika har funktioner handläggare av frågor för funktionshindrade. Rollen som företrädare för förvaltning kontra funktionshindrade upplevs ibland som oklar. Ibland ses sekreteraren som en del av rådet ("i handikappsrådet ...") ibland som förvaltningsrepresentant ("du som ingår i förvaltningen..."). Samtliga övriga synpunkter angående handikappsråden och rollen som sekreterare i handikappsråd redovisas i bilaga 1.

5 Resultat från enkät med handikappföreningar

Enkäten skickades till 30 handikappföreningar. Svar har inkommit från 20, dvs. 67%. Resultaten avser främst dessa föreningar. De står för merparten av ledamöterna i råden men viss försiktighet bör iaktas vid generalisering av resultaten till samtliga, främst de som saknar representation i råden.

De föreningar som svarat har mellan 180 och 3150 medlemmar i Stockholm. Varannan har upp till 1000 medlemmar och lika många över 1000 medlemmar. Genomsnittet är 1240 medlemmar.

Av föreningarna som svarat är tre inte representerade i något handikappråd och bland övriga en i som mest 31 handikappråd. Ungefär hälften av föreningarna har representation i upp till tio råd och lika många i flera. Medeltalet är 12 handikappråd.

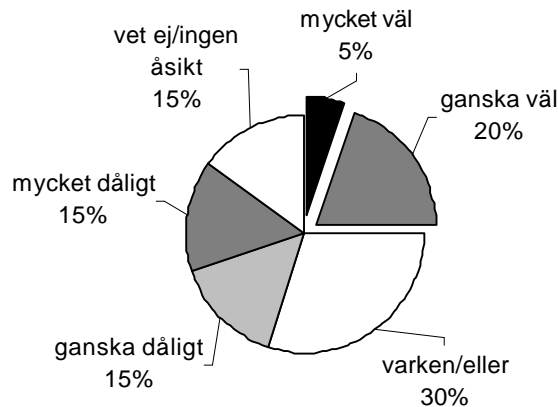
5.1 Tas medlemmarnas intressen tillvara

Handikappråden utses av nämnden varje år. Föreningarna nominerar till Kommun-HSO som samordnar nomineringarna till nämndernas val. 9 av de 20 föreningar som svarat har lämnat förslag till förändringar de vill ha i tillsättningen av handikappråden.

Synpunkter och kommentar avseende önskemål om förändringar i nuvarande sätt att tillsätta handikappråden som lämnats handlar om att Kommun-HSO ej bör vara beslutande om vem som nomineras och inte får uppträda oms om de företrädde hela handikapprörelsen. Någon efterlyser ett bättre förankringsarbete och samverkan mellan handikapporganisationer i Kommun-HSO. Det finns även en synpunkt att råden har för stor tyngdpunkt åt DHR och SRF. Synpunkter finns på fördelningen av platser och önskemål om större spridning på olika grupper framförs, förslag om att bredda representationen med åldersspridning, brukarrepresentation och få in barn/familjeperspektivet.

Som framgår av följande diagram är uppfattningarna delade om hur väl föreningens medlemsintressen tillgodoses i handikappråden. 30% (6 föreningar) tycker detta görs dåligt medan 25% (5 föreningar) anser det görs ganska eller mycket bra.

"Hur väl tillgodoses er förenings medlemsintressen på det hela taget i stadens handikappråd?"

Bland det som brister har någon påpekat att barn- och familjeperspektivet saknas, någon att funktionshindret är för dåligt känt eller att föreningen är ej är representerad i handikapprådet.

Vi har frågat om det händer att den egna föreningens intressen får vika för andra föreningars intresse i frågor som handikapprådet behandlar. 40% (8 föreningar) har ingen uppfattning om detta. Det är ingen som upplever att det alltid sker. 15% (3 föreningar) tycker det ofta sker medan 45% (9 föreningar) svarat att det ibland eller aldrig sker.

På frågan har vi fått några kommentarer. Exempelvis att det är stora svårigheter att göra ett osynligt funktionshinder synligt. Intresset får vika för att övriga är i majoritet eller att föreningen ej är representerad i handikapprådet.

Föreningarnas representation i handikappråden varierar vilket innebär att man inte alltid genom egna representanter kan föra fram föreningens uppfattningar i rådet. Några svarar att det kan innebära att synpunkter ej förs fram (kan bero på att det behövs speciella kunskaper) och i andra fall att det sker via annan handikappförening eller genom direktkontakter med stadsdelsnämnd, ordförande i berört handikappråd.

Kommunstyrelsens handikappråd eller de nämndanknutna råden inhämtar enligt föreningarna sällan synpunkter från dem. Det är en tredjedel av föreningarna (6 st) som svarat att det händer, oftast någon enstaka gång per år.

"Hur ofta inhämtar kommunstyrelsens handikappråd respektive nämndanknutna handikappråd synpunkter från er förening innan frågor behandlas i dessa råd?"

	<i>flera gånger/år</i>	<i>enstaka gång/år</i>	<i>mera sällan</i>	<i>aldrig</i>	<i>vet ej/ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
<i>Frågor från kommunstyrelsens handikappråd</i>	5	25	20	35	15	100
<i>Frågor från nämndanknutna handikappråd</i>	5	25	20	35	15	100

Som exempel på hur föreningens synpunkter inhämtas har nämnts att det sker genom de egna representanterna i handikapprådet eller genom remisser till föreningen för yttrande.

5.2 Återrapportering från handikappråden

Flertalet föreningar, 75%, uppger att de får återrapporteringar från sina ledamöter i handikappråden. Däremot är det ovanligt att man får rapporter från handikappråd där man ej själv är representerad.

"Får er förening återrapportering från handikappråden, dels de där ni är representerade men även övriga, i så fall på vilket/vilka sätt?"

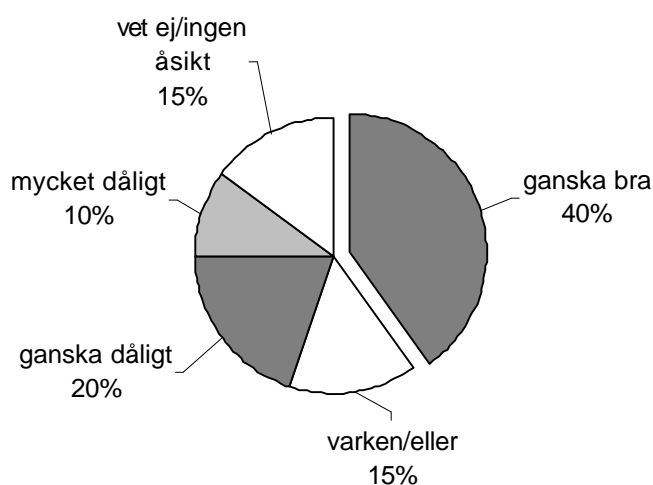
	<i>ja, rapportering</i>	<i>nej, ingen rapportering</i>	<i>vet ej/ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
<i>Handikappråd med egen representation</i>	75	10	15	100
<i>Handikappråd utan egen representation</i>	10	70	20	100

Då egen representation finns i handikapprådet har nämnts att återrapporteringen sker genom protokoll och genom träffar eller telefonsamtal med rådsledamöter från den egna föreningen.

Är föreningen ej representerad i handikapprådet har det skett genom exempelvis protokoll, vid möten, föreningsträffar med representanter från handikappråd. Någon förening efterlyser att få protokoll från samtliga råd.

Uppfattningen om insynen man får i hur nämnder och förvaltningar behandlar frågor som rör funktionshindrades villkor är blandad. 40% (8 föreningar) tycker man får en ganska bra insyn medan något färre, 30% (6 föreningar) tycker insynen är ganska eller mycket dålig.

”Tycker ni i er förening att era medlemmar genom handikappråden får en bra eller dålig insyn i hur stadens nämnder och förvaltningar behandlar frågor som rör funktionshindrades villkor?”

Som exempel på kommentarer kan nämnas brister i information, kommunikation med politikerna, ärendena kommer för sent vilket innebär att påverkansmöjligheterna är obefintliga, dålig insyn men också att det är bättre än ingen insyn alls.

5.3 Inflytande för funktionshindrade

Drygt hälften av föreningarna, 12 st, tycker att handikappråden är ett ganska eller mycket bra forum att föra fram synpunkter från medlemmarna. 4 föreningar tycker det är ett dåligt forum.

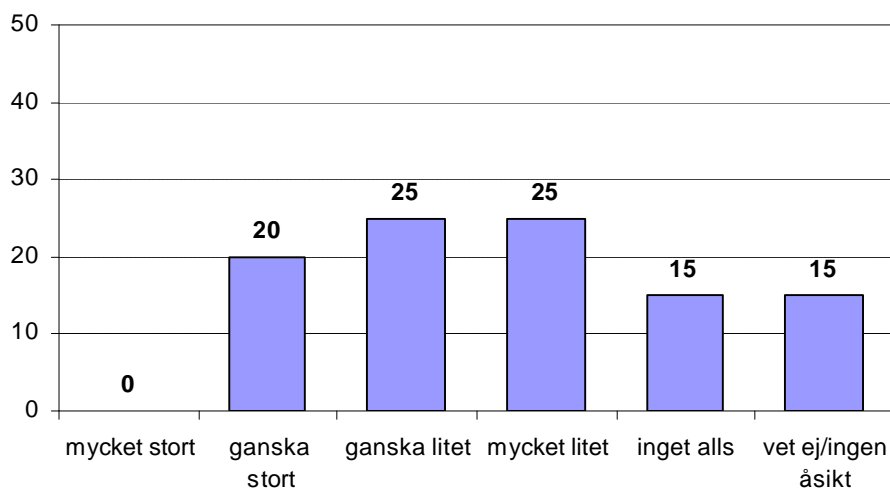
"Tycker ni i er förening att handikappråden är ett bra eller dåligt forum för att föra fram synpunkter från era medlemmar till stadens nämnder och förvaltningar?"

<i>mycket bra</i>	<i>ganska bra</i>	<i>varken/ eller</i>	<i>ganska dåligt</i>	<i>mycket dåligt</i>	<i>vet ej/ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
15	45	10	10	10	10	100

Det som framförs som dåligt är representationen, bristande kommunikation mellan handikappråd och nämnd, dålig lyhördhet från tjänstemannahåll (varierar i handikappråden) genom att det i handlingarna står att rådet har tillfrågats men inte vad rådet hade för synpunkter. Någon kommenterar att formen är bra men att råden ej respekteras fullt ut.

Ges medlemmarna ett verkligt inflytande genom handikappråden? Föreningarnas svar tyder på tveksamhet om detta. 65% (13 föreningar) tycker inflytandet är litet. 4 föreningar tycker det är ganska stort.

"Tycker ni i er förening att era medlemmar genom handikappråden ges ett verkligt inflytande på frågor inom samhällsplanering som rör deras levnadsförhållanden (bostad, service, fritid mm)?"

Det är bara en förening som anser att funktionshindrades behov vad gäller fysisk utformning och service beaktas mindre idag än för tre år sedan. 40% (8 föreningar) tycker detta beaktas mer idag. Osäkerheten är dock ganska stor om detta och lika många föreningar har ingen uppfattning.

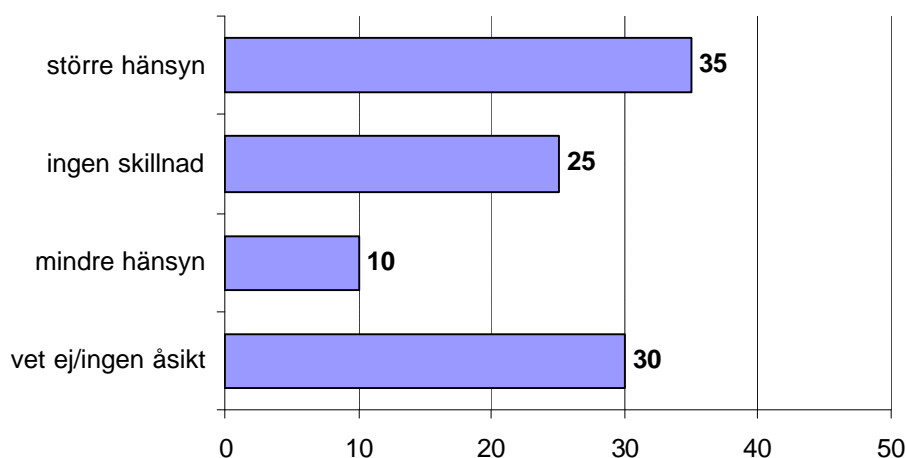
"Tycker er förening att funktionshindrades behov vad gäller fysisk utformning och service beaktas mer eller mindre i kommunala beslut idag än för tre år sedan (före 1997) eller är det ingen skillnad?"

<i>mer idag</i>	<i>ingen skillnad</i>	<i>mindre idag</i>	<i>vet ej/ej svar</i>	<i>summa (%)</i>
40	15	5	40	100

En förening har svarat att "kommunaliseringen borde ha inneburit att vi helt klart skulle kunna svara ja på denna fråga." Andra har svarat att man upplever en ökad medvetenhet om handikapprörelse, att funktionshindret blivit mer synligt och att funktionshindrade börjar uppnå "legitimitet".

När vi frågar om staden i sina verksamheter tar större eller mindre hänsyn till de egna medlemmarnas behov idag än för tre år sedan får vi liknande svar. 35% (7 föreningar) tycker det tas större hänsyn, nästan lika många att det inte är någon skillnad medan 10%, dvs. 2 föreningar upplever att staden tar mindre hänsyn till deras medlemsintressen.

"Tycker er förening att staden i sina verksamheter tar större eller mindre hänsyn till era medlemmars behov idag än för tre år sedan (före 1997) eller är det ingen skillnad?"

En förening har svarat att i och med lagen om stöd och service (LSS) finns inget val. En annan förening nämner att det börjat hända lite positivt genom att det fattats beslut om att utbilda fler logopeder men att det är "långsamt" kvar.

5.4 Synpunkter på kommunstyrelsens handikappråd

Vi har också bett om föreningarnas synpunkter på hur kommunstyrelsens handikappråd fungerar som samarbetsorganisation.

”Anser ni i er förening att kommunstyrelsens handikappråd på det hela taget fungerar som en bra eller dålig samarbetsorganisation mellan er och olika samhällsorgan (t ex stadens verksamheter, försäkringskassa m fl.)?”

<i>Mycket bra</i>	<i>Ganska bra</i>	<i>Varken/eller</i>	<i>Ganska dåligt</i>	<i>Mycket dåligt</i>	<i>Vet ej/ej svar</i>	<i>Summa (%)</i>
0	15	10	25	10	40	100

Som framgår av tabellen har över en tredjedel av föreningarna ingen bestämd uppfattning. Av de som ”tycker till” är uppfattningen oftare att KHR fungerar dåligt än bra. Det är bara 3 föreningar som anser KHR fungerar ganska bra.

Som exempel på vad som är dåligt har nämnts att kontakter med samhällsorgan inte kanaliseras via kommunstyrelsens handikappråd och att det är ett stort, något tungarbetat, råd som har haft svårt att hitta bra arbetsformer. En förening tycker att KHR inte fått de resurser som krävs för att klara sitt mycket omfattande uppdrag. Det har också nämnts ”för lite kunskaper.” En förening betonar att mötet mellan brukarorganisationer och stadens tjänstemän och politiker är bra.

Vi har också bett om föreningarnas inställning till ett antal påståenden om KHR.

”Ange i vilken mån föreningen instämmer i följande:”

		<i>Antal som instämmer</i>			<i>Ingen</i>	<i>Ej</i>	<i>Summa</i>
		<i>helt</i>	<i>delvis</i>	<i>inte alls</i>	<i>uppfattning</i>	<i>svar</i>	<i>(%)</i>
?	<i>Kommunstyrelsens handikappråd är väl underrättad om samhällsplanering</i>	5	40	10	30	15	100
?	<i>Kommunstyrelsens handikappråd följer på ett bra sätt den allmänna utvecklingen för funktionshindrade i Stockholm</i>	5	50	10	20	15	100

?	Kommunstyrelsens handikappråd tar initiativ till förbättringar för	15	45	10	15	15	100
?	Kommunstyrelsens handikappråd tar initiativ till information till allmänhet och i synnerhet de	10	30	20	20	20	100
?	Kommunstyrelsens handikappråd har tillräckliga resurser för att följa upp handikapplanen och de nämndanknutna rådens arbete	0	20	45	15	20	100

Mer än hälften av de som svarat anser att kommunstyrelsens handikappråd helt eller delvis på ett bra sätt följer den allmänna utvecklingen för funktionshindrade (11 föreningar) och det tar initiativ till förbättringar för handikappade (12 föreningar). Knappt hälften (9 föreningar) anser att kommunstyrelsens handikappråd är helt eller delvis väl underrättad om samhällplanering. 20% (4 föreningar) instämmer delvis i att resurserna är tillräckliga för att följa upp handikapplanen och de nämndanknutna rådens arbete.

”Kommunstyrelsens handikappråd hade fram till stadsdelsnämndsreformen 1997 ett särskilt kansli som då avskaffades. Istället fick stadsledningskontorets avdelning för samhällsservice (VO 1) ansvar för uppgifter som tidigare fullgjorts av kansliet. Från våren 1999 är det socialtjänstförvaltningen som övertagit vissa uppgifter. Har förändringen påverkat möjligheterna för er förening att följa arbetet i kommunstyrelsens handikappråd?”

	Andel (%)
nej, ingen skillnad	30
ja, förbättrats	5
Ja, försämrats	25
Vet ej/ingen åsikt	40
Summa	100

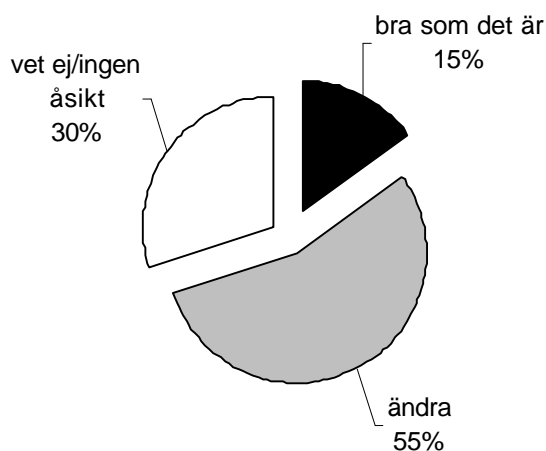
De flesta föreningar har ingen uppfattning eller tycker inte att nedläggningen av KHR:s kansli har påverkat deras möjligheter att följa arbetet i kommunstyrelsens

handikappråd. De som upplever en skillnad tycker dock oftast att den inneburit försämringar (5 föreningar).

Försämringar som nämnts är brister i samordning och att informationsutbyte saknas, protokoll för kännedom distribueras ej längre. Annat som nämnts är att det saknas en handikappombudsman respektive handikappinspektörer och att kontakter med olika samhällsorgan inte kanaliseras via kommunstyrelsens handikappråd.

5.5 Önskemål om förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter

"Är det något er förening vill ändra på i handikapprådets arbetssätt och uppgifter?"

Hälften av föreningarna vill ändra på något i arbetssätt och uppgifter för handikappråden. Det är bara 15% (3 föreningar) som tycker det är bra som det är nu.

Exempel på förändringar är att uppdrag i handikappråd bör rotera, resurser behöver ställas till förfogande och att råden bör var mer drivande. Samtliga synpunkter om vad föreningarna vill ändra är redovisade i bilaga 1.

Några föreningar har lämnat ytterligare synpunkter man vill framföra angående de kommunala handikappråden eller annat som rör de funktionshindrade. Exempel på synpunkter som framförts rör nomineringsförfarandet, brukarmedverkan och att handikapprådets unika möjlighet/kunskap som måste värnas och ges stärkt stöd i sitt arbete.

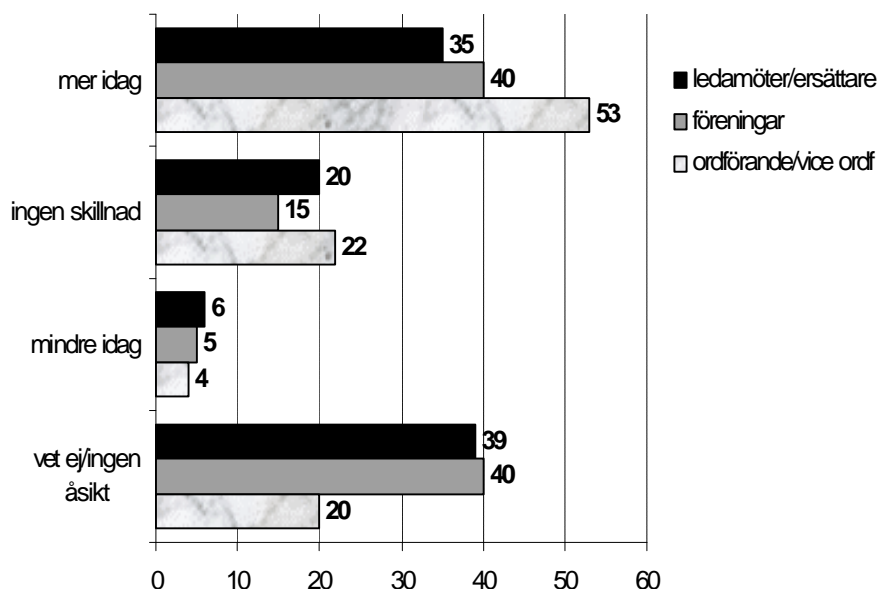
Samtliga övriga synpunkter är också redovisade i bilaga 1.

6 Summering

6.1 Har organisationen resulterat i att större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vid samhällsplanering m.m.

På en sammanfattande fråga om funktionshindrades behov beaktas mer eller mindre idag i nämndens än för tre år sedan svarar varannan att de märkt en skillnad, oftast till det bättre. 35% tycker det beaktas mer idag jämfört med 6% som har motsatt uppfattning. Även bland föreningarna är fler av uppfattningen att behoven beaktas mer idag. Åtta föreningar tycker detta medan en tycker det beaktas mindre. Sju av föreningarna tycker också att de egna medlemmarnas behov beaktas bättre, men det finns ett par föreningar som anser motsatsen.

”Uppfattning om hur funktionshindrades behov beaktas i nämndens beslut idag jämfört med för tre år sedan”

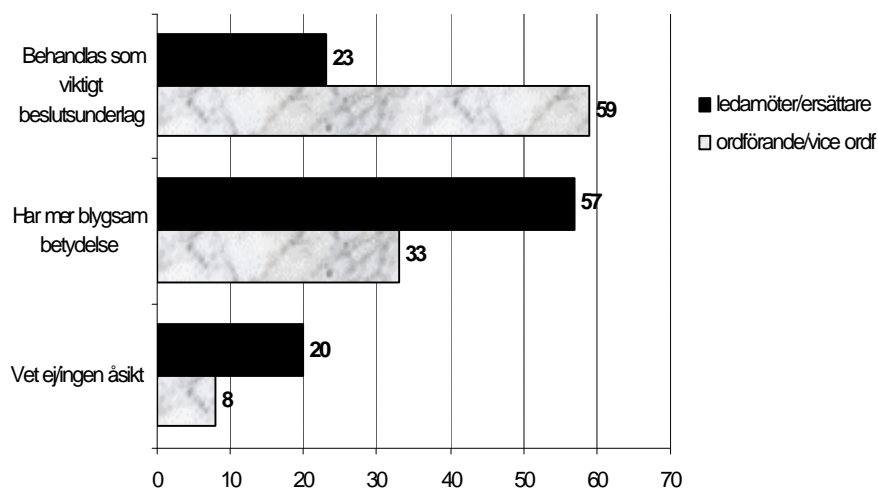

Efter stadsdelsnämndsreformen har stadsdelsnämnderna ansvar för de flesta kommunala verksamheter i stadsdelsområdet. Uppfattningarna är något blandade bland ledamöter och ersättare hur detta har inverkat på handikapprådets möjligheter att påverka frågor om fysisk utformning och service för funktionshindrade. Det är dock något fler som tycker det blivit lättare (23%) än svårare (14%). De flesta har ingen åsikt eller tycker att det inte är någon skillnad.

En tanke med stadsdelsnämndsreformen var också att handikappråden skulle få en mer framträdande och betydelsefull roll. Även här är det många som har svårt att bedöma detta. Men det är fler som tycker att rådets roll blivit mer framträdande än motsatsen, 27% jämfört med 7%.

Uppfattningarna bland ordförande och vice ordförande i nämnderna är oftast att handikapprådets synpunkter behandlas som ett viktigt beslutsunderlag för nämnden. Bland ledamöter och ersättare i handikappråden har majoriteten dock uppfattningen att synpunkterna har mer blygsam betydelse.

”Uppfattning om hur nämnden behandlar handikapprådets synpunkter”

I förvaltningens planer ska funktionshindrades behov vad gäller fysisk utformning och service alltid beaktas. Detta anser ledamöter/ersättare görs i störst utsträckning i handikapplaner vilket också ordförande/vice ordförande tycker nämnderna gör. Uppfattningen när det gäller övriga planer är oftast att det finns visst hänsynstagande till funktionshindrades behov. Uppfattningen bland ledamöter/ersättare är att funktionshindrades behov beaktas minst i budget.

Det är ganska stor skillnad mellan uppfattningarna hos ordförande/vice ordförande och handikapprådets ledamöter/ersättare i hur stor utsträckning man tycker funktionshindrades behov beaktas. Exempelvis tycker 70% av ordförande/vice ordförande att detta beaktas i stor utsträckning i budgeten jämfört med endast 26% av ledamöter/ersättare. När det gäller handikapplan tycker 96% av ordförande/vice ordförande att behoven beaktas i stor utsträckning jämfört med 58% av ledamöter/ersättare.

57% av ordförande och vice ordförande anser att de funktionshindrades behov oftast är tillräckligt väl belysta i nämndens beslutsunderlag. Det är få (4%) som upplever att ärendena helt saknar den belysningen.

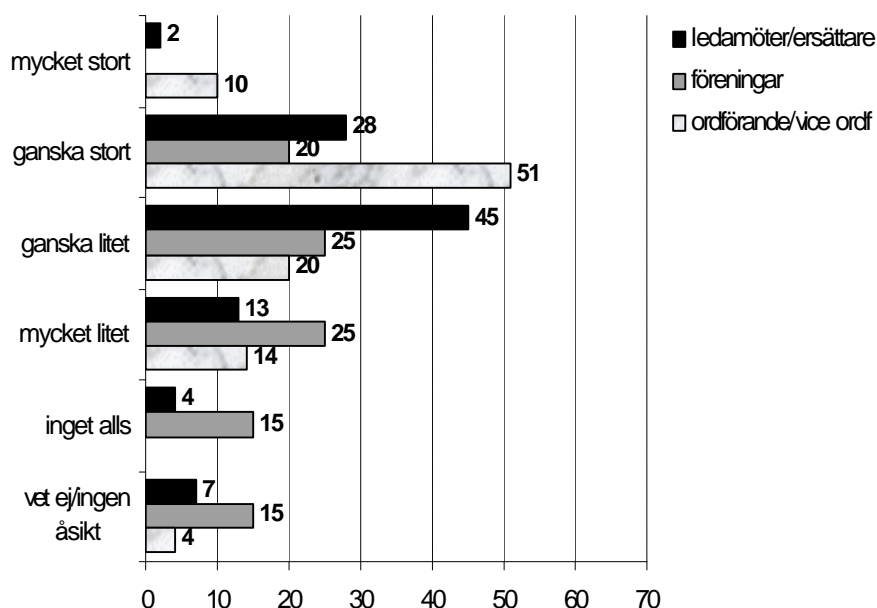
Störst påverkan efter handikapplanerna upplevs handikappråden ha i frågor om tillgänglighet (yttre och inre miljö). Minst påverkan har man på budgeten och därnäst frågor om boende. Påverkansmöjligheterna upplevs vara större då det gäller fysiskt funktionshindrade jämfört med psykiskt funktionshindrade eller personer med osynligt handikapp.

Tre av fyra ledamöter/ersättare tycker att handikapprådet alltid eller ofta tar upp relevanta frågor och 16% svarar att det sker ibland. Det finns dock frågor som ej behandlas i handikapprådet och "hamnar mellan stolarna" anser 38%.

6.2 Har handikappråden givit ett verkligt inflytande för funktionshindrade eller bara blivit en byråkratisk organisation utan större betydelse ?

Att funktionshindrades behov beaktas mer idag än för några år sedan eller att det inte är någon skillnad verkar vara den vanligaste uppfattningen hos såväl företrädare för funktionshindrade som förtroendevalda. Men innebär detta ett verkligt inflytande? Här är uppfattningarna mera delade. Ordförande/vice ordförande tycker att handikappråden innebär ett åtminstone ganska stort inflytande medan de funktionshindrade tycker det är mindre.

”Ges funktionshindrade ett verkligt inflytande genom handikappråden?”

Det är framför allt föreningarna som har uppfattningen att inflytandet är litet. 3 av de 20 föreningarna tycker att handikappråden inte innebär något inflytande alls. Bland ledamöterna anser de flesta att det innebär ett inflytande om än ganska litet.

När det gäller förutsättningar för handikappråden att ha inflytande och kunna påverka pekar resultaten på vissa förbättringsmöjligheter. De flesta tycker att man får handlingar till möten i sådan form att man kan ta del av dem medan det inte alltid finns tillgång till ev hjälpmedel på mötena. 27% att det inte alls eller bara delvis finns. Ungefär var tionde, 13%, anser att handikapprådet inte träffas tillräckligt ofta för att kunna följa nämndens arbete. De flesta tycker också att handikapprådets resurser för utbildning och information är otillräckliga.

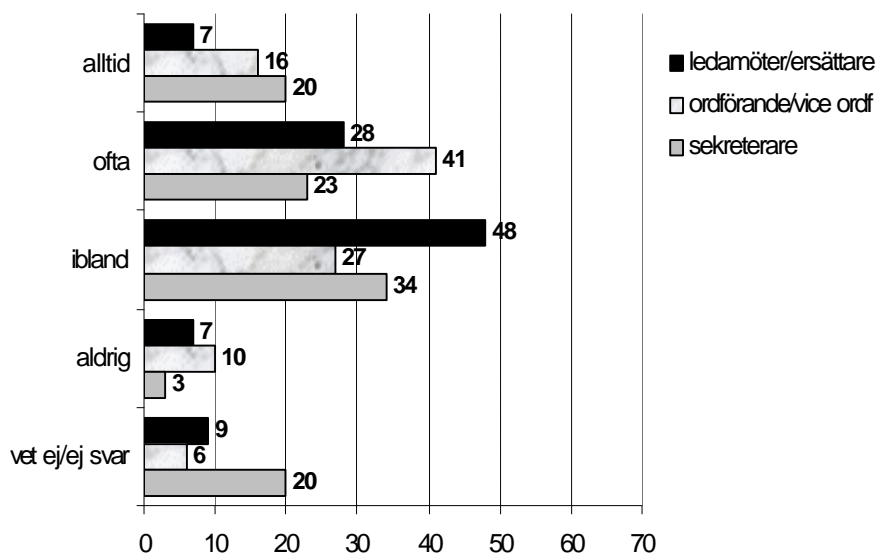
Varannan tycker att han/hon har tillräcklig kännedom om den berörda förvaltningens verksamhet. 41% skulle vilja ha bättre inblick i den. Det framförs önskemål om stadens organisation och beslutsgångar liksom om exempelvis budget och verksamhetsplaner. Mer än varannan har de senaste tre åren deltagit i någon utbildning men nästan lika många uttrycker behov av ytterligare utbildning eller stöd.

Det är inte ovanligt att handikappråden lämnar förslag till beslut till sin nämnd. 44% av ledamöterna svarar att det är ganska eller mycket vanligt. Även ordförande/vice ordförande har svarat att nämnden behandlar konkreta förslag till beslut från handikapprådet. Det tycker 26% är åtminstone ganska vanligt. Var fjärde ordförande/vice ordförande svarar att det förekommit ärenden då funktionshindrades intressen fått stå tillbaka för andra intressen. Som exempel anges näringslivs-

fått stå tillbaka för andra intressen. Som exempel anges näringslivs-/kommersiella intressen, politiska intressen liksom brist på pengar.

För att ha möjlighet till inflytande behöver handikappråden komma in rätt i beslutsprocessen. 57% av ordförande/vice ordförande tycker att de ofta eller alltid får handikapprådets synpunkter i tid för att de ska kunna påverka beslut. 10% svarar att de aldrig får synpunkterna i tid.

”Uppfattning om handikapprådets ges möjlighet lämna synpunkter i tid för att påverka nämndens beslut”

Bland handikapprådets ledamöter/ersättare har 48% uppfattningen att de ibland ges möjlighet att lämna synpunkter i tid och 35% att de ofta eller alltid får möjlighet att lämna synpunkter i tid. 43% av sekreterarna i handikappråden har uppfattningen att handikapprådets synpunkter ofta eller alltid lämnas i tid för att påverka nämndens beslut.

Sekreteraren i handikapprådet är ett stöd för rådet och svarar tillsammans med ordföranden för bl.a. dagordning och kallelse till möten. Sekreteraren är i viss utsträckning med i beredning av ärenden som rör funktionshindrades villkor men de tas oftast fram av berörd handläggare på förvaltningen.

43% av ledamöterna/ersättarna har sporadiska kontakter med tjänstemän på förvaltningen vid sidan av ordinarie möten och 12% har kontinuerlig kontakt. De kontakter som nämns mest frekvent är frågor som har med dagordning, praktiska mötesfrågor och tillgänglighet att göra.

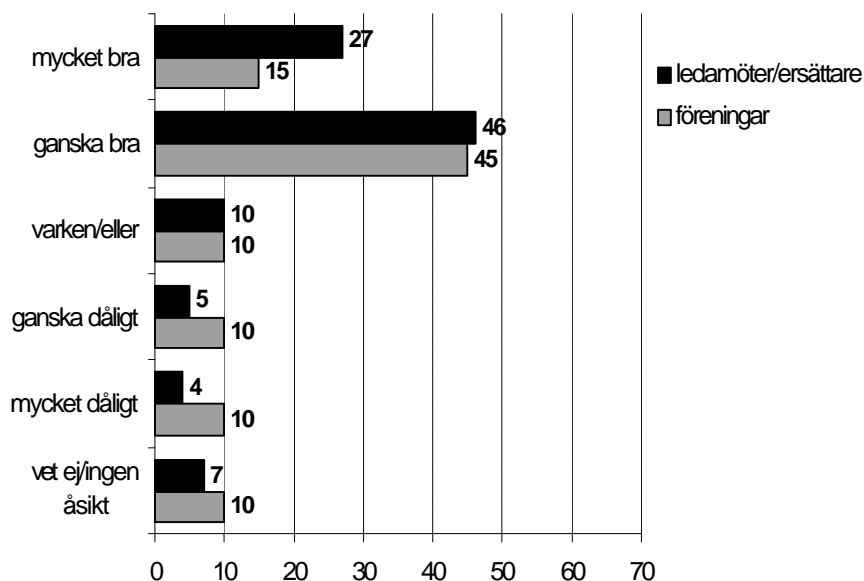
47% svarar att det åtminstone någon enstaka gång har förekommit att handikapprådet varit representerad i arbetsgrupper på förvaltningen. Störst har deltagandet varit i grupper som behandlat tillgänglighet i såväl inne- som utemiljö, därefter har det rört sig upphandling/konkurrensutsättning följt av handikapplan. Andra grupper har behandlat frågor om verksamhetsbidrag, budget, kommunikation m.

Rådets ledamöter och ersättare tillsätts av nämnderna efter samordnad nominering genom Kommun-HSO. Föreningarna följer rådets arbete genom sina representanter. Tre av fyra rapporterar till sin förening. Oftast genom deltagande på styrelsemöten, annan personlig kontakt eller styrelseprotokoll. Var tionde svarar att han/hon även rapporterar till annan förening. Var femte svarar att frågor förbereds i föreningen innan de tas upp i handikappråden men 38% svarar att det aldrig sker medan 30% svarar att det görs ibland.

15 av de 20 föreningarna bekräftar att de får återrapportering från sina ledamöter medan 2 saknar detta. Även bland föreningarna är det ovanligt att de får rapporter från handikappråd utan egen representation. Det innebär att föreningar som ej är representerade riskerar att få ringa insyn i handikapprådets verksamhet. Det finns kommentarer som pekar på att deras synpunkter inte blir framförda. Men också att synpunkter kanaliseras genom andra föreningar eller genom direktkontakter med stadsdelsnämnden.

Hur ser man då på handikappråden som forum att föra fram synpunkter från de funktionshindrade? Såväl ledamöter/ersättare som föreningar tycker att det är ett ganska eller mycket bra forum. Föreningarna är något mer kritiska än ledamöter och ersättare.

”Uppfattning om handikapprådet som forum att föra fram synpunkter”

Det är fyra föreningar som anser att handikappråden är ett dåligt forum att föra fram synpunkter till nämnder och förvaltningar. 12 av de 20 föreningarna tycker det är ganska eller mycket bra.

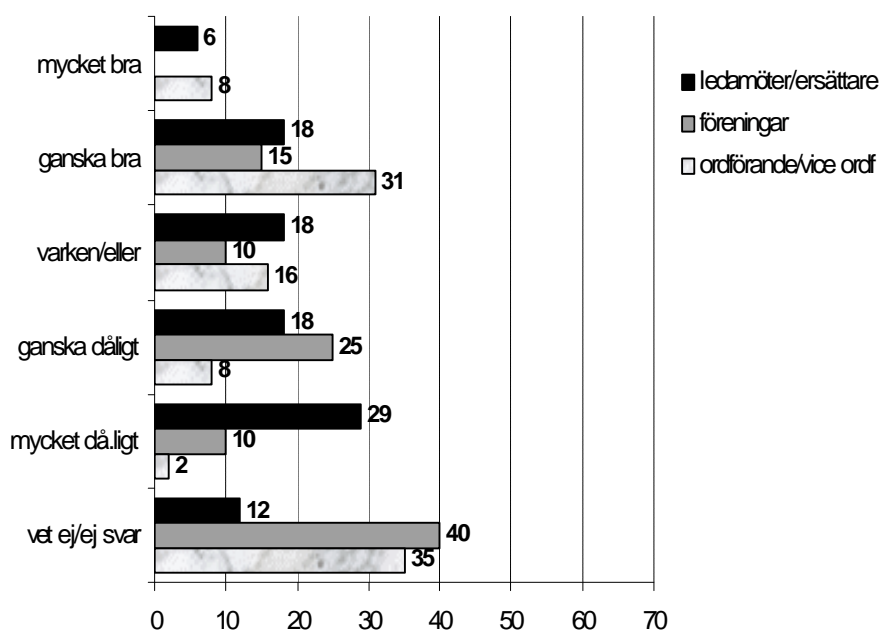
Resultaten pekar på att de olika handikappråden fungerar olika bra. Flertalet har en positiv inställning. Var tionde ledamot/ersättare anser dock att handikapprådet är ett dåligt forum. Som skäl att det fungerar dåligt har nämnts att handikappråden är en skendemokrati, man lyssnar inte och man handlar inte. Andra kritiska synpunkter som framkommit är att man kommer sent in i processen och att handikappråden inte har status eller makt.

6.3 Vilka effekter fick avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli då servicen i stället ges av stadsledningskontorets VO:1 (avdelningen för samhällsservice) och kommunfullmäktige/kommun-styrelsens kansli

Kommunstyrelsens handikappråd (KHR) har ansvar för kommunövergripande frågor som rör funktionshindrade. I rådet sitter både politiker och företrädare för funktionshindrades föreningar. KHR ska verka som en samarbetsorganisation mellan föreningarna och olika samhällsorgan, inte bara stadens förvaltningar utan även tex försäkringskassan.

Vi har frågat hur föreningarna och de förtroendevalda samt de ledamöter/ersättare som sitter i KHR ser på kommunstyrelsens handikappråd som samarbetsorganisation.

”Uppfattning om KHR som samarbetsorganisation”

Över en tredjedel av förtroendevalda och föreningar är osäkra och har ingen åsikt. De förtroendevalda anser i större utsträckning än föreningarna att KHR fungerar åtminstone ganska bra. Ledamöter och ersättare i KHR är mest negativa. Hälften tycker att det fungerar dåligt.

Fram till stadsdelsnämndsreformen hade KHR ett kansli som då avskaffades. Det fungerade som stöd till KHR men också för sekreterare i handikappråd. Kansliet ordnade utbildningar, gav ut nyhetsbrev samt arrangerade nätverksträffar för sekreterarna. Sekreterarskapet i KHR övertogs av KF/KS kansli och utredningsstöd gavs av stadsledningskontoret VO:1. Sedan våren 1999 har socialtjänstförvaltningen

ledningskontoret VO:1. Sedan våren 1999 har socialtjänstförvaltningen övertagit uppgiften som sekreterare och står för utredningsstöd.

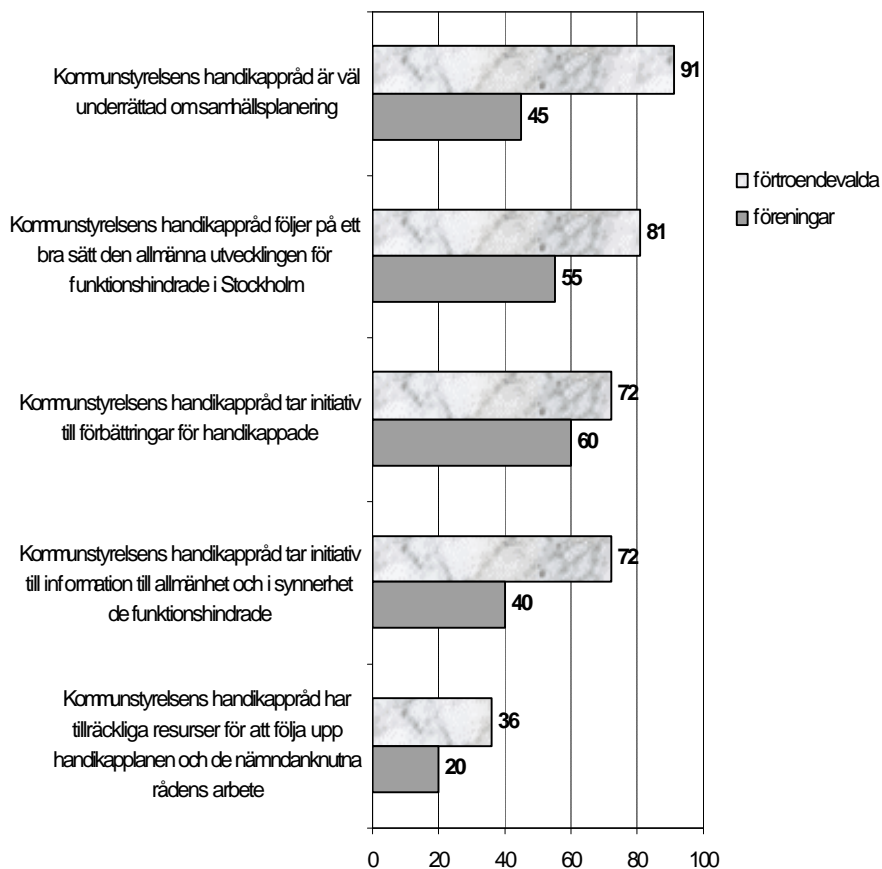
Bland sekreterarna är det bara två som anser att nedläggningen av kansliet har påverkat arbetet som sekreterare. Varannan har börjat sitt arbetet efter kansliets nedläggning. De flesta sekreterare upplever behovet av utbildning och information om funktionshinderades villkor som ganska litet för att klara uppgiften som sekreterare. Man håller sig informerad genom information från handikapprådets ledamöter, handikapporganisationer och myndigheter. Sekreterarna har också börjat med nätverksträffar igen.

De som arbetade som sekreterare på kansliets tid tog i störst utsträckning del av nyhetsbrev (64%) och varannan deltog i nätverksträffar. Vanligen tycker man att kansliet var ett ganska litet stöd.

Sekreterarna har endast i liten utsträckning haft kontakt med stadsledningskontorets VO:1 eller socialtjänstförvaltningen. Var femte har haft kontakt någon enstaka gång i frågor som rör funktionshinderade.

Föreningarna samt de förtroendevalda i KHR har fått ta ställning till ett antal påståenden som rör KHR's uppdrag. Föreningarna är mer kritiska än de förtroendevalda. Båda grupperna är mest överens om att KHR inte har tillräckliga resurser för att följa upp handikappplanen och de nämndanknutna rådets arbete. Bara fyra föreningar kan instämman delvis i detta och bland förtroendevalda ledamöter i KHR instämmer var tredje.

"Andel av föreningar och förtroendevalda med uppdrag i KHR som instämmer helt eller delvis i nedanstående påståenden"

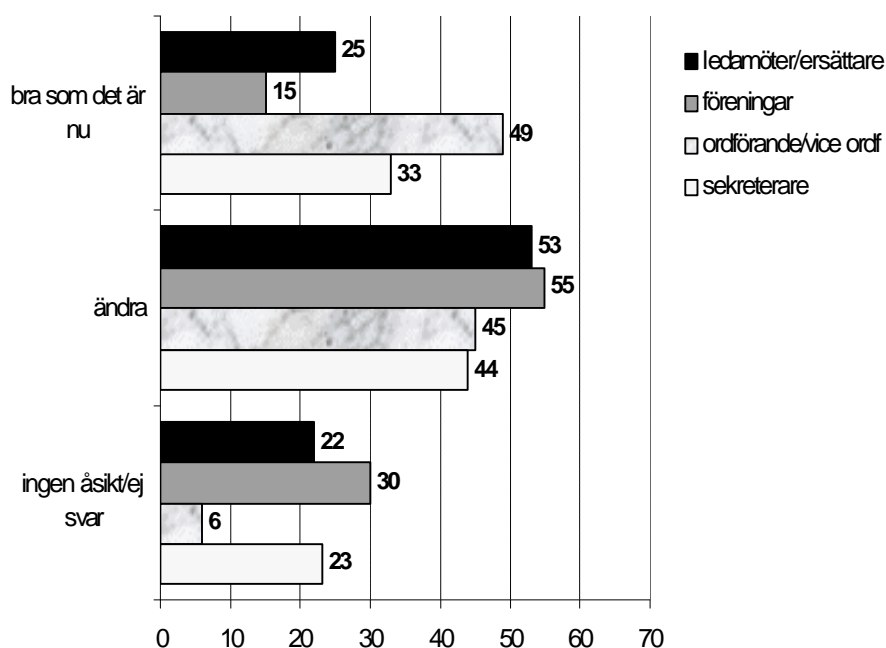

I årsberättelsen för 1997 från kommunstyrelsens handikappråd sägs "I samband med stadsdelsnämndsreformen lades rådets kansli ned. Servicen har istället tillhandahållits av stadsledningskontoret och kommunstyrelsens kansli. Detta har under året kommit att fungera allt bättre men de minskade administrativa resurserna har ändå märkts." I enkäterna har en ledamot lämnat synpunkten att KHR har mindre resurser än tidigare vilket gör det svårare med kontakt och förankring. Från föreningarna har kommentarer lämnats att det brister i samordningen och att servicen har försämrats.

6.4 Förändringar i handikapprådets arbetssätt och uppgifter

I enkäterna har samtliga fått frågan om det är något i handikapprådets arbetssätt och uppgifter man tycker borde ändras. Många i alla fyra grupper av tillfrågade har förslag på ändringar. Mest nöjd med nuvarande handikappråd är ordförande/vice ordförande. Av dessa tycker hälften (49%) att de fungerar bra som det är nu.

"Är det något man vill ändra i handikapprådets arbetssätt och uppgifter"

Ändringsförslag från ledamöter och ersättare är exempelvis önskemål om bredare representation med avseende på handikapporganisation, bättre möjligheter för yngre och förvärvsarbetande att delta i råden, större påverkansmöjligheter och möjlighet att fatta beslut, arvoden mm. Från ordförande/vice ordförande kommer önskemål om mer aktivitet och större drivkraft från handikappråden men även om fler och tätare kontakter. Samtliga synpunkter finns att läsa i bilaga 1.

7 Uppnåa syftena

Enkäterna visar på att handikappråden som forum att föra fram funktionshindrades synpunkter uppfattas ganska positivt av ledamöter och ersättare i råden och även av deras föreningar. De förändringar man upplever i hur funktionshindrades behov beaktas av nämnderna går i positiv riktning. Oftast tycker ledamöter/ersättare och föreningarna att deras behov beaktas i större utsträckning idag än för tre år sedan. Det

ningarna att deras behov beaktas i större utsträckning idag än för tre år sedan. Det framgår av svaren att frågor som rör psykiskt funktionshinder eller de med osynligt handikapp inte beaktas i lika stor grad som de som rör fysiskt funktionshinder. Det största inflytandet upplevs handikappråden ha på tillgänglighetsfrågor.

Enkätsvaren har visat att många upplever ett inflytande för funktionshinderade på nämndernas planer. Främst gäller det på handikapplanen och i mindre utsträckning budgeten. Av svaren framgår att det finns delade uppfattningar. Handikappråden fungerar antagligen mer eller mindre bra. Bara varannan ledamot/ersättare svarar att det alltid finns de hjälpmedel som behövs för att kunna delta fullt ut på möten. Många ledamöter och ersättare framför önskemål om mer kunskap kring kommunen och beslutsgången. Man anser i stor utsträckning att handikapprådets resurser är otillräckliga för utbildning och information.

Resultaten visar att delaktigheten för handikappråden skulle kunna förbättras i ärendeprocesserna. Möjlighet att lämna synpunkter i tid för att kunna påverka beslut skulle kunna förbättras ytterligare. Idag upplever drygt var tredje detta som tillfredställande. Det finns en viss tveksamhet bland ledamöter och ersättare om nämnden betraktar handikapprådets synpunkter som ett viktigt beslutsunderlag. Från ordförande och vice ordförande får vi veta att nämnderna tillmäter synpunkterna stor vikt. Man är också från nämndens sida ofta nöjd med hur funktionshinderades behov har beaktats i nämndens ärenden.

Om funktionshinderade genom handikappråden ges ett verkligt inflytande på frågor inom samhällsplanering som rör deras levnadsförhållanden besvaras med "ganska stort" av ordförande/vice ordförande medan ledamöter och ersättare svarar "ganska litet".

Av resultaten ser vi att ledamöter från handikappråden i viss utsträckning deltar i arbetsgrupper på förvaltningen. Det förekommer också åtminstone sporadiska kontakter med tjänstemän på förvaltningen vid sidan av handikapprådets möten. Ledamöter och ersättare är den vanligaste källan till information om funktionshinderades villkor för sekreterarna i handikappråden. Dessa kontakter främjar också inflytandet för de funktionshinderade.

Kontakterna mellan handikappråden och nämnderna är främst mötet med presidiet som skall ske årligen enligt instruktion. I övrigt tar nämnden del av synpunkter från handikappråden genom dessas protokoll.

Resultaten visar inga påtagligt negativa effekter av avskaffandet av KHR:s kansli. Stödet för sekreterarna i handikappråden upplevdes litet. Var femte upplever att det är svårare att erhålla motsvarande utbildning och information som kansliet ordnade. Information skaffar man sig genom flera kanaler. Utbildningsbehovet för att klara sekreteraruppgiften bedöms av flertalet som ganska litet. Sekreterarna har på eget initiativ återupptagit nätverksträffarna.

Bland föreningarna upplever en mindre andel (25%) att nedläggningen av kansliet har minskat föreningens möjligheter att följa arbetet i KHR. Bland de förtroendevalda är uppfattningarna också blandade. Ingen tycker att nedläggningen av kansliet har

förbättrat möjligheterna för KHR att fullfölja sina uppgifter. En tredjedel tycker de har försämrats.

Sammanfattningsvis skulle resultatet av enkäterna kunna besvara frågeställningarna sålunda:

om organisationen resulterat i att större hänsyn tas till funktionshindrade inom stadens verksamheter, vid samhällsplanering m.m.

? Ja, förändringen upplevs i riktning till det bättre. Det gäller även i förhållande till stadsdelsnämndernas vidgade ansvarsområde.

om handikappråden givit ett verkligt inflytande för funktionshindrade eller bara blivit en byråkratisk organisation utan större betydelse.

? Ett visst inflytande finns för handikappråden på frågor i nämnden, men det kan förbättras. Uppfattningen att det är en byråkratisk organisation framkommer inte i resultaten.

vilka effekter fick avskaffandet av kommunstyrelsens handikappråds kansli då servicen i stället skulle ges av stadsledningskontorets VO:1 (avdelningen för samhällsservice) och kommunfullmäktige/kommunstyrelsens kansli.

? Effekterna av nedläggningen upplevs inte positiva. Viss resursbrist upplevs hos KHR för stöd och uppföljning. För flertalet tycks nedläggningen av KHR:s kansli inte uppfattas som påtagligt negativt.

Synpunkter i klartext

"Är det något Du vill ändra på i handikapprådets arbetssätt och uppgifter?"

"Är det några ytterligare synpunkter Du vill framföra angående de kommunala handikappråden eller annat som rör funktionshindrade?"

"Är det något Du vill ändra på i de kommunala handikapprådets arbetssätt och uppgifter?"

Ledamöter/ersättare

- ? Utbildning på plats inom förvaltningen, samma utbildning som tjänstemännen.
- ? Skulle vilja kunna använda modern teknik som IT för bättre information mellan alla handikappråden om åtgärder osv.
- ? Ibland undrar jag över representationen till rådets platser. HK rörelsen har själva fört fram representationen via sinnesgrupperna men det blir an väldigt sned representation. Bl a har SRF och DHR 2 platser/råd. Kanske inte alltid så bra.
- ? Bättre fungerande AU som bereder ärendena inför mötet med förvaltningen.
- ? Träffas mellan mötena med sdn.
- ? Ge det mer resurser för att det ska kunna genomföra det som åligget det, samt ge möjlighet att komma in tidigare i processen.
- ? Komma in tidigare i beredningsprocessen.
- ? Vi önskar själva göra mindre arbetsgrupper inom olika områden. Tyvärr har vårt HKR haft stor omsättning på folk. Vi är endast tre st som arbetat sen början.
- ? Träffas oftare – med i planering/förberedelse av frågorna.
- ? Vi sitter som någon slags gisslan. Vi har liten eller ingen alls påverkansmöjlighet. Politikerna borde förstå att vi kan ha ömsesidig nytta av varandra.
- ? Önskar att någon politiker från nämnden satt ordförande i handikapprådet. Mer kontinuitet och förankring.
- ? Handikappfrågor ska tas upp och beslut fattas i rådet. Besluten skall därefter vara rågivande för beslut i stadsdelsnämnd.
- ? Handikappråden måste få komma in tidigt i utredningsarbete och förändringsprocesser. Det är för sent att enbart fungera som remissinstans. Därför måste förvaltningsledningarna inpränta i alla anställda att råden är en resurs som ska utnyttjas och att råden är de som ska avgöra omen fråga har en handikappaspekt eller inte. I varje ärende som tas upp i nämnden ska anges omhandikapprådet har tagit del av förslaget eller inte. Om rådet varit delaktig ska dess åsikter redovisas i tjänsteutlåtandet. Om rådet inte har hörts ska skälet härtill anges. Nämndens ledamöter måste visa mycket större intresse för sina handikappråd, fråga efter deras synpunkter, ge återkoppling på skrivelser som råden avger och, om möjligt, träffa dem oftare än vad som nu sker. Kanske det kan vara en idé att utse en eller ett par personer som har till särskild uppgift att hålla kontakten med råden. En sådan ordning får dock inte ersätta möten med presidierna. Det måste finnas möjlighet att arvoda ledamöter som deltar i arbetsgrupper inom förvaltningen. Att vara ordförande i ett handikappråd är en omfattande arbetsuppgift, om rådet har höga ambitioner. Därför är det skäl att ge et extra arvode till den som åtar sig ordförandeskapet. Handikapprådets ledamöter måste ges tid att förankra sig i handikappföreningarna i staden, inte

finns representerade i respektive handikappråd. Att hänskjuta en fråga till ett handikappråd får inte heller ersätta remissförfarandet. I frågor som direkt berör en eller vissa handikapporganisationer ska dessa höras innan frågan skrivs fram i ett tjänsteutlåtande.

- ? 1/ De lokala hk-råden borde ha möten med politiker, inte som nu då man förväntas komma till nämndmötena och föra ev. talan inför publik, det är för stora krav.
- 2/ Facknämndens hk-råd borde också träffas med politiker någon gång ibland
- 3/ Kommunstyrelsen hk-råd är det lite otympligt många med på möten och det tar lång tid att förstå vem som är vem. Det skulle vara intressant med seminarium för hk-råden som anordnas av någon med kompetens, ej Kommun-ISO.
- ? att rådet fick mer att säga till om och att rådet fick något att sätta kraft bakom i sitt arbete.
- ? Man borde höra mer på handikapprörelsens åsikter. Vi har erfarenhet av att leva i vardagen med dess alla brister för oss som har handikapp.
- ? Ideologiska samtal, samtal mellan rådsmedlemmar runt "var står rådet", "vad tycker vi olika – lika" mm.
- ? Större engagemang.
- ? Jag vill att nämnden ger sig till känna. Att sammankalla handikappföreningarnas personer som är nominerade – utser råden och möjliggöra handikapprådets rådgivningsfunktion.
- ? Längre mandattid (minst två år). Hur få kontakt med alla handikappföreningar i kommunen och få deras åsikter.
- ? Egen internutbildning om hur stadsdelsnämnderna är sammansatta och hur de fungerar.
- ? Mer service, mer utbildning, möjlighet till att ha arbetsgrupper i speciella frågor. Möjlighet att ha tätare sammanträden.
- ? Nämndens handlingar borde komma lite tidigare, innan möten. Tidsbrist.
- ? Går inte att besvara så länge som ekonomin styr och budgeten prioriteras har handikappråden ingen praktisk betydelse.
- ? Mer eget engagemang.
- ? Möjlighet att i god tid kunna påverka verksamhetsplan och budget.
- ? Få tillräcklig information i tid, möten på bra tider.
- ? Behövs kanske en bredare representation.
- ? Det blev sämre med SDN-reformen.
- ? Vill skicka rådet på mötesteknik.
- ? Större kunskap hos politiker och delar av förvaltningen om rådets uppgifter (följa instruktion för hk-råden!) kunna träffas på kvällstid (alla är inte förtidspensionärer, jag arbetar heltid, föräldrar till fh-barn har svårt att hinna med).
- ? gärna påverka kunskapsnivån och förståelsen för "utanförgruppernas förutsättningar för att delta i stadens miljö, service och utbud".
- ? Få in fler repr från olika hk-grupper.

- ? 1/ Bättre underlag för kostnads kalkyler vid handikappanpassningar + mera relevanta fakta kring anpassningen 2/ Komma in tidigare för att med ledning av 17 (ges verkligt inflytande) kunna fatta beslut 3/ Ideologidiskussion kring värdet av funktionshindrades deltagande i samhället.
- ? Gärna förmöten så vi kan förbereda frågor fast detta kräver också mer information från nämnden.
- ? Få mer tid att sätta sig in i olika förslag. Allt ska gå så fort.
- ? Mera kontakt med resp. ledamöters handikapporganisationer.
- ? Vi skulle vilja att de tillägg/ändringsförslag etc. som vi lägger till stadsdelsnämnden alltid skulle läsas upp på nämndsammanträdet och därigenom öka möjligheten att någon ledamot lägger fram det som sitt förslag. Vi vet att våra synpunkter har kommit till nämndens kännedom gm protokollskopia + utdrag ur vårt protokoll där vi har synpunkter på förvaltningens förslag. Dessa papper finns tillgängliga vid de olika partigruppernas möten före resp. sammanträde. Jag tror ovannämnda förfarande skulle öka rådets "status". Detta skulle i sånt fall även gälla pensionärsrådet.
- ? Fler sammanträden.
- ? Bygga upp personliga kontakter med tjänstemän och politiker så att de vill föra dialog.
- ? Mindre tid för att gå igenom stadsdelsnämndens alla utredningar - att istället få arbeta med handikappfrågorna.
- ? Viktigt att allt blir ordentligt protokollfört efter möten så att vi snabbt kan ta del av beslut etc.
- ? Att klart och koncist bestämma vad rådets uppgift är; målet måste förankras = politikerfråga. Att själva bestämma hur vi ska jobba och samarbeta med förvaltning = förvaltningsfråga.
- ? Val ska ske tidigare. Beslut har inte fattats om rådet inte har informerats.
- ? Längre beredningstid inom våra organisationer.
- ? Att skippa döva repr i resp. stadsdelsnämnd och satsa på starka döv-representanter i högsta resp. organ i stadshuset.
- ? Handikapprådet fn rådgivande i olika frågor. Har ej resurs eller kapacitet arbeta i budgetfrågor. Vi skulle kunna sprida kunskap om funktionshindrade till tjänstemän och politiker.
- ? Att arbeta mer i arbetsgrupper (obs arvoderat) och delta i utbildningar för politiker
- ? Representanter från fler handikapporganisationer.
- ? Få vitala frågor på ett tidigare stadium.
- ? Måste bli inriktat även på barn. Mer aktivt, inte stå med mössan och tacka förvaltningen.
- ? Mer aktivt arbete, studiebesök i verkligheten av råd, tjänstemän och politiker. Träffar politikerna för sällan.

- ? Fler sammanträden. Driva tillgänglighetsfrågor, egen kansliresurs.
- ? Vi borde få veta mera om vad som är "på gång", utan att behöva snoka.
- ? Att stadsdelsdirektören kunde närvara i större omfattning. Även SDN:s presidium borde träffa rådet regelbundet.
- ? Arbete och genomgång av ärenden i arbetsgrupper.
- ? Behöver personlig handledning för att lättare kunna sätta sig in i sakfrågor.
- ? Handikapprepresentanternas sätt att arbeta. Jobba mer med frågorna. Mer resurser till detta.
- ? Återkoppling så man vet vad resultatet blev.
- ? Representativt –ålder - - perspektiv – sakkunnig? Rotation inom råden (som tex. tingsrätten).
- ? Kan alltid bli bättre.
- ? Rollen som rådgivare i den politiska beslutsprocessen måste erkännas och respekteras.
- ? Kanske inte så mycket i arbetssätt. Däremot vore jag tacksam om vårt råd (Vantör) förlägger sina möten på kvällstid.
- ? Bättre samarbete på stadsdelsnämnden.
- ? Kansliresurser.
- ? Ordinarie ledamöter borde vara valda på två år istället för ett år som idag + klara riktlinjer om vad HR har för befogenheter.
- ? Återrapportering av resultat från rådets arbete.
- ? Bättre åldersfördelning hos ledamöterna önskvärd. Idag har rådet en sammansättning som väger över mot "pensionärsråd".
- ? Frågorna bör man veta innan mötena alldeles för kort varsel för diskussion.
- ? Mer inflytande, bättre remissinstans.
- ? Färre anhöriga. Mer samarbete mellan råd ex i innerstan. Utbilda rådsmedlemmarna i uppgiftskunskap (vad åligger etc.).
- ? Det mesta = sättet att arbeta över huvud taget.
- ? Uppgift: att bli mer medveten om kommunikationshandikapp såsom tex. Stamning.
- ? Datorer till alla, utbildning, tekniska lika lösningar, alla som behöver ska kunna fåutbildning på e-post så underlättar det med kommunikation för synskadade. Vi är ändå i år 2000 idag. Kravet borde gå att förverkliga att allt material ska vara alla tillhanda samtidigt på tillgängligt media.
- ? Vid 2000 års upphandlingar när det gäller funktionshindrade, vore bra om en från handikapprådet satt med tjänstemannen vid dess upphandlingar.
- ? Få bättre snurr på informationsutbytet. Önskar att fler var försedda med Infonet. Kommunikation med sekreteraren går underbart bra med mail.

- ? Fler träffar politiker – handikappråd.
- ? Bla bättre framförhållning.
- ? Tätare sammanträden och mer utbildning.
- ? Bättre utbildning.
- ? Tätare sammanträden, bättre organisation.
- ? Eftersom ersättningen till rådsmedlemmar är för låg blir det den som har tid och lust som utses. Det finns många kunniga inom hk-rörelsen men de har inte råd att sitta i råden eftersom de arbetar.
- ? Skulle önska att arvodet var högre så att fler kan ägna mer tid åt HR, även yngre heltidsarbetande. Idag är pensionärer överrepresenterade.

Ordförande/vice ordförande (*handikapprådets kontakter och arbetssätt gentemot nämnden*)

- ? Inget är bra som det är nu i bemärkelsen att allt arbete (inte bara våra relationer till handikapprådet) alltid måste utvecklas.
- ? Mer aktivitet från rådets sida.
- ? Ledamöterna själva menar att de ej representerar de boende (handikappade) i stadsdelen utan de kommer några av dem från centrala organisationer. Den lokala förankringen har på detta sätt gått förlorad.
- ? Bättre framförhållning med HK-synpunkter inför nämndbeslut.
- ? Kontakt vid något tillfälle per år när rådet och nämnden har ett kort möte.
- ? Protokollet bör delges nämnden.
- ? Efterlyser större intresse och aktivitet eller tiger hälsan still?
- ? Vi skulle träffas fler gånger än vad vi gör idag.
- ? Mer ingående diskussionsmöten vid byggärenden som remitterats till sd. Även anpassning i fskl och skola – inte bara av den fysiska miljön. Kunskapsförmedlare.
- ? Få synpunkter från råden tidigare.
- ? Kontakterna kan öka ytterligare.
- ? Handikapprådet skall tillmätas större betydelse.
- ? Rollen för rådet är oklar. Det är inte från HK som vi får de konstruktiva förslagen om hur handikappades intressen bör tas tillvara.
- ? Regelbundna träffar med presidierna.
- ? Kanske att de inte skulle vara så reaktiva utan mer driva egna frågor.
- ? Svårt att svara på, både nämndledamöter och handikapprådet får diskutera om det finns ev. förslag till förändringar. Inte aktuellt just nu.
- ? Mer kontinuerlig kontakt. Gemensam utbildning och diskussion.
- ? Tätare kontakter.

- ? Mer aktiva råd som direkt deltar i planering och uppföljning inom samtliga verksamhetsområden. Rådgivning till tjänstemän och besiktningar också önskvärt.
- ? Handikapprådet skulle kunna vara mer aktiv mot presidiet vid frågor som särskilt berör dem.
- ? Ta med handikapprådet i beredningsfasen (inte tycka om färdigt förslag). Mer direkt kontakt med nämnden.
- ? Att handikapprådets yttrande ges stor vikt. Att man alltid inhämtar kunskaper från KHR.
- ? Gärna en närmare kontakt, presentation av aktuellt arbete osv.

Sekreterare i handikappråd

- ? I riktlinjerna bör finnas vägledning för rådets medlemmar i frågor när ledamot är personligt berörd av fråga som tas upp i råd, förv. eller sdn. Ledamoten bör avstå att yttra sig som ledamot i HK-rådet och yttra sig i annat sammanhang som enskild person.
- ? Gäller ett arvode till ledamöterna i referensgrupper/intressegrupper, som har initierats av egna förvaltningen eller andra förvaltningar (alltså grupper utanför själva mötet med protokoll mm) Arvode bör finnas för gruppmöten utanför själva handikapprådsmötet.
- ? Rådet borde ta mera egna initiativ till frågor som tas upp.
- ? Presidiet borde visa intresse och kalla till möten.
- ? Fulltaligt råd vore bättre. Nämnden borde bry sig lite mer om rådet. Svårt få presidieträffar med rådet.
- ? Resurser måste sättas till, varje förvaltning behöver en person med speciell kompetens inom funktionshinder behov mm. Rådets nuvarande funktion kan ifrågasättas. Byte av ledamöter varje år gör att utvecklingsarbetet går oerhört långsamt och bristande kontinuitet gör att man får börja om från ”ruta ett” igen.
- ? Att vara handläggare i handikappfrågor krockar ibland med uppdraget som sekreterare. Nämndsekreteraren borde vara sekreterare också i råden och kanske knyta råden närmare nämnden.
- ? (Bra som det är nu) Generellt är handikapprådets ledamöter aktiva. Man har indelat sig i intressegrupper. Genom detta är det enkelt att få rådets synpunkter när ärenden ska beredas inför nämndens sammanträde. Detta uppskattas av flertalet avdelningar inom förvaltningen.
- ? Rådets möjlighet att påverka myndighetsbeslut enligt miljöbalken är inte möjligt.
- ? En direktkommunikation med berörd handikapporganisation tex. astma/allergi vore att föredra framförallt från effektivitetssynpunkt, för bl a kunskapsupbyggnad i handläggning av vissa ärenden.
- ? De nuvarande lokala handikappråden anser jag vara för stora. Bl a finns det

damöter som nästan aldrig yttrar sig. Numerärt mindre råd vore nog bättre. Expertkompetens kan oftast adjungeras in vid behov (el synpunkter inhämtas på annat sätt från berörd handikapporganisation).

- ? Rådet skulle träffas dagtid så att det blir lättare att få tjänsteman att föredra olika ärenden. Detta förutsätter att rådets ledamöter kan få ersättning för förlorad arbetstid så att de kan gå ifrån sina arbeten.
- ? Det är tungtrott idag. Många ledamöter återkommer till samma frågor gång på gång
- ? Möjlighet att arb i arbgrupp (-arvodering), kanske smtr på kvällstid, mer uppföljning av produktionen och av hur förvaltningen arbetar med tillgänglighetsfrågor. Bättre utnyttjande av rådet som resurs åt förvaltningen. Koppling till nämnden. Tydlig positiv inriktning från förvaltningsledningen i förhållande till rådet
- ? Rådets sekretariat centralt så att information flödar, f.n. har jag en mycket perifer placering i org – och får inte mer info än någon annan personal (=via mailade minnesanteckningar från kontorsledningens sammanträden). Har själv fått begära nämndens föredragningslistor och protokoll. Där hittar jag relevanta frågor "i efterhand" när det är för sent att påverka. Förtydliga rådets uppgifter och befogenheter etc.
- ? Avsikten är att handikapprådet ska utvecklas kontinuerligt. Vi ser över rutiner, vilka ärenden som ska belysas mm.
- ? Vi har handikappråd två gånger om året eftersom det är tvunget att ha handikappråd och alla som är folkbokförda i Stockholm även tillhör stadsdelsnämndernas handikappråd skulle vi egentligen inte behöva ha något handikappråd tycker jag.

Handikappföreningar

- ? Rotation. Eventuellt endast ett uppdrag per person. Om möjligt egen erfarenhet/kunskap inom aktuellt område. Brukarrepresentation. OBS – inte kunna sitta både i valberedning och i handikapprådet.
- ? Resurser måste ställas till förfogande. Politiker följa rådets arbete mer aktivt. Det demokratiska arbetet fördjupas. Handikapprådet har stor kompetens som borde tas tillvara mer när det gäller information till stadsdelens verksamheter. Även som rådgivande organ i olika frågor som rör funktionshinder.
- ? Att det är verkliga råd och att de råd föreningen ger lyssnas till och följs upp. Att upphandlingar sker med en erfaren grupp där vår förening ingår (om det gäller vår personkrets).
- ? Det behövs en handikappombudsman respektive handikappinspektörer.
- ? Mer drivande, mer utbildning, studiebesök i verksamheten. Råden är också beroende mycket på kompetensen som finns inom området.
- ? Vi skulle vilja att staden skulle erbjuda utbildningsträffar. Att kommunstyrelsens handikappråd borde se till att en gång om året ordna en träff med alla som sitter i

de olika handikappråden.

- ? Att tidigare komma med i planeringsprocessen.
- ? Eftersom vi inte vet om någonting gjorts.
- ? Större spridning på olika organisationers representation. Samt i större utsträckning att det blir en handikappad som representerar, inte tjänstemän.
- ? Handikappfrågorna måste prioriteras, både vad gäller kunskapsspridning och resurser. Stadsdelsnämndsreformen har utarmat kompetens för våra medlemmar.
- ? Jämnare fördelning av frågor om fysiska och psykiska funktionshindrade. Hkr borde arbeta mer självständigt och även ta upp "egna frågor".

"Är det några ytterligare synpunkter Du vill framföra angående de kommunala handikappråden eller annat som rör funktionshindrade?"

Ledamöter/ersättare

- ? Få tillbaka färdtjänst och hemtjänst och förbättra.
- ? Får ta del av massor men tycker det är för svårläst.
- ? Ibland så känner vi oss som "gisslan" åt nämnden. Ett gäng staffage-figurer. Man tar inte vår expertkunskap på allvar. Arvodet är också lågt – man kan undra vad de "sakkunniga" inom riksdag och regering får i arvode! Vi är faktiskt experter och man borde rådfråga oss mera. Men finns det inga pengar så är ju alla fina planer och ord meningslösa.
- ? Jag hoppas verkligen att det kan bli ordning på denna organisation och att berörda föreningar får lov att svara på denna eller liknande enkät, det är där demokratin ska avhandlas.
- ? Handikappfrågor är ej prioriterade.
- ? 1/ Avfasning av fler trottoarkanter. 2/ Bättre belysning på gångvägar och vid tunnelbanan. 3/ Bättre skyltning vid busshållplatser. 4/ Bidrag till butiker så de kan sätta dit dörröppnare. 5/ Sänka brevlådorna för oss som sitter i rullstol. 6/ Bättre snöröjning, inte lämna höga vallar som man inte kan komma över, med rullstol är det omöjligt. Då får vi som sitter i rullstol stanna inomhus.
- ? I rådet bör alla vara ledamöter, oftast är endast en representant för resp. organisation vald/nominerad. Ledamöter kan nomineras från annan stadsdel, för att få kompetenta ledamöter.
- ? Det behövs olika stora och små forum där man kan komma till tals. Också mer frisk fläkt, i att hk-rådet har möten på olika platser för att kunna sprida den kunskap vi har, samtidigt få en bättre uppfattning om organisationen i staden. Det är viktigt att man inte bara sitter av tiden och att man har tillräckligt med självinsikt för att förstå sin roll som handikappråd. Har hk-råden perspektiv på att se hk ungdomars perspektiv? Eller bara vanliga ungdomars - i första hand? Man blir dessutom förvånad och förbannad på representanter som själv är rökare företräder Astma och Allergi men är så bekväma att man röstar emot förslag med

vid postens entré – rökning undanbedes nära entrén. Var finns insikten och moralen? Hk-ungdomar vill gärna bo i billiga ungdomslägenheter som andra. Om hk-rådet godkänner byggplaner som inte har accepterade byggmått till spec. ungdomslägenheter och samtidigt glömmer bort hk-ungdomar. Då skäms jag för att sitta med i det hk-rådet. Under tiden jag har suttit i det lokala hk-rådet – 2 år – har vi haft politiker hos oss en gång. Vi är hänvisade till nämndmötena men då uppstår ingen dialog och allt är redan bestämt i förväg. Det är inte rätt tillfälle att påverka och vara lyhörd, dessutom inför publik och politiker. Politikerna sitter på podiet oåtkomliga, är ingen bra förutsättning. I vilket skede ska hk-rådet ge råd? Är det till tjänstemännen i första hand på lokal nivå? I kommunstyrelsen hk-råd sitter vi tillsammans med politikerna alltid och de kan styra vad de vill ha råd om, det är bra. I det lokala hk-rådet tar man oss inte riktigt på allvar. Tack för ordet.

- ? Som det är idag är det ett spel för galleriet med råden, det finns nog inte ett råd som är det andra likt. Alla har olika förutsättningar.
- ? Skulle vilja se mer resultat av det vi beslutar om och det vi framför på våra sammanträden. Ofta möts vi av beskedet att pengarna inte räcker. Nedskärningarna tycks ofta drabba den som behöver resurser.
- ? Skulle behövas flera ledamöter då det finns flera vakanser. Vissa h-grupper blir ej repr, som RSMH. Vi har gjort stora ansträngningar att få in fler men ej lyckats.
- ? Vi hoppas nu på bra anslutning från förtroendevalda och tjänstemän till vår planerade ”inlevelseutbildning”.
- ? Möjligheter att påverka beslut borde ökas. Man tar upp frågor i rådet men i realiteten är besluten oftast redan ”fattade”. Speciellt i frågor där rådet är negativt till förvaltningens sätt att sköta tex. gruppboheter, är det svårt att påverka. Vet inte hur detta ska förbättras. Takten är för hög och stressig.
- ? Handikapprådets roll och betydelse oklar. Svårt att konkret se om HKR synpunkter beaktas. Svårt att följa upp. Är HKR ett skydd som SDN kan hänvisa till vid ev. kritik?
- ? Tillse vänligen att nämnden/förvaltningen ger sig tillkänna.
- ? Jag tror att adresslistor över alla handikappföreningar med lokalföreningar borde finnas på varje lokalt handikappråd. Jag tror även att bättre samråd med de lokala pensionärsråden skulle kunna vara bra exvis vid kontroll av yttre miljöer där vi har samma behov av tillgänglighet.
- ? 1/ Stadsdelsdirektören bör närvara vid samtliga rådets möten. 2/ Sekreterare i rådet ska vara en kunnig och engagerad tjänsteman som inte är rädd att se problemen från de funktionshindrades perspektiv.
- ? Jag har inte kunnat engagera mig i uppdraget på önskvärt sätt. Det beror på eget mycket krävande arbete (svårt att ta ledigt och koma ifrån) i kombination med egen sjukdom. (Om jag tar ledigt måste tiden arbetas in vid annat tillfälle – svårt att orka med) Jag har i alla fall noggrant läst material som skickats till mig – som varit mycket bra och tar upp viktiga frågor. Jag tror tyvärr inte denna arbetsform ökar möjligheten till inflytande eller utvidgar demokratin.

- ? 1/ enkäten, svårt att svara på vissa frågor. 2/ Rådets arbete och inflytande försvåras av ekonomi och "lokalfrågor" för nämndmöten. 3/ Rådets synpunkter blygsam betydelse – budgeten avgör behandlingen av sakfrågan.
- ? Som synes ovan är enligt min mening antagligen Öfm's verksamhet så "atypisk" (i allt väsentligt styrd av lag) att den knappast kan påverkas av hk-rådets synpunkter. Jag såg sammansträderna hos Öfm mest som en källa till värdefull information om hur Öfm's gode mäns förvaltares verksamhet fungerar och bör fungera.
- ? En reform som bör fortsätta och för tidigt att utdöma. Bör ges större resurser för att uppnå fördjupad demokrati. Det är nyttigt även för politiker att ha ett opolitiskt öga som betraktare.
- ? Det är viktigt att det lokala handikapprådet har en sekreterare som har god insyn när det gäller ärenden som är under behandling inför nämndsammanträden och goda kontakter med de ansvariga tjänstemännen – då kan handikapprådet bli inkopplat på ett tidigt stadium och komma in i planeringsstadiet!! Så är det i Liljeholmen!!
- ? Svårt att besvara frågor om handikappråd generellt då jag sitter i två. Eftersom KS handikappråd inte har fungerat alls, har jag valt att bara redovisa mina erfarenheter från GoF som dessutom är speciellt eftersom stans tillgänglighetsprojekt på 100 milj ligger där. Saknar erfarenhet från stadsdelsnämnderna. Tillgänglighetsprojektet är ett exempel där KS och dess handikappråd borde ha samordningsuppgifter mellan facknämnder, bolag, olika kommunala enheter och stadsdelsnämnder.
- ? ~~Kommun- och stadsdelsnämnderna~~ kan mera direkt påverka beslutsfattarna. I presidiet kan jag få personlig kontakt med ordförande och vice ordförande, vilket är bra för framtida kommunikation.
- ? Jag har en känsla av att politikerna tar lite för lätt på våra frågor, en del verkar som om dom inte läst igenom mötesprotokoll från HKR. Det behövs mycket information om funktionshinder.
- ? Vi är blinda för de icke fysiska handikappen.
- ? Politiker, tjänstemän, ledamöter i hk-råden måste begripa att det finns många funktionshinder och många kombinationer av fh. Det innebär att behoven av tillgänglighet och service är mångfacetterade – det är inte bara lättöppnade dörrar och breda parkeringsplatser, ljud och ljussignaler vi ska kämpa för. Den dag en måttligt utvecklingsstörd person kan åka buss/T-bana på egen hand, när biståndsbedömaren erbjuder en individuell plan och den som bor i gruppboende kan välja att inte "bli konkurrensutsatt" för att han/hon är nöjd med servicen kan jag överväga att på allvar utbyta tankar och erfarenheter med både politiker, tjänstemän och kamrater i "rörelsen" som sitter i hk-rådet!
- ? 1/ jag skulle önska att Kommun-HSO fick stöd att ta fram ett litet häfte som ges till "nybörjare" med –organisation, -roll, -inflytande, -gemensam info. Generellt och specifikt för facknämnd och stadsdelsnämnd. 2/ Att varje facknämnd anordnar en infodag om resp funktionshinder till berörda anställda/politiker

man kan tillgodose funktionshindrades tillgängligheter i regelverket.

- ? Demokrati tar tid och kostar pengar, önskar att all byråkrati som kostar kunde läggas direkt på verksamheten.
- ? Jag har suttit i tre olika konstellationer av HKR på tre valperioder. Kultur och fritid, kultur och idrott, kultur och stadsarkiv. Det säger sig självt att arbetet blir ryckigt när inriktningen ändras så ofta. Vi har varje gång just börjat få upp ångan när det blir nytt. Önskar få arbetsro och kontinuitet och jag vill säga att de personer från kommunen (tjänsten) som kommer på mötena är engagerade, kunskapssökande och duktiga – och de framför synpunkterna från rådet – men
- ? ~~Det kan bli~~ bra med handikapprådets arbete om alla sätter sig in i de olika nämndernas arbete, är beredda att delta i arbetsgrupper och inte bara sitter tysta.
- ? Jag tycker att man ska informera i skolorna om handikapp och tillgänglighet, inom samhällskunskapen och redan från ca 10-årsåldern. Ger man barnen insiktsutbildning växer den generationen upp med kunskap som de kan jobba vidare på. Då kan man skapa "ett samhälle tillgängligt för alla".
- ? Jag tycker som sagt att råden i alltför hög grad ägnar sig åt den fysiska tillgängligheten. Det är viktigt det också men frågor om integrering, attityder till funktionshindrade och jämlikhet för funktionshindrade berörs knappast alls. Vi blir behandlade som småbarn! Ex vis ordet "handikappomsorg": vuxna, myndiga personer behöver ingen "omsorg". Vi behöver hjälp med det vi inte klarar pga. funktionshinderet!
- ? Det är skrämmande att politiker och tjänstemän har så lite kunskap om FN:s standardregler för funktionshindrade. Så länge de inte måste (sanktioner) arbeta efter dem, så länge blir det bara förändringar på ytan.
- ? Efter sdnreformen lättare att nå fram med frågorna men resultaten har inte alltid blivit de önskade. Att arbetet med att förverkliga de mål som finns i handikappplanerna sker i samråd med handikappråden och -organisationerna.
- ? 1/ Kommunen bör utnyttja svällpappstekniken för att förse blinda och synsvaga med taktila kartor som hjälp för orientering. All erforderlig utrustning finns i alla kommuner förutom en apparat som kostar 10 000 kr. 2/ Satsa på eldriven "rullator" där den rörelsehindrade åker stående på en platta. Vändradie 40 cm. Kan också användas i små lägenheter.
- ? SDN-reformen har gjort det lättare men det är dock svårt i vissa gatu- och trafikfrågor, då dessa ligger kvar centralt. Har här redogjort för de lokala handikapprådet där jag i stort har mkt positiva erfarenheter. Det är av stor betydelse – som i vårt råd – att en erfaren sekreterare ställs till rådets förfogande. Betr facknämnden är arbetet påbörjat. Jag hoppas och tror att man ska arbeta efter samma modell som i "mitt" handikappråd. I denna facknämnd för en liten förvaltning har vi fått kontakt med tjänstemän som är besjälade av tanken på god tillgänglighet för funktionshindrade.
- ? Vi har i kyrkogårdsnämndens handikappråd en åtgärdslista som vi går igenom varje sammanträde. På den för vi upp olika punkter som undanröjer bekymmer

för funktionshindrade. Vi får rapporter om och hur och när de olika punkterna kan åtgärdas, eller som är åtgärdade.

- ? 1/ Rutin för introduktion av nya i ett handikappråd behövs. 2/ Tjänstemännen måste ges utbildning i att använda handikappråden och det borde vara självklart att de tar kontakt i olika frågor och använda den eventuella kunskap och erfarenhet som finns. 3/ Tjänstemän bör veta att handikappråd inte är lika med brukarråd. Representanterna driver organisationsfrågor och ideologi.
- ? 1/ Mer utbildning om vad vi "valda" har för möjligheter att själva kunna styra vårt arbete i handikapprådet + mer utbildning i vilka/vilken turordning vi kan ta egna kontakter med ex kommunstyrelsens HK-råd/eller tex. berörda politiker i landstinget.
- ? Nästan alla i samhället saknar texttelefon tex. i vårdcentral, läkare, sjukhus, polisstation, T-central, Arlanda, resebyrå. Viktig information till döva om vad som händer i samhälle, katastrof, olycka, storm mm. Vi döva hör inte när någon informerar om akuta fall och nyheter. Även saknar textat TV i TV nyheterna och alla program samt olika händelser. Dessutom i tunnelbana, saknas informationsskyltar. Skyltarna på perrongerna om möjligt förses med förse-
ningsinformation
- ? Tingsförbättring visioner och mål saknas eller är alldeles för oklara. Nu bollas frågor hitan och ditan på central nivå eller sdn-nivå eller facknämnd. Många "uppfinner hjulet" flera gånger. Nu beror det på enskilda personer om en fråga kommer upp och vad beslutet blir, inte på de funktionshindrades behov eller på de resurser som finns. Nu många detaljfrågor men helhetssyn saknas.
- ? Önskar få gå några utbildningar.
- ? Ta fram en enkel räknesticka. 2 tolkar per handikappråd *8 per år blir 16 tolkar 24 stadsdelsnämnder = 384 *144 (6 möten *24 stadsdelsnämnder) = då blir det ofantligt stor tolkbrist i hela Storstockholms och oftast är det få eller nästan inget värde att sitta i handikapprådet där det inte handlar om dövfrågor. Satsa på högsta organen där döva representanter sitter i för det handlar om hela Storstockholm. Över 800 tolktimmar kan användas på ett vettigare sätt –sjukhus, utbildning, skolor m fl får mer utbyte av tolkhjälp än att sitta i ett handikappråd tex. i gamla Stan. Vad kan de göra för döva. Men ja för rullstolsbundna (tex.), gatufrågor eller boende.
- ? Representanter i handikapprådet borde väljas för längre tid än ett år, minst två år. Det tar lång tid att sätta sig in i arbetsformer och få kunskap om förvaltningen. Mer marknadsföring för handikappråd och dess representanter. Bra att vi börjat med arbetsråd.
- ? Tolkbrist för döva – sjukhus, sjukhem, vårdcentraler mm. Min önskan är att hörande som kan teckenspråk har lätt att prata med döva. Vi lever bland hörande i samhället som inte kan "tala". Ingen text på TV tex. sport, bingo, ABC trots vi betalar licens, för ingenting.
- ? Att vi får möteshandlingarna tidigare så vi gemensamt kan gå igenom detta innan vi döva träffar personalen från stadsdelsförvaltningen.

- ? Jag har inte varit med i handikapprådet så länge, men är man intresserad så lär man sig på mötena och i de kommittéer man ingår i.
- ? Handikappråden är endast rådgivande. I vår stadsdel har inget genomförts från handikapprådet som föreslagits från -98 och framåt. Känns mer som en skyldighet från förvaltningens sida. Tragiskt. Känns meningslöst att sitta med.
- ? Det tar för lång tid innan man åtgärdar gatumiljöns brister (lysen, gropar mm). Gubbängen. För korta intervall vid övergångsställen. Farsta. Uteserveringar tar för stor plats.
- ? Bra om handikapplanen följs upp budgetmässigt och inte blir till intet förpliktande tjugigt dokument.
- ? I rådet har jag flera gånger pekat på att det inte är bra att man har en gemensam org. för äldre- och funktionshindrade. Chefer på förvaltningen har huvudsakligen bakgrund från äldreomsorgen.
- ? Vi borde upplysa mer att vi finns till. Många har aldrig hört talas om HK-råd, fastän de har en exvis nära anförvant-familjemedlem t.o.m. i samma hushåll. Vi måste marknadsföra oss!!! Men hur? Hjälp oss!!!
- ? Ta upp informationsteknikens möjligheter till "handikappanpassad" information för olika handikappgrupper. Ev informationsseminarier där olika grupper kan informera om sin "handikappgrupp" och deras behov.
- ? Stan måste satsa mer på informationstillgänglighet för informationshandikappade.
- ? Politiker i allmänhet har en mycket "dimmig" uppfattning om handikappades behov eller väljer att "förtränga" behovet av åtgärder. Ingenting får kosta pengar. Alla möjligheter utnyttjas för att flytta kostnader till "någon annans" bord.
- ? Utveckla sammansättningen och organisation. Kvällstid. Barn och ungdom – barnkonventionen?! Öppna sammanträden –diskutera. Som punkt 1 vid nämndens sammanträde för att "integrera" kunskapen i nämnden. Mindre formalia och mera kreativt "våga tänka högt".
- ? Tacksam för att det finns såduktiga sekreterare till råden. Utan dem skulle det inte fungera.
- ? Mera samarbete mellan handikappråd/gatu- o fastighetskontoret, gator/trottoarer. Håll i gångbanor mycket farligt för synskadade, risk för skador.
- ? Nästan INGEN återrapportering om vad som händer med de frågor rådet tar upp.
- ? Det som nämndes tidigare, inte bara prata -> verkställa långplanering viktig tex. gruppboende för nya grupper tex. autism. Fritid! Tillgänglighet på samma villkor som för friska, så är det inte tex. simhallar Eriksdalsbadet handikappomklädning! Sorgligt!
- ? Mina svar utgör svidande kritik av mitt eget LHR. Vi är flera ledamöter som skulle vilja ha det annorlunda.
- ? En del förslag finns inget ekonomiskt utrymme för.
- ? Att man uppmärksammar kommunikationshandikapp såsom dyslexi och

ning.

- ? Jag tycker att det borde finnas minst en eller två funktionshandikappade som arbetar i varje stadsdel. Som tex. tillgänglighetskonsult ansvarig för all tillgänglighet, fysisk miljö, information och kommunikation. Sen borde alla medborgarkontor ha en anknuten som är närmare äldre, funktionshindrade och barn med speciella behov. Som tex. handikappombudsman för stadsdelen som är påläst och både in mot förvaltningen och ut till verkliga livet och medborgarna.
- ? Till kommunstyrelsens råd så behövs det ett väl fungerande kansli samt att det bör ligga direkt under kommunstyrelsen och inte under socialtjänstförvaltningen.

Ordförande/vice ordförande

- ? De lokala råden kan ju inte representera alla handikapp. De har dessutom ingen eller begränsad kontakt med SDN-verksamheter för psyk. Eller fysiskt handikappade. Kanske får man acceptera denna mångfald och alla dessa nivåer. Och som politiker försöka att ändå se helheten och skaffa sig överblick. Livet består av småbitar. Gäller att se mönstret!
- ? Det krävs större utbildningsinsatser, djupare demokratiskt arbete mellan råd och nämnd, bättre samverkan mellan intresseorganisationerna lokalt och handikapprådet, informationsinsatser och rådgivning från råd till förvaltningens olika verksamheter efterlyses.
- ? Jag tror att handikapprådet skulle ha stor nytta av ett handikappkansli. För praktiska göromål och för omvärldsbevakning.
- ? Viktigt att handikapprådets status ökar. Politikernas kunskap om handikappfrågorna bör ökas.
- ? Det är viktigt att KS handikappråd har förutsättningar att leva vidare med tydligt mandat. Jag får uppfattningen att rådet negligeras idag och att politiska intresset inte är särskilt stort. Rådet borde ha ett samordnings- och uppföljningsarbete. Övrigt, psykiska handikapp har för lite plats i lokala råd och KS rådet. Betoning sker på fysiska funktionshinder.
- ? På mp-initiativ har jag tryckt på att kommunstyrelsen bör ha en mer samverkande roll till de lokala handikappråden i staden. Hur vi ska göra det på bästa sätt, skall utredas. Jag har dessutom bett att få veta ansvaret vad gäller information/utbildning till HSO:s handikappråd, samt LSS, sekreterare etc (tjänstemän). Vidare har jag krävt ytterligare information vad gäller upphandling inom Stockholm av olika experter inom juridik, upphandling, handikapp, men det är svårt att få svar. Får fatta egna beslut.

Sekreterare i handikappråd

- ? Att hkr lämnar synpunkter i tid hänger på hur snabba och effektiva vi är med info och utskick av utkast för att de ska hinna med samt när vi själva får info samt

ras eget interesse.

- ? Viktigt att arvoderingen finns kvar och att ledamöterna ersätts vid arbete i grupper etc. Inläsningstjänsten är en förutsättning för att sdf ska kunna ge en god service till synskadade – blinda, men den bör utökas. Tar på tok för lång tid. Inkommande handlingar inom staden bör även mailas till förvaltningarna eller ges på diskett.
- ? Jag upplever att man som sekreterare mycket är en person som sitter i mitten med en mycket viktig roll och kunskap (som "spindeln" i nätet) kontakter åt alla håll, med alla.
- ? Jag tror att man på stadsdelsförvaltningen underskattar den tid det tar att utföra sitt uppdrag. Men också hur viktigt handikapprådet (ledamöterna) är och därmed också sekreteraren i rådet.
- ? Rollen som sekreterare är inte enhetlig inom staden. Kanske skulle handikapprådet ges större "tyngd" om nämndledamöter ingick dvs en sorts utskott istället för råd.
- ? Om man vill att råden ska ha reellt inflytande borde de få ersättning för förlorad inkomst om de bildar arbetsgrupper runt någon fråga.
- ? Det borde vara obligatoriskt för nämnden att ha kontinuerlig direktkontakt med råden.
- ? Som tidigare sagts, det är svårt att kombinera rollen som handläggare och sekreterare.
- ? Rådets medlemmar borde få mer info om vad det innebär för ansvar och befogenheter att sitta i ett handikappråd.
- ? Oklart var rågången går mellan att vara tjänsteman och vara lojal mot organisationen och när man informerar handikapprådet för att få "lobbyliknande" verksamhet från rådet i en viss riktning.
- ? Inom ramen för offentlighetsprincipen och allmän handling är tidsramen begränsad till få dagar då rådet har möjlighet ta del av ärenden. Rådet sammanträder fredag före nämndsammanträdet tisdag. Om synpunkter skall till nämnden skickas justerat protokoll till ledamöterna.
- ? Personligen har insikten om de handikappades situation ökat, vilket varit positivt. Jag menar dock att de handikappades frågor bäst hanteras i de förvaltningar som har ett direkt utföraransvar. För övrigt vill jag hänvisa till förvaltningens synpunkter och MHN's beslut 22 febr 1994, §54.
- ? Min roll som sekreterare är en administrativ funktion i samband med rådets sammanträde.
- ? Man är ganska utsatt och ensam som sekr. i ett handikappråd. Ibland ses man som en del av rådet ("i i handikapprådet...") ibland ses man som förvaltningsrepresentant (Du som ingår i förvaltningen...). Inför ett sammanträde är det en del att ihågkomma:
 - Är lokalen rullstolstillgänglig?
 - Lägg ut hörselslingan!

- Handlingar sänds på diskett till den synskadade med mera, med mera
- ? Viktigt att råden finns kvar. Kanske ska rådets medlemmar koncentreras till närmiljön, stadsdelarna och kommunstyrelsen + gfk. Lite för många råd i staden vilket märks i att det är svårt att rekrytera medlemmarna i organisationerna, räcker helt enkelt inte till.
- ? Efter varje val av nytt råd (ofta väljs ju de gamla om) skulle de helt nya ledamöterna erbjudas kurs i "att arbeta i handikappråd" dvs hur stad och stadsdelar är organiserade, tjänstemäns och förtroendevaldas roller. Lagar etc.
- ? Lämnar ofta synpunkter i tid – om det är möjligt. Det är ju stor tidspress på alla håll. Det är mindre vanligt nu än tidigare att handikapprådet glöms bort.
- ? Kunskapen om handikapprådets uppgift och roll förefaller dålig inom förvaltningsledning och därmed hela förvaltningen. Ingen ambitionsnivå har deklarerats från förvaltningsledningen ut till personalen i fråga om handikapprådet, inte heller till sekreteraren. Från olika nivåer inom förvaltningen uppfattas rådet ofta som besvärligt och krävande – sällan som en tillgång. Kunskapen om rådets uppgift och roll inom nämnden förefaller också ligga på en låg nivå, men det är svårt att veta, eftersom kontakten med nämnden (presidiet) är sparsam (har under ett skede tom ifrågasatts) och återhållen. Kontakten med nämnden i sin helhet är obefintlig. Kontakten mellan sekreterare och nämnd är i princip också obefintlig. Det är inte alls klart hur nämnden ser på rådets uppgift och hur det ska verka i nämnden och i förhållande till förvaltningen. Avståndet mellan nämnd och råd är tom ännu större än mellan råd och förvaltning. Det är tämligen säkert att många för funktionshindrade viktiga frågor aldrig når handikapprådet eller når rådet först "i efterhand", efter att ordföranden i rådet eller sekreteraren "snokat upp" dem i nämnden dagordningar eller i protokoll eller på annat sätt. Om förvaltningen i det praktiska arbetet anammade de handikappolitiska målen som angivits i upprepade handikapplaner och officiella ställningstagande om normalisering och integrering av handikappfrågor i det ordinarie arbetet skulle rådet inte behöva arbeta så hårt. Handikappfrågor har låg prioritet.
- ? ~~Rådet~~ som sekreterare tenderar att bli mycket ensam och tung att bära. Hamnar mellan förvaltningen och rådet och får ta emot kritik från förvaltningen mot rådet och vice versa utan att kunna göra något åt den. Det råder ständig brist på tid eftersom den ska räcka till också det "ordinarie" arbetet. Avslutningsvis vill jag framhålla att kontakten med rådet och dess ledamöter och ersättare är mycket stimulerande och närande för en person som vill bidra till framsteg inom detta område. Med förhoppning att den nu aktuella utredningen om handikappråden ska bidra till att råden inte blir "en bricka i ett spel för gallerierna".
- ? Viktigt med en föredragande tjänsteman från förvaltningens ledningsgrupp i rådet, med möjlighet att i god tid initiera frågor där handikapperspektivet är viktigt.
- ? Ledamöterna måste kunna få ersättning för den tid de ägnar åt rådets arbete. Även utanför protokollförda sammanträden tex arbetsgrupper, referensgrupp vid

handling mm.

- ? Vi är en tillsynsmyndighet och inte en förvaltning i vanlig mening. När en god man eller förvaltare förordnas för en person skall ju gode mannen eller förvaltaren tillvarata den personens intressen. Vi granskar gode männens och förvaltarnas skötsel av ekonomi mm gentemot huvudmännen.

Handikappföreningar

- ? Att arbeta med barnkonventionen i ryggen. Att söka samarbete mellan PRO och (handikappade) funktionshindrade äldre. Att handikappråden är representativa även åldersmässigt. Ev. rullande schema. Bara en funktion och inte flera (till kontroll) utan öppna för nya krafter. Mentorskap. Roterande ordförandeskap likaväl som sekreterare. Vem har företräde? Att valberedningens arbetskriterier lämnas för kännedom. Likaså valet av ordinarie och suppleant. Samt antal år max i handikappråd.
- ? Nu när mycket verksamhet som rör människor med funktionsnedsättningar anbudsupphandlas är det viktigt att HSL:s § om samverkansskyldighet fullgörs. Med brukare, anhöriga, gode män och intresseorganisationer. Innan förfrågningsunderlaget fastställs ska kraven man kan ställa diskuterats och det på individnivå. Allt enligt lagen om Stöd och Service intentioner. Med respekt för den enskilde individens integritet och självbestämmande. Behoven måste tydliggöras mycket detaljerat och konkret.
- ? Oftast är det den personliga omvårdnaden om individen som minskar, i vissa fall helt uteblir vid minskningar av personal. Även omvårdnaden om hemmet brister allvarligt.
- ? Egen regi anbud måste finnas menar vi. Det är brukarna som slutligen ska fälla avgörandet, vem eller vilka de vill ha i sitt hem (gruppboheter).
- ? Då vi är en länsförening, så har vi väldigt lite med kommunerna att göra (28st). Vi inser dock att alla goda krafter behövs och önskar er framgång.
- ? KHR – fyller en viktig funktion när det gäller att se till att funktionshindrade och deras organisationer påverkar de beslut som kommunen tar.
- ? Det är en process som tar tid. Men vi tycker att avveckling av handikappkansliet var ett misstag.
- ? KHR har fått decimerade resurser och detta inneburit försämrade möjligheter för KHR att bilda arbetsgrupper för att bearbeta vissa områden/ämnen.
- ? Afasidrabbade kan ej delta i råd på samma villkor som andra. Tal, läs- och skrivsvårigheter gör att man ger upp och inte kommer till tals. Vårt förslag är att en gång per år bjuds personer med afasi tillsammans med stöd från föreningens kansli, in till ett möte där afatiker i lugn och ro får föra fram sina synpunkter. Vi bifogar ett häfte där det klart framgår vilka svårigheter våra medlemmar har.
- ? Genom handikapprådets breda representation från medlemsorganisationerna, finns unika möjligheter som kan tas tillvara betydligt bättre än vad som sker idag.

Handikappråden är rådgivande organ som ska ta initiativ till förbättringar för handikappade. För detta krävs att vi god tid få del av handlingar innan beslut fattas.

- ? Handikapprådets unika möjlighet/kunskap måste värnas om och handikappråden måste ges starkt stöd i sitt arbete.
- ? Angående stadens nya organisation. Styrelsen för SRF Stockholms stad vill dels förmedla några erfarenheter och dels framföra några förslag, med anledning av stadens nya organisation.

Stadsdelarna

Det råder stora variationer när det gäller kvalitet och service mellan de olika stadsdelarna. Detta gäller såväl på det individuella planet som när det gäller samverkan och inflytande för handikapprådet.

Konkurrensutsättning

Vi har noterat stora variationer och brister när det gäller samråd hos såväl stadsdels- som centrala nämnder. I en del fall har vi inte fått någon som helst information eller möjlighet att lämna synpunkter på förfrågningsunderlag trots att upphandlingen berört synskadade stockholmare.

Handikappkansli/handikappombudsman

Vi är övertygade om att det är en värdefull funktion i staden. I skrivelse 990224, föranledd av en förfrågan från socialborgarrådet, redovisar vi våra synpunkter. Då skrivelsens innehåll alltså är relevant bifogar vi denna.

Kommunstyrelsens handikappråd

I stadens nya organisation har kommunstyrelsens roll stärkts då de centrala nämnderna inte längre är överordnade stadsdelsnämnderna. Samverkan mellan handikapporganisationerna och kommunstyrelsen ska ske i kommunstyrelsens handikappråd. Detta har tidigare haft kansliresurser som medverkat i verkställigheten av rådets beslut och initiativ, allt enligt rådets instruktion. Rådet saknar idag denna resurs och kan inte leva upp till de arbetsuppgifter som fullmäktige ålagt rådet. Detta är ett helt oacceptabelt förhållande. Kommunstyrelsens handikappråd är idag knutet till socialtjänstförvaltningen vilket motverkar den övergripande ställning som instruktionen för rådet föreskriver. Självfallet ska kommunstyrelsens handikappråd vara knutet till stadsledningskontoret.

Förslag

Kommunstyrelsen måste skärpa tillsynen av nämnder och bolag så att den kommunala likställigheten garanteras för synskadade och andra medborgare. Kommunstyrelsen måste utfärda instruktioner så att ett formellt samråd sker i samband med utarbetande av förfrågningsunderlag vid upphandling, samt bevaka

nämnder och bolag följer dessa rutiner. Vi tror att stadens organisation av äldreomsorgen i stora delar kan appliceras för vår grupp. En motsvarighet till äldreinspektörerna kan utgöra en resurs för att bevaka likställigheten. Vi ser fram emot att ta del av kommunstyrelsens reaktioner och våra fortsatta diskussioner.

Stockholms utrednings- och statistikkontor

Box 8320

104 20 Stockholm

Internet

www.usk.stockholm.se

Telefon

08-675 50 00

Fax

08-675 50 99

Förteckning över nämnder/styrelser med handikappråd

Kommunstyrelsen

Brand- och räddningsnämnden

Bostad Stockholm¹

Gatu- och fastighetsnämnden

Idrottsnämnden

Integrationsnämnden²

Kulturnämnden

Kyrkogårdsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Socialtjänstnämnden

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsmuseinämnden

Utbildningsnämnden

Överförmyndarnämnden

Stadsdelsnämnderna (18 st.)

1) Bostad Stockholm ombildades den 1 oktober 1999 till Stockholms stads bostadsförmedlings AB. Handikapprådet för Bostad Stockholm hade 2 sammanträden under 1999. Ledamöter och ersättare till handikapprådet i det nya bolaget utsågs i januari 2000.

2) Integrationsförvaltningen bildades 1 januari 1999. I december 1999 beslöt integrationsnämnden att inrätta ett handikappråd. Något handikapprådet har inte funnits vid förvaltningen under det första verksamhetsåret. Ledamöter och ersättare till integrationsförvaltningens handikappråd utsågs 2000-03-07.

Bilaga 5

Handikappföreningar i Stockholms kommun som nominerar ledamöter till handikappråden

Medlemmar i Kommun-HSO i Stockholm

Afasiföreningen i Stockholms län (AFASI)
Astma & Allergiföreningen i Stockholm ed omnejd (Astma &Allergi)
Celiakiföreningen i Stockholms län (CFS)
Epilepsiföreningen i Stor-Stockholm (EPI)
Föreningen för Autism i Stockholms län (FA)
Föreningen för El- och Bildskärmskadade (FEB)
Föreningen för Hörselskadade och Döva Barn med Familjer (FHDBF)
Hjärt- & Lungsjukas Förening i Stockholm (FHLIS)
Förbundet funktionshindrade med läs och skrivsvårigheter (FMLS)
Föreningen för Njursjuka i Stockholm med omnejd (FNjS)
Föreningen för Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna (FUB)
Hörselskadades förening i Stockholm (HiS)
Hjärnkraft – föreningen för Rehabilitering av Skallskadade (Hjärnkraft)
Hjärtebarnsföreningen (Hjärtebarnsföreningen)
Intresseföreningen för Schizofreni/Centrala Stockholm (IFS/CS)
Föreningen för Stomiopererade i Stockholms län (ILCO)
Neurologiskt Handikappades förening i Stockholm (NHR)
Psoriasisföreningen i Stockholms län (PSO)
Stockholms Reumatikerförening (R)
Föreningen för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar i Stockholm (RBU)
Riksföreningen för Cystisk Fibros (RfCF)
Riksförbundet för Social och Mental Hälsa (RSMH)
StorStockholms lokalförening för Riksförbundet Trafik & Polioskadade (RTP-Sts)
Stockholms läns laryngförening (SLLF)
Stockholms Stamningsförening (SSF)
Sverigefinska Synskadeförbundets länsförening (Sverigefinska)

Icke medlemmar i Kommun-HSO

De Handikappades Riksförbund Stockholmsavdelning (DHR)
Intresseföreningen för psykiskt handikappade i Enskede, Skarpnäck, Årsta & Hammarby (INSIES)
Stockholms Dövas förening (SDF)
Synskadades Riksförbund Stockholm (SRF)